

**T.C.
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HACİBEKTAŞ ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA
MÜZESİ'NDE BULUNAN ROMA İMPARATORLUK
DÖNEMİ SİKKELERİ**

Taylan SÜMER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI**

**KIRŞEHİR
TEMMUZ 2013**

**T.C.
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HACİBEKTAŞ ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA
MÜZESİ'NDE BULUNAN ROMA İMPARATORLUK
DÖNEMİ SİKKELERİ**

Taylan SÜMER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Barış SALMAN**

**KIRŞEHİR
TEMMUZ 2013**

ÖZET

Yüksek Lisans Tez çalışmamızın amacı, Hacıbektaş Veli Müzesi Müdürlüğü'ne bağlı Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sikke teşhirinde sergilenen ve deposunda bulunan Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait sikkelerin incelenmesidir.

Çalışmamızda, Müzeye satın alma yolu ile kazandırılmış olan 214 adet Roma İmparatorluk Dönemi sikkesi incelenmiştir. Bu sikkeler, Hadrianus'tan Honorius'a kadar kronolojik olarak dönemlerine göre gruplandırılmıştır. Yayınlanmış sikke katalogları ile bu sikkelerin sağlıklı bir karşılaştırması yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sikke, Roma, Darphane, Hacıbektaş

ABSTRACT

The purpose of my graduation research paper is to analyse the coins belonging to Roman Imperial Period and which are stored and displayed in archeology and ethnography museum under the control of the directorship of Hacibektas Veli Museum.

In my study, 214 Roman Imperial coins which were brought in to the museum by purchasing were investigated. These coins were grouped according to the periods in chronological order from Hadrianus to Honorius. A healthy comparison of these coins were tried to be made with the help of published coin catalogs.

Key words: Coins, Rome, Mint, Hacibektas.

ÖNSÖZ

Hacıbektaş Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan "Roma İmparatorluk Dönemi Sikkeleri" konulu Yüksek Lisans Tezimde, öncelikle Tez Danışmanım Yrd. Doç.Dr. Barış SALMAN'a, Arkeoloji Bölüm Başkanı Yrd. Doç.Dr. Işık ADAK ADIBELLİ Hocam'a, sikkelerdeki imparator portrelerinin tespit edilmesinde her zaman yardımına başvurduğum Hüseyin ADIBELLİ Hocam'a, sikke üzerine yayınlanmış kaynak kitaplar, dergiler ve makaleler ile tezime destek sağlayan Nevşehir Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Yrd. Doç.Dr. Atilla TÜRKER'e, Hacıbektaş Veli Müzesi Müdürü Arkeolog Ayşe BEDİR AKHAN'a ve çalıştığım sikkelerin kontrol edilmesindeki yardımları ve ayırdığı zaman için değerli mesai arkadaşım Müze Araştırmacısı Sanat Tarihçi Nevin KAYA'ya çok teşekkür ederim.

Tezimin hazırlanmasında yardımlarını her zaman yanımda hissettiğim Hacıbektaş Veli Müzesi Müdürlüğü'ndeki çok değerli mesai arkadaşlarıma, özellikle; Kenan MERCAN, Mehmet MERT, Hasan GÖKÇE, İlhan SÜTOLUK, Metin KAHRAMAN, Erdal SAZAK, Ercan DOLUAY, Caner TEZCAN ve Kütüphane Müdürü Cengiz ERARSLAN'a, ayrıca sikke fotoğraflarının hazırlanmasındaki yardımları için Veli ÇELİK ve Ali AYGÜNEŞ'e teşekkür ederim.

Bununla birlikte, Yüksek Lisans yapmamda ve tezimin hazırlanmasındaki destekleri için Aileme çok teşekkür ederim.

Temmuz 2013

Taylan SÜMER

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ SİKKELERİNİN GELİŞİMİ

1. İmparatorluk Dönemi	4
1.1. Sikke Birimleri	
1.1.1. Altın Sikkeler	14
1.1.2. Gümüş Sikkeler	14
1.1.3. Bakır ve Bronz Sikkeler	14
2. Sikkelerde Görülen Ön Yüz ve Arka Yüz Motifleri	15
2.1.Ön Yüz ve Arka Yüzlerde Yer Alan Tanrı, Tanrıça ve Personifikasyonlar	
2.1.1. Aequitas	18
2.1.2. Aeternitas	18
2.1.3. Annona	19
2.1.4. Clementia	19
2.1.5. Concordia	19
2.1.6. Constantinopolis	19
2.1.7. Felicitas	19
2.1.8. Genius	19
2.1.9. Fides	20
2.1.10. Hercules	20
2.1.11. Hilaritas	20
2.1.12. Jüpiter	21
2.1.13. Laetitia	21
2.1.14. Libertas	21
2.1.15. Mars	21
2.1.16. Pax	21
2.1.17. Providentia	22
2.1.18. Roma	22
2.1.19. Romus ve Romulus	22
2.1.20. Salus	22
2.1.21. Securitas	23
2.1.22. Serapis	23
2.1.23. Sol	23

	<u>Sayfa</u>
2.1.24. Spes	23
2.1.25. Venüs	23
2.1.26. Victoria	23
2.1.27. Virtus	23
3. Sikkelerin Arka Yüzlerinde Görülen Betimlemeler	
3.1. Altar	24
3.2. Caduceus	24
3.3. Castrum	24
3.4. Cippus	25
3.5. Cornucopia	25
3.6. Diadem	25
3.7. Globus	26
3.8. Labarium	26
3.9. Patera	26
3.10. Quadriga	26
3.11. Standart	27
4. Roma Sikkelerinde Görülen Lejantlar ve Kısaltmalar	
4.1. Arka Yüz Lejantları	27
4.2. Ön Yüz ve Arka Yüz Kısaltmaları	29
5. Sikke Darphaneleri ve İşaretleri	32

İKİNCİ BÖLÜM

SİKKELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6. ANTONİNLER DÖNEMİ

6.1. Hadrianus (M.S.117–138)	34
6.2. Antoninus Pius (M.S. 138–161)	36

7. SEVERUSLAR DÖNEMİ

7.1. Septimius Severus	(M.S.193–211)	38
7.2. Caracalla	(M.S.211–217)	40
7.3. Julia Paula		41

8. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ

8.1. Gordianus III	(M.S.238–244)	42
8.2. Philippus I	(M.S.244–249)	43
8.3. Traianus Decius	(M.S.249–251)	45
8.4. Trebonianus Gallus	(M.S.251–253)	46
8.5. Valerianus	(M.S.253–260)	47
8.6. Gallienus	(M.S.253–268)	49
8.7. Salonina		51
8.8. Quietus	(M.S.260–261)	51
8.9. Claudius II	(M.S.268–270)	51
8.10. Aurelianus	(M.S.270–275)	52
8.11. Vabalathus	(M.S.271–272)	54
8.12. Severina		55
8.13. Probus	(M.S.276–282)	55
8.14. Numerianus	(M.S.283–284)	57
8.15. Carinus	(M.S.283–285)	57

9. TETRARŞİ DÖNEMİ

9.1. Diocletianus	(M.S.284–305)	58
9.2. Maximianus	(M.S. 286–305 / 307–308)	62
9.3. Constantius I	(M.S.305–306)	63
9.4. Max Fausta		64
9.5. Helena		64

10. GEÇ İMPARATORLUK DÖNEMİ

10.1. Constantinus I	(M.S.307–337)	65
10.2. Licinius I	(M.S.308–324)	68
10.3. Maximinus II	(M.S.310–313)	69
10.4. Licinius II	(M.S.317–324)	70
10.5. Crispus	(M.S.317–326)	71
10.6. Constantinus II	(M.S.337–340)	71

	<u>Sayfa</u>
10.7. Constans (M.S.337–350)	72
10.8. Constantius II (M.S.337–361)	73
10.9. Constantius Gallus (M.S.351–354)	74
10.10. Jovianus (M.S.363–364)	74
10.11. Valentinianus I (M.S.364–375)	75
10.12. Valens (M.S.314)	76
10.13. Valentinianus II (M.S.375–392)	77
10.14. Theodosius I (M.S.379–395)	77
10.15. Arcadius (M.S.377–408)	79
10.16. Honorius (M.S.393–423)	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG İÇERİSİNDE YER ALAN SİKKELERİN İNCELENMESİ

11. ANTONİNLER DÖNEMİ

11.1. Hadrianus	81
11.2. Antoninus Pius	81

12. SEVERUSLAR DÖNEMİ

12.1. Septimius Severus	82
12.2. Caracalla	82
12.3. Julia Paula	83

13. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ

13.1. Gordianus III	83
13.2. Philippus I	84
13.3. Traianus Decius	84
13.4. Trebonianus Gallus	84
13.5. Valerianus	86
13.6. Gallienus	87
13.7. Salonina	90

Sayfa

13.8. Quietus	91
13.9. Claudius II	91
13.10. Aurelianus	93
13.11. Vabalathus	95
13.12. Severina	96
13.13. Probus	96
13.14. Numerianus	100
13.15. Carinus	101
14. TETRARŞİ DÖNEMİ	
14.1. Diocletianus	102
14.2. Maximianus	106
14.3. Constantius I	111
14.4. Max Fausta	111
14.5. Helena	112
15. GEÇ İMPARATORLUK DÖNEMİ	
15.1. Constantinus I	112
15.2. Licinius I	122
15.3. Maximinus II	131
15.4. Licinius II	133
15.5. Crispus	134
15.6. Constantinus II	134
15.7. Constans	141
15.8. Constantius II	143
15.9. Constantius Gallus	152
15.10. Jovianus	153
15.11. Valentinianus I	153
15.12. Valens	156
15.13. Valentinianus II	156
15.14. Theodosius I	157
15.15. Arcadius	161
15.16. Honorius	165
16. PERSONİFİKASYON SİKKELERİ	
16.1. Constantinopoli	167
16.2. Roma	170
SONUÇ	171
KAYNAKÇA	173

KISALTMALAR

ANRW	: Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt
A.Y.	: Arka Yüz
AR	: Gümüş
AE	: Bronz
a.g.e.	: Adı geçen eser
cm	: Santimetre
Env. No	: Envanter numarası
gr.	: Gram
gös. yer	: Gösterilen yer
Kat. No	: Katalog Numarası
lev.	: Levha
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
No	: Numara
mm.	: Milimetre
RIC	: Roman Imperial Coinage
Ö.Y.	: Ön Yüz
s.	: Sayfa
vd.	: Ve diğer
vb.	: Ve benzeri
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Hacıbektaş Veli Müzesi Müdürlüğü'ne satın alma yolu ile kazandırılmış olan ve bağlı birimi Arkeoloji ve Etnografya Müzesi teşhirinde sergilenen ve eser deposunda muhafaza edilen, sikke envanterine kayıtlı Roma Dönemi'ne ait İmparatorluk sikkeleri için; sikke üzerine yayımlanmış kataloglardan ve nümizmatik kaynaklardan yararlanılarak Müzede yer alan sikkeler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu tez çalışmasının bitirilmesi sonucunda, çalışılan sikkeler hakkında daha sağlıklı bilgilere ulaşılarak Müzedeki sikkelerin tanımlanması için fayda sağlanacağı düşünülmektedir.

Tez konusunun belirlenmesinden sonra, Arkeolog olarak görev yaptığım Hacıbektaş Veli Müzesi Müdürlüğü ile bahse konu Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait sikkelerin çalışılmasına ilişkin resmi yazışmalar yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır.

Kaynak Araştırması:

Sikke çalışmaları için; öncelikle Ankara'da İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nde kaynak taraması yapılmış ve elde edilen bilgiler tez çalışmasında kullanılmıştır. Sikke katalogunun oluşturulmasında; "RIC" (The Roman Imperial Coinage) serileri ve "Cohen" serilerine sıklıkla başvurulmuştur.

Bununla birlikte, bu iki serinin yanı sıra Anne S. ROBERTSON'un "Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet II-III-IV", J.P.C. KENT'in "Roman Coins", Peter BRENNAN- Michael TURNER- Nicholas WRIGHT'in

“Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins” ve Richard ASHTON’un “Studies in Ancient Coinage from Turkey” eserleri de katalog çalışması için büyük fayda sağlamıştır. Katalog içerisine konulan sikkelerin, hangi Roma İmparatorlarının dönemlerine ait oldukları tespit edildikten sonra imparatorlar hakkında da bilgiler toplanmıştır.

Materyal ve Metot:

Bu amaçla, Hacibektaş Arkeoloji ve Etnografya Müzesi teşhirinde ve deposunda bulunan sikkeler içerisinden Roma İmparatorluk Dönemi’ne ait olan sikkeler tespit edilmiş; ancak deforme olan sikkeler bu tez çalışması kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışma içerisinde değerlendirilen 214 adet sikkenin önce fotoğrafları çekilmiş, sonra ağırlıkları belirlenmiş ve ölçüleri alınmıştır.

Sikkeler üzerinde yer alan tiplerin, tanımlanması yapıldıktan sonra sikkelerin önyüz ve arka yüz lejantları okunmuş, tipler ve lejantlara ilişkin; RIC ve Cohen serilerinde bulunan benzer sikkeler ile referans verilmeye çalışılmıştır. Çalışılan sikkelerin büyük bir kısmı bronz olmakla birlikte az sayıda da gümüş sikkeler bu tez kapsamı içerisinde değerlendirilmiştir.

Roma İmparatorlarına ait sikkeler, katalog içerisinde kronolojik bir sıra içerisinde düzenlenmiş; sikkelerin arka yüzlerinde yer alan Roma tanrıları, tanrıçaları, kahramanları ve atribütleri ile personifikasyonlar hakkında da bilgiler verilmiştir. Sikkelerin basıldığı darphaneler ile genel olarak Roma İmparator sikkelerinde görülen ön yüz ve arka yüz lejantları da açıklamaları ile birlikte verilmeye çalışılmıştır.

Tezin son aşamasında ise; katalog için fotoğrafları çekilmiş olan sikkelerin, photoshop programı yardımı ile fotoğrafları son haline getirilmiş ve katalog hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ SİKKELERİNİN GELİŞİMİ

1. İmparatorluk Dönemi

Roma Dönemi'nde basılmış, üzerinde imparator ve imparatoriçe portresi ve Latince yazılar olan sikkelere “Roma sikkeleri” denilmektedir. Roma sikkelerinde kullanılan metal; altın, gümüş ve bakırdır. Gümüşe çoğunlukla bakır karıştırılmıştır. Bunlar, “billon” olarak adlandırılmaktadır. Saf bakır sikkelerin yanısıra bakır kalay karışımı bronz, pirinç ve “orichalkum sikkeler” de vardır. Bakır alaşımların tümü “Aes” olarak adlandırılmaktadır.

Sikkelerin işlevi bir sistem içinde olup imparatorluk döneminde sikke basmak işiyle “Rationabus” denilen saray görevlileri uğraşmışlardır. “Optio” denilen darphane yöneticilerinin yanında “Offigiores” denilen yardımcıları vardı. Bunların yanında da “Nummulari” denilen sikke işçileri çalışmaktaydı. Darphanede sikke pullarını koyanlara “Supposteres”, çekiç vuranlara “Mallaetores” adı verilirdi. Altın ve gümüş bastırma yetkisi imparatora; bakır sikke bastırma yetkisi ise M.S 262 yılına kadar Roma Senatosu'na aitti. İlk Roma sikkeleri bakırdan darp edilmiştir. Bunun nedeni ise Etruria (Toscana) bölgesinde zengin bakır madeni yataklarının bulunmasıdır.¹

Roma İmparatorluğu, ilk sikkelerini M.Ö. III. yüzyılın başlarında basmaya başlamıştır. Yaklaşık yüz yıllık bir süreyi kapsayan bu dönemde, Roma'nın alışverişte kullandığı sikke benzeri ilk ödeme aracı: “Aes Signatum” olarak bilinen 16x9cm. boyutunda ve yaklaşık 1,5 kg. ağırlığındaki dikdörtgen bronz parçalardır.

¹ Oğuz Tekin, “Yapı Kredi Koleksiyonu, Grek ve Roma Sikkeleri”, İstanbul,1994, s.18.

Bunlar dökme tekniğiyle yapılmış olup, üzerlerinde çeşitli tipler yer almaktadır. Gerçek sikke olarak ise M.Ö. III. yy. başlarında İtalya'nın güneyindeki Campania bölgesinde tedavülde bulunan ve bu nedenle "Romano-Campania Sikkeleri" olarak anılan gümüş ve bronz sikkeler görülmektedir. Döküm yerine darp tekniğiyle basılan bu sikkeler, İtalya'nın güneyindeki Yunan kentlerinin sikkelerine çok benzemektedir. Aralarındaki tek fark Roma'ya ait olanlarda önceleri "ROMANO", daha sonraları ise "ROMA" yazısının yer almasıdır.²

Bunların dışında yine döküm tekniğiyle yapılmış olan büyük bronz sikkeler de vardır. M.Ö. III. yy. başlarında tedavüle çıkan ve "Aes Grave" adı verilen bu sikkelerin tiplerinde ve birimlerinde önceleri farklılıklar olmuş, daha sonra yapılan düzenlemeler ile tipler ve birimler belli bir sisteme sokulmuştur. Ana birimin "As" olduğu bu sistemde 1 as= 12 uncia dır.

Roma'nın esas gümüş sikkesi ise M.Ö. III. yüzyılın son çeyreğinde tedavüle giren "Denarius"tur. Denarius'un yarısı "Quinarius", çeyreği ise "Sestertius" adını taşımaktadır. Değer işaretleri; denarius'ta "X", quinarius'ta "V", sestertius'ta ise "IIS" dir. 1 denarius, 10 as'a eşittir. Zamanla sikkelerin önce arka yüzlerinde, sonraları ise ön yüzlerinde tip değişiklikleri olmuştur. Denarius, gümüş "Antoninianus"a kadar Roma'nın en önemli gümüş sikkesi olmuştur.³

Denariuslar üzerinde zamanla sikke basımından sorumlu yüksek devlet memurları (Magistrat) ve aileleri ile ilgili tipler ve yazılar yer almaya başlamıştır. Roma'nın esas altın sikkesi ise "Aureus" adını taşımaktadır.

² Oğuz Tekin, "Eskiçağ'da Para Kitabı", İstanbul, 1996, s.12.

³ a.g.e., s.13.

M.Ö. 82 ile 23 yılları arasında, yaklaşık 60 yıl boyunca Roma’da bronz sikke basılmamıştır. İmparatorluk döneminin belli başlı bronz/bakır sikkeleri; as, dupondius ve sestertiusdur. Bunlardan as, bakırdan; dupondius ve sestertius ise prinçten (orichalcum) basılmıştır. Genelde as’ın çapı ve ağırlığı, dupondius’tan daha küçüktür. Sestertius ise, çap olarak ikisinden de büyüktür. Her üç sikkenin de çapları ve ağırlıkları imparatorluk dönemi boyunca değişiklik göstermiştir. As, bakır olduğundan kızılımsı ya da kiremit rengi; dupondius ve sestertius ise prinç olduklarından sarı bir görünüme sahiptir.

M.S. IV. ve V. yüzyıllarda basılmış olan Geç Roma bronz sikkeler ise çaplarına göre biçimlendirilmektedir. M.Ö. I. ve II. yüzyıllarda, özellikle Roma’nın bir eyaleti statüsündeki Anadolu’nun batısında, “Cistophorus” ya da “Kistophorik Tetradrahmi” adı verilen ve yaklaşık 3 denariusu eşit olan gümüş sikkeler basılmıştır. Bu sikkeler, en son Septimius Severus döneminde basılmıştır.⁴

İmparatorluk boyunca, altın ve gümüş sikkelerin basımına da devam edilmiştir. M.S.215 yılında Caracalla tarafından onun adına izafeten (Antoninus) “Antoninianus” adı verilen yeni bir gümüş sikke tedavüle sokulmuştur. Bu sikkenin içindeki gümüş miktarı zamanla azaltılmış, bakırın üstü gümüşle kaplanmış ve sikke tamamen bakır bir sikkeye dönüştürülmüştür. Roma’da Cumhuriyet döneminde yıllık devlet bütçesi ve para basımı Senato’nun kontrolü altındadır ve sikke basımından fiilen sorumlu memurlar üç kişiden oluşmaktadır. İmparatorluk döneminde sikke basımından sorumlu memuriyetler ise çeşitlilik göstermiştir.

⁴ a.g.e., s.14.

Fakat en büyük güç ve sorumluluk yine imparatorun kendisi olmuştur.⁵ Latince lejandlı olarak darp edilen bu sikkeler, başta Roma kenti olmak üzere batıdaki şehirlerde ve imparatorluğun doğusundaki önemli kentlerde darbedilmiştir. İmparatorluğun asıl darbu olarak bilinen Roma İmparatorluk sikkelerinin en önemli basım merkezi olan ve Roma tarafından darp edilen altın birimler; imparatorluk genelinde, gümüş birimler ise; imparatorluğun büyük bir kısmında dolaşımda olmuştur. Ancak Roma ve Batı eyaletlerinde bulunan ve kent darphanelerince basılmış olan bronz birimlerin dolaşımı ise, yalnızca imparatorluğun batısı ile sınırlı kalmıştır.

M.Ö. 80'den sonra Julius Caesar'ın küçük emisyonu dışında Cumhuriyet Dönemi'nde bronz sikke basılmamıştır. Ancak Augustus, Roma'nın kontrolünü ele geçirdikten ve Roma dünyasında barışı tekrar sağladıktan sonra, Augustus'un sikke basımını yeniden düzenlemesinin bir sonucu olarak, tekrar düzenli olarak aes basılmaya başlanmıştır.⁶ Senato tarafından bastırılan sikkeler üzerinde yer alan "SC" (Senatus Consulto) kısaltması, değerli madenleri kendi elinde tutan imparator ile Senato arasında sikke darp hakkının paylaşılmasını belirtmemekte, yalnızca III. yy.'a kadar bronzlar için süregelen tek biçimli para sisteminin Augustus'tan itibaren kurulmasına izin veren kararnameleleri hatırlatmaktadır.⁷ Roma sikkeleri; aynı standart tip, ağırlık ve ölçüdeki denarius, sestertius ya da sadece aes'ten ziyade uzun yıllar aynı kategoride anılmayan, Roma merkezinden oldukça uzakta kent devletleri ve

⁵ a.g.e., s.15.

⁶ A. Burnett, "Roman Provincial Coins of the Julio-Claudians", Essays in Honour of Robert Carson and Kenneth Jenkins, London, 1993, s. 145.

⁷ Cecile Morrisson, "Antik Sikkeler Bilimi Nüminatik Genel Bir Bakış", İstanbul, 2002, s.91.

Vasal krallıklar tarafından kendilerine özgü biçimlerde basılan sikkeleri de kapsamaktadır. Bunlar; Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki yaklaşık beş yüz kent tarafından, M.Ö.44 yılında Julius Caesar'ın ölümü ve esas olarak M.Ö.30 yılında Roma İmparatorluğu'nun Augustus tarafından düzenlenmesini takip eden M.Ö. I. ve M.S. III. yüzyıllar arasında basılan ve arka yüzlerinde açık bir şekilde kent ünvanı ile kente özgü betimler taşıyan sikkelerdir.⁸ Nero döneminde ise; altın ve gümüş sikkelerin ağırlıkları azaltılmış ve özellikle gümüş sikkelerin içindeki gümüş oranı düşürülmüştür.⁹

İmparatorluğun M.S. II. yüzyılından itibaren birçok kentte yeni darphaneler açılmıştır. Septimius Severus Dönemi'nde aktif darphane sayısı oldukça artmış olmasına rağmen, darphane sayısının fazlalığı, darp fazlasına işaret etmemektedir. Bu yeni darphanelerin bastıkları sikkeleri ve piyasayı dengelemek açısından, en önemli ve görece en faal darphaneleri olan Antiokheia ve Aleksandreia, bu yıllarda duraklama evrelerini yaşamıştır. Bu dönemde fazla sayıda darp edilen eyalet darplarının piyasayı ele geçirmiş olması ve İmparatorluk sikkelerinin dolaşımı, Doğu eyaletlerinde imparatorluk darplarının azalmasına neden olmuştur.¹⁰

O güne kadar Roma ile ticaret, ağırlık üzerinden değil, denarius sayısı ile yapılmıştır. Ancak zaman içinde Germenler, bu gramaj düşüklüğünün farkına varmışlar, Roma ile ticaretlerinde sattıkları buğday karşılığında külçe gümüş istemişlerdir. Denarius para olarak niteliğini kaybedince buna bir çözüm arayan Caracalla tarafından, "Doppel Denarius" anlamına gelen 4,86gr. ağırlığındaki Antoninianus bastırılmıştır.

⁸ K. Butcher, "Roman Provincial Coins; An Introduction to the Greek Imperials", London, 1988, s.9.

⁹ Michael Crawford, "Finance, Coinage and Money from Severans to Constantine", ANRW. II.2,1975, s.565.

¹⁰ Butcher, a.g.e., s. 19.

Bu tarihten itibaren bastırılan Denarius'ların sayılarında azalmalar görülmüştür.¹¹ Caracalla döneminde denarius içindeki gümüş oranı % 40'a kadar düşmüştür.¹² M.S. III. yüzyıl ortaları Roma İmparatorluğu için veba salgınlarının, barbar istilalarının ve savaşların yaşandığı bir dönemdir. İmparatorlar, otoritelerini sağlamlaştırmak için orduya yaptıkları ödemeleri artırmak zorunda kalmışlardır. İmparatorluğun erken dönemlerinde kurulan ekonomi sisteminde büyük bir düşüş yaşanmış ve her bölgede farklı oranlarda da olsa fiyatlar artmıştır. Ekonomi sistemindeki düşüş özellikle nakit yatırım yapanları büyük boyutlarda etkilemiştir.¹³

M.S. III.yy. ortalarında bakırla kalayın karışımı olan bronz sikkeler basılmaya başlanmıştır. III.yy. sonunda ise bakır sikke basımı tamamen durmuştur. Bunun nedeni, gümüş sikkelerin değerini tamamen kaybetmiş olmasıdır. Senato kararıyla basılan bakır sikkeler, imparator kararıyla basılan gümüş sikkelerin önüne geçmiştir. Bakır sikkelerin sürümden kalkması, piyasada altın ve gümüş bulunması zamanla bozuk para ihtiyacını doğurmuştur. Bazı bölgelerde eski büyük bronzlar parçalanarak bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmıştır.¹⁴

Antoninianus, denarius'un sirkülasyonunu M.S. III. yüzyılın ortalarına doğru yok ederken, Gallienus döneminde denariusun değeri iyice düşürülmüş; sikkeler, gümüş suyuna sokulmuş, bir bakır ya da bronz parçası haline getirilmiştir. Aurelianus'un imparatorluğunun ilk yıllarında denariusun ağırlığı 3 gramın altına düşerken, içerisindeki gümüş oranı % 1'e kadar indirilmiştir.¹⁵

¹¹ Selçuk Gür, "Antik Sikkeler", İstanbul, 1976, s.16.

¹² Crawford, a.g.e., s.565.

¹³ Christopher J. Howgego, "Greek Imperial Countermarks: Studies In The Provincial Coinage Of The Roman Empire", London, 1985, s. 98.

¹⁴ Melih Arslan, "Museum Of Anatolian Civilizations Roman Coins", İstanbul, 1992, s.102.

¹⁵ L.H. Cope, "The Nadir of the Imperial Antoninianus", Numismatic Chronicle, Cilt no:7, Sayı No:9,1969, s.145.

M.S. 262 yılında enflasyonist para politikası sonucu bronz sikkeler, piyasada gümüş sikkelere oranla daha geçerli hale gelmiştir. M.S. 262 yılında Roma Senatosu, aldığı bir kararla senatonun para bastırma yetkisini kaldırmıştır. Özel kanunlara dayanan bu sikkeler, ancak İmparatorlar tarafından bastırılmıştır.¹⁶

M.S. 274 yılında Aurelianus, “Aurelianus” diye adlandırılan, daha gelişmiş bir gümüşten şua taçlı tip çıkarmıştır. Aurelianus, eski antoninianus’ları tekrar darbetmiş ve yeni bir isim vermiştir. 274’ten sonra eski sikkeler artık sürümden kalkmış ve aurelianus, 293’ten sonrasına kadar aynı standartta (3.88 gr) basılmıştır. Aurelianus, 5 DENARII COMMUNES (D.C.) olarak değerlendirilmiştir. Bunlar bakırdan yapılmıştır ve % 5 oranında gümüş kaplamadır.

Bu sikkelerin ön yüzlerinde, genellikle imparatorun şua taçlı portresi yer almıştır. Birçok sikkenin arka yüzünde, değer işaretleri olan XXI veya KA (20 SESTERTII=1) vardır.¹⁷ İmparatorluğun içinde bulunduğu bu kriz dönemi sonucunda, Valerianus Dönemi’nde önce Avrupa ve Syria’da yerel darplar sona ermiş, Anadolu’da ise Gallienus Dönemi sonlarına dek devam etmiştir. Yalnızca Bosphorus Krallığı, Pisidia, Pamphilia ve Aegyptus’da eyalet sikkesi basımı, Aurelianus Dönemi’ne dek devam etmiştir. Fakat Aurelianus’un sikke reformları mali sistemde düzelmeler olmasını sağlamışsa da eyalet sikkelerinin bir daha basıldığı görülmemiştir.¹⁸

Ancak Roma İmparatorluğunun M.S. III. yüzyılda görülen çöküşüne paralel giden enflasyonist para politikası sonucu bu yeni basılan gümüş sikke birimi de önemini yitirmiştir. Başlangıçta saf gümüş olarak bastırılan Antoninianusların bu kez

¹⁶ Gür, a.g.e., s.16.

¹⁷ Kenneth W. Harl, “Kazılarda Bulunan Sikkelerin Tanımlanması İçin Rehber “Roma” (M.S.238-498)”, İstanbul, 2002, s.17.

¹⁸ Alfred R. Bellinger., “Greek Mints Under The Roman Empire”, Essays in Roman Coinage / Presented to Harold Mattingly, London, 1956, s.14.

sadece gramajlarında değil, ayarlarında da indirimler olmuştur. M.S. 280 yıllarına doğru bastırılan antoninianuslar, sadece % 04 oranında gümüş ihtiva eden gümüş kaplama sikkeler haline gelmiştir. Nümizmatik biliminde bu kaplama sikkeler, “Yalancı Antoninianus” lar olarak da bilinmektedir.¹⁹ Diocletianus, M.S. III. yüzyılın sonuna doğru düzenli sikke basımı için reform yapmış ve yeni bir düzen meydana getirmiştir. Bu büyük reform, kesin bir hareketten meydana gelmemekle birlikte daha çok imparatorluğun on yıllık bir dönemini kapsayan seri bir değişiklikten oluşmaktadır.

Bu değişikliklerin en önemlisi Nero zamanının denariusları ile aynı özelliklere sahip olan “Gümüş Argenteus”lardır.²⁰ M.S.293 yılında Diocletianus, “Follis” olarak da bilinen yeni bir gümüş birim olan “Nummus”u çıkartmıştır. Nummus, standart bir ağırlığa sahiptir (10,75 gr.) ve diğer sikkeler gibi %5 oranında gümüşle kaplı bakırdan yapılmıştır. Nummus’un değeri başlangıçta 5 DENARII COMMUNES (D.C.)’ tir. Daha sonra 12,5 olarak tekrar değerlendirilmiş ve sonra da 25 D.C. olmuştur.

Tetrarşi Dönemi Nummusunun büyüklüğü (32-28mm.) M.S.238–293 yıllarının şua taçlı tiplerinden kolayca ayrılmaktadır. Bu durum, aşınmış sikkelerin bile ayırt edilmesinde kolaylık sağlamıştır. 306’dan sonra ağırlık standartları düştüğü gibi, bu sikkede piyasada düşüşe geçmiştir.²¹ İmparatorluk boyunca altın sikke birimi Aureus’tur. İki katı “Binio”, üç katı “Quartenio”, dört katı “Ostonio” olarak adlandırılmıştır. Diocletianus, M.S.284 de yaptığı reformla altın sikke birimini 4.67gr. olarak tespit etmiştir. Constantinus zamanında ise altın sikke birimi 4.54 gr.

¹⁹ Gür, a.g.e., s.16.

²⁰ Kenneth W. Harl, “*Coinage In The Roman Economy 300 B.C. to A.D.700*”, London,1996, s.149.

²¹ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**, s.21.

olarak basılmış ve adına “Solidus” denilmiştir. Bu dönemde basılan sikkeler, saf altındandır. Bu sikkeler “Aurum Obryzianum” (Arınmış altın) olarak da bilinmektedir.²² Büyük Constantinus zamanında yeni bir para reformu başarı kazanmıştır. Constantinus zamanında bastırılan Solidus ve Follisler uzun süre tedavülde kalmıştır. Sestertius, Dupondius ve As gibi büyük birimler ağırlıklarını muhafaza ederken, Quadrans ve Follis gibi diğer birimler değişiklikler göstermiştir.²³ M.S.307’de Constantinus, gümüş kaplama nummusun ağırlığını ve büyüklüğünü azaltmış, bu durum nummusun düşüşüne yol açmıştır. M.S. IV. ve M.S.V. yüzyıla ait gümüş kaplama veya bronz sikkeler, aşağıdaki gibi çaplarına göre sınıflandırılmıştır.

- AE1: 32–26 mm.
- AE2: 25–21 mm.
- AE3: 20–17 mm.
- AE4: 17 mm.den küçük.

AE1 çapında olan nummuslar M.S.307’ye kadar basılmıştır. AE2 çapında olanlar M.S.307–313 yılları arasında basılmıştır. M.S. 313–335 yılları arasında AE3 çapında nummuslar basılmış ve daha sonra M.S.336–348 yılları arasında 17 mm.den küçük olanlar basılmıştır. Değişik standartlardaki sikkeler çok nadiren piyasada birlikte yer aldıkları için nummuslar kesin tarih verebilmektedir.²⁴

M.S.348 yılında Constans ve Constantius II, AE4 nummusların darbını durdurmuş ve üç yeni birim darbettirmişlerdir. Bu sikkeler, gümüş suyuna batırılmıştır ve bu yüzden bunlar gümüş sikkeler olarak tarif edilmişlerdir. Maiorina birimi (23mm ve 5.26 gr.) büyük AE2 biriminde basılmıştır. Centenionalis birimi ise (21mm ve 4,25 gr.) Maiorina’nın yarısıdır.²⁵

²² Yücel Akat, “İncili Pınar Definesi”, İstanbul, 1986, s.3-4.

²³ Gür, **ag.e.**, s.16.

²⁴ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**, s.26.

²⁵ **a.g.e.**, s.32.

M.S.354–498 yılları arasındaki imparatorluk sikkeleri tam olarak anlaşılmış değildir. Romalılar büyük ihtimalle; büyük birimleri (AE1 veya AE2) tanımlamak için, Maiorianae terimini, küçük AE4 parçaları (1000 kadarı altın Solidus karşılığıdır.) için ise Nummus terimini kullanmışlardır. M.S. 362’de Julianus II, M.S.354–361 arası sikkelerin AE3 birimindeki küçük versiyonlarını yeniden adlandırıp darbettirmiştir ve AE1 çapında büyük Maiorina (8.3gr.) bastırmıştır. Bu sikke, arkeolojik alanlarda nadiren görülmüş, fakat AE3 parçaları çokca ele geçmiştir.

Benzer Maiorinalar (Pagan semboller olmadan önce) Jovianus, Valentinianus I ve Valens tarafından da darbettirilmiştir. M.S.371’de Valentinianus I ve Valens, gümüş kaplama bronz sikkelerin basımını durdurmuş ve küçük bronz AE3 (2.25gr.) darbettirmiştir. Bu küçük bronz sikkeler, daha geç AE3 birimleriyle “Centenionalis” olarak da anılmış ve M.S. 395’e kadar kullanımda kalmıştır.

M.S. 379’da Gratianus ve Valentinianus II, bunlara ek olarak katlarını (Decargyrus) ve daha küçük parçalarını (Nummus) darbettirmişlerdir. Bu yeni üç ayrı birimdeki bronz sikkeler, M.S.348’de çıkmış olan gümüş kaplama birimlere benzemektedir.²⁶ Artık, büyük AE2 Decargyrus (5.25gr ve 22mm.) başlıca sikke birimidir ve çeşitli arka yüz tipleriyle darbedilmiştir.

Gratianus ve Valentinianus II, en yaygın olan arka yüz tipi olarak, geminin üzerinde duran imparator ve FEL TEMP REPARATIO lejandını kullanmışlardır. Diğer yaygın arka yüz tipleri ise; karargah kapısı (GLORIA ROMANORVM) ve Fortuna’yı kaldıran imparator (REPARATIO REIPVB) dur.

²⁶ a.g.e., s.37.

Valentinianus II ve Theodosius I, arka yüz tiplerini değiştirip, geminin üstündeki imparatoru, GLORIA ROMANORVM lejandıyla birlikte; labariumlu imparatoru, SECVRITAS REIPVBLICAE veya VIRTVS EXERCITI lejandıyla birlikte kullanmışlardır. M.S.395’de Honorius, büyük birimler olan Decargyrus ve Centenionalisi kaldırarak küçük AE4 Nummus darbettirmiştir. M.S.400 yılında Doğudaki darphaneler de büyük birimler darbetmemişlerdir. M.S.400’den 498’e kadar kullanılan küçük sikkeler sadece çok küçük olan AE4 NUMMI MINIMI’lerdir.²⁷

1.1. Sikke Birimleri

1.1.1. Altın Sikkeler

Avreus	: 8.18–4,67 gr. (M.S. 0’dan 350 ye kadar)
Solidus	: 4,54 gr.(M.S.306’dan 476 ve devamı)
Tremissis	: 1,51 gr.(M.S. 383’dan 476 ve devamı)
Scripulum	: 1,70 gr.(M.S.307’dan 476 ve devamı)

1.1.2. Gümüş Sikkeler

Denarius	: 3,89–2,37 gr.(M.S. 0’dan 263’e kadar)
Quinarius	: 1,85–1,26gr.(M.S. 0’dan 283’e kadar)
Antoninianus	: 4,86–3,22 gr.(M.S. 214’dan-324’e kadar)
Argenteus	: 3,42–2,37 gr.(M.S. 294’dan 392’ye kadar)
Siliqua	: 2,3 gr.(M.S. 368’dan 476 ve devamı)
Ağır Miliarensis	: 5,54 gr.(M.S.320’dan 476 ve devamı)
Hafif Miliarensis	: 4,54 gr.(M.S. 320’dan 476 ve devamı)
Cistophor	: 12,00gr.(M.S.41’dan 217’e kadar)

1.1.3. Bakır ve Bronz Sikkeler

Sestertius	: 18-29gr.(M.S. 0’dan 262’ye kadar)
Dupondius	: 10-14gr.(M.S. 0’dan 262’ye kadar)
As	: 8-12gr.(M.S. 0’dan 262’ye kadar)
Quadrans	: (M.S. 0’dan 262’ye kadar)
Follis	: (M.S. 293’dan 340/345’e kadar)
Maiorina	: (M.S. 340/345’dan 476 ve devamı)
Centenionalis	: (M.S.340/345’dan 476 ve devamı)

²⁷ a.g.e., s.38.

Yarım Centonionalis: (M.S.379' dan 476 ve devamı) ²⁸

2. Sikkelerde Görülen Ön ve Arka Yüz Motifleri

Roma sikkelerinin ön yüzlerinde esas olarak, imparatorun kendisinin ya da ailesinden birinin portresi vardır. Bazen bir sikkenin ön yüzünde birden fazla portre de görmek mümkündür. Portre, profilden resmedilmektedir. Portrenin çevresinde ise, yani sikkenin kenara yakın kısmı boyunca portreye ait ünvan ve isimler yer almaktadır.²⁹

Burada ilk olarak imparatorun adı; ikinci olarak da imparatorun ailesinin dahil olduğu gens'in adı (Cognomen) yer almaktadır. "CAES", Caesar ünvanının kısaltılmasıdır. "AVG", Augustus'a; "GER", Germanicus'a işaret etmektedir. "PM", Roma dininin başı olan Pontifex Maximus; "TR P", devletin sivil iradesinin gücü ya da tribunluk gücü (Tribunicia Potestate) demektir. "IMP", Imperator; "P P", Pater Patriae yani "Vatanın babası" anlamını taşımaktadır. Bunların dışında sıkça görülen kısaltmalardan biri de "COS"dur ve Consül demektir. Genellikle; IMP, TR P ve COS kısaltmalarından sonra Romen rakamıyla, bu ünvanın kaçınıcı kez alındığı gösterilmektedir. Böylece sikkenin tarihlendirilmesi de kolaylaşmaktadır.

CAES(ar) ve AVG(ustus) kısaltmaları, imparatorun ünvanları arasında yer alabileceği gibi, bazen sikke üzerinde portresi olan kişinin, tahtın varisi (CAES) ya da halihazırda tahtta olduğunu (AVG) göstermesi açısından da önemlidir. Bazen iktidarda birden fazla imparator olabilmektedir; o zaman bu durum AVG'daki G'lerin sayısı ile belirtilmektedir; "AVGG" ya da "AVGGG" gibi.

²⁸ Gür, a.g.e., s.15.

²⁹ Tekin, *Eskiçağ'da Para ...*, s.15.

İmparatorluğun Geç Dönemi'nde ise, ön yüzdeki imparatorun adından önce “DN” harfleri bulunmaktadır. Bu harfler, Dominus Noster (Efendimiz) anlamına gelmektedir. İmparator ünvanları arasında bulunan “PF” ise, Pius Felix (Dindar-mutlu) anlamına gelmektedir.³⁰ Portreler de genellikle büst şeklinde işlenmiştir. Bu büstlerde; imparator çıplak (Tanrısal çıplaklık) ya da Paludamentum'lu (Bir nevi zırhlı elbise) olarak verilmiştir. İmparatorlar genellikle başlarında, uçları çeşitli şekillerde sona eren defne veya meşe dalından bir çelenk taşımaktadır.

M.S. 54 yılından itibaren güneş tanrısının sembolü olan “Şualı taç” görülmeye başlamıştır. Şualı taç, özellikle M.S. 214'den itibaren basılmaya başlanan Antoninianuslar üzerinde görülmüştür. Hadrianus döneminden itibaren imparatorların çoğu sakallı olarak tasvir edilmiştir. M.S. III. yüzyılın ilk yarısından itibaren portrelerdeki sakalların küçüldüğü; M.S. IV. yüzyılda ise tamamen ortadan kalktığı görülmektedir.

M.S. 325'den sonra basılan sikkelerin üzerindeki imparator portrelerinde; çoğu kez defne dalı veya meşe dalı, diadem yerine inci veya ziynet eşyalarından yapılmış bir diadem görülür. En dışta da yine dairevi formda inci dizisi bordür vardır. Augustus döneminde sikkenin üzerinde imparatorun sadece adı görülürken daha sonraları imparatorların ünvanları da verilmeye başlanmış ve bunun sonucu olarak bazı kısaltmalara gidilmiştir.³¹

Kıdemli imparatorların portreleri; şua taçlı; genç imparatorlar veya caesarların portreleri ise, çıplak başlı olarak tasvir edilmişlerdir. İmparatoriçeler ise, genellikle omuzlarının arkasında bir hilal ile tasvir edilmişlerdir. Sikkelerin arka yüzleri, genelde daha az özenerek basılmış olduğundan daha çabuk aşınıp

³⁰ a.g.e., s.16.

³¹ Gür, a.g.e., s. 11.

paslanmışlardır. Sikkelerin çoğunun arka yüzlerinde, ayakta duran tek bir figür bulunmaktadır.³² Roma sikkelerinin arka yüzlerinde, çeşitli tipler de yer almaktadır; binalar, köprüler gibi mimari tipler ve hayvanlar, semboller gibi. Fakat en fazla resmedilen tipler; tanrılar, tanrıçalar ve personifikasyonlardır.³³ Sikkelerin arka yüzünde ayrıca, devletin yönetimi iç ve dış politik olaylar, Roma'nın toplumsal yapısını simgeleyen figürler de yer almıştır.³⁴ Sikkelerin arka yüzündeki figürler, ön yüzde olduğu gibi yazı ile çerçevelenmiştir. Yazılar, figürlerin adlarıdır. Bazı sikkelerde ön yüzde görülen ünvanların arka yüzde de yazıldığı görülür.³⁵

Figürlerin yanında genellikle; STATER (Ordunun koruyucusu), CONSERVATOR (Koruyucu), PACIFER (Sulhcu), ULTOR (İntikamcı), VICTOR (Galip), VICTRIX (Zafer), LUCIFERA (Işık saçan), PAX (Barış), LIBERTAS (Özgürlük), VIRTUS (Yüreklilik), CLEMENTIA (İlmlilik) gibi kelimeler yer almıştır.³⁶

En çok sevilen tanrı ve tanrıçalar; Jüpiter, Apollo, Mars, Minerva, Neptün, Merkür ve Venüs'tür. Abundantia (Bolluk, bereket), Aequitas (Adelet), Clementia (Merhamet), Concordia (Uyum, ahenk), Felicitas (Mutluluk) ve Pax (Barış) gibi personifikasyonları; ellerinde tuttıkları atribüleri sayesinde tanıma olanağı bulmamıza rağmen, bazen kendi betimleriyle birlikte, kendilerini tanıtan yazı da, sikke üzerinde yer almaktadır. Roma sikkeleri üzerinde darphane adının, daha doğrusu işaretinin görülmesi ancak M.S. III. yüzyıl ortalarına rastlamaktadır.³⁷

M.S.274'ten sonra hemen hemen bütün Roma sikkeleri, darphanenin hangi atölyesinde basıldığını gösteren işaretleri taşımaya başlamıştır.

³² Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**,s.9.

³³ Tekin, **Eskiçağ'da Para ...**, s.16.

³⁴ Oğuz Tekin, **Grek ve Roma.....**, s.21.

³⁵ Gür, **a.g.e.**, s. 13.

³⁶ Nezahat Baydur, "**Roma Sikkeleri**", İstanbul, 1981, s.11.

³⁷ Oğuz Tekin, **Grek ve Roma.....**, s.17.

Erken III. yy. boyunca bazı antoninianusların arka yüzlerindeki boşlukta Roma atölyelerini gösteren Roma rakamları (I-VI) yer almıştır. Atölye işaretlerinin çoğu darphane işaretleriyle birleştirilmiştir. Batı darphanelerinde, Latince P,S,T ve Q (Prima, secunda, tertia, quarta) sırasıyla birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü ofisleri göstermektedir. Doğu darphanelerinde ise, Yunan rakamları kullanılmıştır. Genellikle atölye işaretleri ana tip veya desenin sağında veya solundaki boşlukta yer almıştır.³⁸ Önyüzde, farklı stilde yapılmış defne çelenkli imparator portresi; arka yüzde ise genelde ayakta duran, Roma halkının Genius'u (Ruh) ve GENIO POPVLI ROMANI lejandı yer almaktadır. M.S. 301'de Batı darphanelerinde yaygın olan arka yüz tipi; tartı taşıyan Moneta ve SACRA MONETA lejandıdır. Nummusun şua taçlı küçük birimleri M.S.305'e kadar basılmıştır.³⁹

2.1. Ön Yüz ve Arka Yüzlerde Yeralan Tanrı, Tanrıça ve Personifikasyonlar

2.1.1. Aequitas

Aequitas, dürüstlüğü ve adaleti temsil etmektedir. Adaleti simgelemek için elinde; ölçek ve bereket boynuzu tutarken gösterilmiştir.⁴⁰ Grekçe karşılığı, Dikaiosyne'dir.⁴¹

2.1.2. Aeternitas

Aeternitas, sonsuzluğu, sürekliliği temsil etmektedir. Meşale tutarken ya da dünya küresi ve asa tutarken gösterilmiştir. Aeternitas, güneş veya ay şeklinde bir başlık takmaktadır.⁴²

³⁸ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**,s.18.

³⁹ **a.g.e.**,, s.21.

⁴⁰ Zander H. Klawans, "*Roman Imperial Coins*", Wisconsin, 1959, s.44.

⁴¹ Ahmet Semih Tulay, "*Genel Nümitmatik Sözlüğü*", İstanbul, 2001, s.11.

⁴² Klawans, gös. yer

2.1.3. Annona

Annona, yıllık ürün, hasat anlamına gelmektedir. Elinde başak ve bereket boynuzu tutan kadın şeklinde gösterilmiştir. Annona, sikkelerde, gemi pruvasına oturmuş şekilde gösterilmiş ise; Roma'nın buğday ithal ettiği anlamına gelmektedir.⁴³

2.1.4. Clementia

Clementia, merhameti temsil etmektedir. Asa tutarken bazen de bir sütun üzerine eğilmiş vaziyette iken gösterilmiştir.⁴⁴

2.1.5. Concordia

Birlik, anlaşma, uyum anlamına gelmektedir. Roma vatandaşları arasındaki uyumlu yaşantıyı temsil etmektedir.⁴⁵ Concordia, elinde asa, patera ve bereket boynuzu tutan kadın şeklinde gösterilmiştir.⁴⁶

2.1.6. Constantinopolis

İstanbul kentinin kişileştirilmiş şeklidir. Miğferli, bir elinde mızrak, diğerinde globus veya küçük Victoria tutar şekilde oturan kadın olarak gösterilmiştir.⁴⁷

2.1.7. Felicitas

Felicitas, mutluluğu, refahı temsil etmektedir.⁴⁸ Elinde caduceus ile bereket boynuzu tutan kadın şeklinde tanımlanmıştır.⁴⁹ Grekçe karşılığı, Eutykheia'dır.⁵⁰

2.1.8. Genius

Genius, yetenek, ruh ve yaşamın esasını simgelemektedir. İnsan ile birlikte doğduğuna inanılan tanrılaştırılmış bilinci ifade etmektedir.

⁴³ Tulay, **a.g.e.**, s.22

⁴⁴ Klawans, **a.g.e.**, s.45.

⁴⁵ Tulay, **a.g.e.**, s.56.

⁴⁶ Klawans, gös. yer

⁴⁷ Tulay, **a.g.e.**, s.58.

⁴⁸ Klawans, gös. yer

⁴⁹ Melih Arslan, **a.g.e.**, s.163.

⁵⁰ Tulay, **a.g.e.**, s.82.

Genius, elinde bereket boynuzu ve patera tutan erkek olarak tanımlanmıştır.⁵¹ M.S.IV.yy. öncesinde bazen Serapis başı tutar şekilde tanımlanmıştır. Genius, ruhun yansıma biçimidir.⁵²

2.1.9. Fides

Fides, iyi niyeti ve güveni temsil etmektedir. Patera ve bereket boynuzu ya da meyve sepeti tutarken gösterilmiştir.⁵³ “Verilen söz” anlamına da gelen Fides, yaşlı bir kadın olarak tanımlanmıştır.⁵⁴ Fides, ordunun sadakatı olarak kullanıldığında elinde bir veya birkaç adet standart tutan kadın olarak tanımlanmıştır.⁵⁵

2.1.10. Hercules

Jüpiter ile Alkemene'nin oğludur. Yarı tanrı kahramandır. Sikkeler üzerinde Conservator, Defensor, Victor gibi ünvanlarla gösterilmiştir. Sikkelerde, elinde sopası, omzunda aslan postu ile tanımlanmıştır.⁵⁶ İnsanın doğaya karşı yenilmez saldırma ve dayanma gücünü simgelemiştir.⁵⁷ Hercules, on iki hizmeti yerine getirdiği için kendisine ölümsüzlük vaat edilmiştir.⁵⁸

2.1.11. Hilaritas

Hilaritas, elinde; uzun bir palmiye yaprağı, asa, patera ve bereket boynuzu tutan bir kadın olarak tanımlanan ferahlık ve neşe sembolüdür. Hilaritas'ın yanında bazen bir ya da iki küçük çocuk da yer almıştır.⁵⁹

⁵¹ Tamay Tekçam, “Arkeoloji Sözlüğü”, İstanbul, 2007, s.78.

⁵² Tulay, **a.g.e.**, s.88.

⁵³ Klawans, **a.g.e.**, s.46.

⁵⁴ Colette Estin-Helene Laporte, “Yunan ve Roma Mitolojisi”, Ankara, 2005, s.243.

⁵⁵ Tulay, **a.g.e.**, s.84.

⁵⁶ **a.g.e.**, s.97.

⁵⁷ Azra Erhat, “Mitolojisi Sözlüğü”, İstanbul, 1999, s.137.

⁵⁸ **a.g.e.**, s.138.

⁵⁹ Tekçam, **a.g.e.**, s.93.

2.1.12. Jüpiter

Göge ve bütün atmosfer olaylarına hükmetmiştir. Jüpiter'in simgeleri: kalkan, asa, taht, yıldırım, meşe ve kartaldır.⁶⁰ Jüpiter, Capitolium'daki tapınağında şehri korumuş, savaş ilanına ve genarellerin dönüşüne yön vermiştir.⁶¹

2.1.13. Laetitia

Zevk veya sevinç sembolü olan bir kadın olarak tanımlanmıştır.⁶² Laetitia, elinde; çelenk ve asa tutarken ya da dümen veya yerküreyi tutarken gösterilmiştir. Bazen çapa tutarken de gösterilmiştir.⁶³

2.1.14. Libertas

Özgürlüğü temsil etmektedir. Özgürlüğü simgeleyen sivri dipli kap (libertas) ve asa tutarken gösterilmiştir.⁶⁴ Pileus, sembollerindendir. Grekçe karşılığı, Eleutheria'dır.⁶⁵

2.1.15. Mars

Mars, Zeus ile Heranın oğludur. Simgesi akbabadır.⁶⁶ Roma'nın savaş tanrısıdır. Ayrıca baharı ve toprağın bereketini de simgelemektedir.⁶⁷ Sikkeler üzerinde; Pacifer, Propugnator, Conservator, Ultor ve Victor gibi ünvanları görülmektedir.⁶⁸

2.1.16. Pax

Barış sembolüdür.⁶⁹

⁶⁰ Estin- Laporte, **a.g.e.**, s.98.

⁶¹ **a.g.e.**, s.213.

⁶² Tekçam, **a.g.e.**, s.126.

⁶³ Klawans, **a.g.e.**, s.47.

⁶⁴ gös.yer

⁶⁵ Tulay, **a.g.e.**, s.130.

⁶⁶ Estin- Laporte, **a.g.e.**, s.98.

⁶⁷ Erhat, s.199.

⁶⁸ Tulay, **a.g.e.**, s.137.

⁶⁹ Tekçam, **a.g.e.**, s.169.

Elinde zeytin dalı, bereket boynuzu ve asa tutan kadın olarak gösterilmiştir.⁷⁰

2.1.17. Providentia

Elinde küçük bir asa tutan ve ayaklarının altında küre bulunan bir kadın olarak tanımlanan Providentia, basiret ve ileri görüşlülük sembolüdür.⁷¹ Providentia, M.S.III.yy.'dan itibaren globus tutar şekilde tanımlanmıştır. Grekçe karşılığı, Pronoia'dır.⁷²

2.1.18. Roma

Roma şehrinin tanrıçasıdır. Zırhlı ve silahlı olarak, oturan kadın şeklinde tanımlanmıştır.⁷³

2.1.19. Romus ve Romulus

Roma'nın efsanevi kurucularıdır. Mars ile Rhea Silvia'nın ikiz çocuklarıdır. Romulus, kardeşi Romus'u öldürdükten sonra Roma'nın efsanevi kurucusu ve ilk kralı ünvanına sahip olmuştur. Romus ve Romulus, genellikle dişi bir kurt tarafından emzirilir şekilde betimlenmiştir.⁷⁴ Romulus, uzun yıllar süren barışçı hüküm yıllarından sonra bir fırtınada kaybolmuştur.⁷⁵

2.1.20. Salus

Sağlığı, refahı ve güvenliği temsil etmektedir. Sunak etrafında kıvrılmış bir yılanı, patera ile beslerken betimlenmiştir. Bazen de kolları ile bir yılanı tutarken ve beslerken gösterilmiştir.⁷⁶

⁷⁰ Arslan, **a.g.e.**, s.164.

⁷¹ Tekçam, **a.g.e.**, s.184.

⁷² Tulay, **a.g.e.**, s.169.

⁷³ **a.g.e.**, s.174.

⁷⁴ Tekçam, **a.g.e.**, s.189.

⁷⁵ Estin- Laporte, **a.g.e.**, s.225.

⁷⁶ Klawans, **a.g.e.**, s.49.

2.1.21. Securitas

Securitas, Latince huzur ve güven anlamına gelmektedir.⁷⁷ Asa veya patera tutarken gösterilmiştir.⁷⁸

2.1.22. Serapis

Mısır tanrısıdır. Ölümsüzlüğü sağlayan koruyucu ve hekim tanrıdır. Apis ve Osiris karışımı olan bu tanrıya “Osarapis Sarapis” adı da verilmiştir.⁷⁹

2.1.23. Sol

Güneş tanrısıdır. Işın taçlı, globus tutar şekilde tanımlanmaktadır. Sol, bazen bir arabayla da gösterilmiştir.⁸⁰

2.1.24. Spes

Latince, “ümit” anlamına gelmektedir.⁸¹ Genellikle bir eli ile çiçek tutup, diğer eli ile eteğini kaldırarak yürür durumdaki kadın olarak gösterilmiştir.⁸²

2.1.25. Venüs

Büyüleyici güzelliğin tanrıçası Venüs, şans ve zafer tanrıçasıdır.⁸³

2.1.26. Victoria

Düşmana karşı kazanılmış zaferi simgelemektedir.⁸⁴ Elinde, çelenk ve defne dalı tutan kanatlı kadın olarak tanımlanmaktadır. Grekçe karşılığı, Nike’dir.⁸⁵

2.1.27. Virtus

Cesareti temsil etmektedir. Genellikle, zırhlı Victoria’yı tutarken ve mızraklı, kalkanlı olarak gösterilmiştir.⁸⁶

⁷⁷ Tulay, **a.g.e.**, s.180.

⁷⁸ Klawans, **a.g.e.**, s.49.

⁷⁹ Tulay, **a.g.e.**, s.184.

⁸⁰ **a.g.e.**, s.189

⁸¹ **a.g.e.**, s.190.

⁸² Arslan, **a.g.e.**, s.164.

⁸³ Estin- Laporte, **a.g.e.**, s.214.

⁸⁴ Klawans, **a.g.e.**, s.50.

⁸⁵ Tulay, **a.g.e.**, s.210.

⁸⁶ Klawans, gös.yer

3. Sikkelerin Arka Yüzlerinde Görülen Betimlemeler

3.1. Altar

Üzerinde kurban kesilen ve tanrıya sunu yapılan masaya benzer, yüksekçe olan, genellikle taştan yuvarlak veya dörtgen şekilde yapılan ve kurban kanının akmasına yarayan bir deliği olan mimari öğeye altar denilmektedir. Klasik Dönem altarlara, gösterişli biçime sahipken; Hellenistik Dönem altarlara süslü ve anıtsaldır. Roma altarlara ise yuvarlak ve köşelidir.⁸⁷ En çok kullanılan altar tipi ise, üstünde kurbanın eti için bir ateşin yakıldığı yüksek bomostur.

Kahraman kültlerinde ise, üzerinde kurbanın kanının akıtıldığı alçakça bir altar olan “eskara” tercih edilmiştir. Antikçağ’da her dini ayinde tanrıya kurban kesmek ya da sunu yapmak gerektiği için altarlara büyük bir öneme sahip olmuştur.⁸⁸

Altarlara sade olduğu gibi; girlandlar, kabartmalar, yazıtlar, büstler ve daha birçok çeşitli motiflerle de süslü olabilmektedir.⁸⁹

3.2. Caduceus

Antik Yunan’da, Hermesin atribüsü olan çift kanatlı ve burmalı asaya caduceus denilmiştir.⁹⁰ Caduceus, önceleri üzüm salkımlı olarak tanımlanırken daha sonraları iki yılanlı ve kanatlı olarak tanımlanmaya başlamıştır.⁹¹

3.3. Castrum

Castrum’un, plan düzeninin, askeri kampların planı örnek alınarak yapıldığı düşünülmektedir. Genellikle dik açılı plana sahip, kare ya da kareye yakın biçimde surla çevrili, tam merkezinde birbirini dik olarak kesen iki ana cadde bulunan ve bu

⁸⁷ Secda Saltuk, “Arkeoloji Sözlüğü”, İstanbul, 1997, s.20.

⁸⁸ Yasemin Er, “Klasik Arkeoloji Sözlüğü”, Ankara, 2006, s.22.

⁸⁹ a.g.e., s.23.

⁹⁰ Saltuk, a.g.e., s.96.

⁹¹ Tulay, a.g.e., s. 116.

kesişme noktasında yer aldığı Roma koloni kentlerine castrum denilmiştir.⁹² Dik açılarda kesişen ana caddelere “cardo maximus” ve “decumanus” denilmektedir.⁹³

3.4. Cippus

Kısa, yuvarlak bir sütun şeklindeki sınıır, adak ya da mezar taşına cippus denilmektedir.⁹⁴ Cippuslar; bazen kaidersiz ya da başlıksız olabilmektedir ve genellikle üzerinde bir yazıt bulunmaktadır.⁹⁵ Etrüskler Dönemi’nde cippuslar, kadınların defnedilmesi için çoğu kez ev şeklinde yapılmışlardır. Bu mezarların üzerlerinde bazen mezar sahipleri hakkında boya ile ya da kazınarak yazılmış yazılar da yer almıştır.⁹⁶

3.5. Cornucopia

Bereket boynuzu olarak bilinmektedir. Cornucopia, içinden meyve, çiçek ve bitkilerin taşar şekilde tasvir edildiği, ucu kıvrık boynuz şeklinde bir sopadır. Cornucopia, bolluk ve barışın sembolüdür.⁹⁷ Demeterin de atribüsüdür.⁹⁸

3.6. Diadem

Alnın üzerinde başa yerleştirilen çelenk biçimindeki taca, diadem denilmektedir. Diadem, Antik Yunan ve Roma’da çok kullanılmıştır.⁹⁹ Diademin, sade olabildiği gibi kıymetli taşlarla süslü örnekleri de vardır. Diadem, Bizans Dönemi’nde de kullanılmıştır. Hellenistik Dönem’de kralların başlarına krallık alameti olarak bağladıkları banta da diadem denilmiştir.¹⁰⁰

⁹² Saltuk, a.g.e., s.47.

⁹³ Er, a.g.e., s.77.

⁹⁴ Tulay, a.g.e., s. 90.

⁹⁵ Er, a.g.e., s.79.

⁹⁶ Tekçam, a.g.e., s.44.

⁹⁷ Tulay, a.g.e., s.42.

⁹⁸ Saltuk, a.g.e., s.47.

⁹⁹ a.g.e., s.53.

¹⁰⁰ Tulay, a.g.e., s.66.

3.7. Globus

Globus, yer küreyi, dünya yuvarlağını simgelemektedir.¹⁰¹

3.8. Labarium

Labarium, dini törenlerde kullanılan bir cins sancaktır. Constantinus I'in, Maxentius'a karşı yaptığı savaştan önce, sancakların ucuna koydurduğu haç biçimli ve çelenk içinde Hz. İsa'nın monogramını taşıyan dini sembole verilen isimdir. Bu isim, aynı zamanda Antik Roma askeri bayrağına da verilmiştir.¹⁰²

3.9. Patera

Patera, Eski Mısır, Mezopotamya, Antik Yunan ve Roma'da dinsel ve resmi törenlerde kullanılmıştır.¹⁰³ Yuvarlak kulplu ya da kulpsuz, çoğu kez tunçtan yapılmış olan kaplardır. Pateraların gövdesi, genellikle kabartma resim ya da madalyonlarla süslenmiştir.¹⁰⁴ Kutsal günlerde şarap içmek için veya libasyon yapmak için kullanılmıştır.¹⁰⁵ Roma'da altın, gümüş ve bronzdan pateralar yapılmıştır.¹⁰⁶

3.10. Quadriga

Yunan ve Roma sanatında, genellikle zafer anıtlarının ve sikkelerin üzerinde görülen dört atlı arabaya quadriga denilmiştir. Güneş Tanrısı Helios, bu tip bir araba sürmektedir.¹⁰⁷ İki tekerlekli olan bu arabalar; araba yarışlarında ve zafer alaylarında kullanılmıştır. Quadriga, dekoratif amaçlı binaların üzerlerine de konulmuştur.¹⁰⁸

¹⁰¹ a.g.e., s.90.

¹⁰² a.g.e., s.125.

¹⁰³ Tekçam, a.g.e., s.169.

¹⁰⁴ Er, a.g.e., s.304.

¹⁰⁵ Tulay, a.g.e., s.158.

¹⁰⁶ Saltuk, a.g.e., s.138.

¹⁰⁷ Er, a.g.e., s.336.

¹⁰⁸ Tulay, a.g.e., s.171.

3.11. Standart

Bir cins askeri aleme, standart denilmiştir. ¹⁰⁹

4. Roma Sikkelerinde Görülen Lejantlar ve Kısaltmalar

4.1. Arka Yüz Lejantları

ADLOCVT COH	: Cohort'a (askeri birlik) nutuk
ADVENTUS AVG	: İmparatorun varışı
AEGYPTO CAPTA	: Mısır ele geçti
AEQVITAS AVG	: İmparatorun adaleti
ANNONA AVG	: İmparatorun halka buğday dağıtımı
BONVS EVENTVS	: İyi olaylar
CLEMENTIA AVG	: İmparatorun hoşgörüsü, merhameti
CLEMENTIA TEMP	: İmparatorun dönemindeki hoşgörü
CLARITAS REIPVB	: Cumhuriyetin (devletin) muhteşemliği, başarısı
CONCORDIA AVGG	: İmparatorlar Arasındaki uyum
CONCORDIA EXERCITVVM	: Ordulardaki uyum
CONCORDIA MILITVM	: Askerler arasındaki uyum
CONSECRATIO	: Tanrıya adanma, tanrı mertebesine erişme
DIVA AVGVSTA	: Tanrı mertebesine erişen (ölen) imparatoriçe
DIVVS AVGVSTVS	: Tanrı mertebesine erişen (ölen) imparator
FEL TEMP REPARATIO	: Mutlu günlere dönüş
FELICITAS PVBLICA	: Halkın mutluluğu
FIDES EXERCITVVM	: Orduların sadakati, bağlılığı
FIDES MILITVM	: Askerlerin sadakati, bağlılığı
FIDES PVBLICA	: Halkın sadakati, bağlılığı
FORTVNA REDVX	: İmparatorun bahtiyar, mesut dönüşü
FORTVNAE REDVCI	: İmparatorun bahtiyar, mesut dönüşü
FVNDATOR PACIS	: Barışı sağlayan
GENIO AVGVSTI	: İmparatorun koruyucu cini. ¹¹⁰
GENIO IMPERATORIS	: İmparatorun koruyucu cini
GENIO POPVLI ROMANI	: Roma halkının koruyucu cini
GENIVS SENATVS	: Senatonun koruyucu cini
GLORIA EXERCITVS	: Şanlı ordu; ordunun başarısı, ihtişamı
GLORIA ROMANORVM	: Roma'nın ihtişamı
INDVLGENTIA AVGG IN CARTH	: İmparatorların Kartaca'ya hoşgörüsü
IOVI CONSERVATORI	: Koruyucu Jüpiter
IOVI STATORI	: Dengeyi sağlayan Jüpiter
IOVI PROPVGNATORI	: Koruyan, savunan Jüpiter
IVDAEA CAPTA	: Filistin ele geçti
LAETITIA TEMPORVM	: Zamanın mutluluğu, sevinci

¹⁰⁹ a.g.e., s.190.

¹¹⁰ Tekin, *Eskiçağ'da Para ...*, s.34.

LIBERTAS AVGVSTA	: İmparatorun özgürlüğü
LIBERTAS PVBLICA	: Halkın özgürlüğü
LIBERALITAS AVG	: İmparatorun cömertliği
MARS VLTOR	: İntikam alan Mars
MONETA AVG	: İmparatorun parası, darphanesi
PAX AVGVSTI	: İmparatorun barışı; onun dönemindeki barış
PRINCEPS IVENTVTIS	: Gençler arasında birinci, önde gelen
PROVIDENTIAE CAESS	: Caesarların takdiri
PROVIDENTIAE DEORVM:	Tanrıların takdiri, ilahi takdir
RECTOR ORBIS	: Dünyanın patronu, başı
REPARATIO REIPVB	: Cumhuriyetin (devletin) yeniden inşası
RESTITVTOR VRBIS	: Kenti yeniden inşa eden
ROMAE AETERNAE	: Ebedi Roma
SAECVLI FELICITAS	: Mutlu dönemler (Roma'nın bininci kuruluş şenliği)
SALVS AVG	: İmparatorun sağlığı. ¹¹¹
SALVS REIPVBLICAE	: Cumhuriyetin (devletin) sağlığı
SECVRITAS AVGVSTI	: İmparatorun güvenliği
SECVRITAS PERPETVA	: Sürekli güvenlik
SOLI INVICTO COMITI	: Yenilmez Sol
SPES AVGVSTA	: İmparatoriçenin umudu
SPES PVBLICA	: Halkın umudu
SPQR	: Roma senatosu ve halkı
VENVS FELIX	: Mutlu Venüs
VICTORIA AVGVSTI	: İmparatorun zaferi
VICTORIA NAVALIS	: Deniz zaferi
VICTORIA ROMANORVM:	Roma'nın (Romalıların) zaferi
VICTORIAE BRIT	: Britannia zaferi
VIRTVS EXERCITI/EXERCITVS:	Ordunun erdemi, cesareti
VIRTVS MILITVM	: Askerlerin erdemi, cesareti
VIRTVTI AVGVSTI	: İmparatorun erdemi, cesareti
VN MR	: Venerata memoria. Şerefli anı
VOTA PVBLICA	: Halkın andı, yemini. ¹¹²

¹¹¹ a.g.e., s.35.

¹¹² a.g.e., s.36.

4.2. Ön Yüz ve Arka Yüz Kısaltmaları

<u>Kısaltma</u>	<u>Latincesi</u>	<u>Anlamı</u>
IMP	İmparatori	İmparator
CAES	Caesari	Sezar soyundan, Yardımcı İmparator
AVG	Augusti	Ulu, temiz, yüce imparator
AVGG	Augusti- iterum	Senato tarafından 2.kez ulu ilan edildiği veya 2.kez imparator ilan edildiği.
AVGGG	Augusti-tertium	Senato tarafından 3.kez ulu ilan edildiği veya 3.kez imparator ilan edildiği.
GER	Germanicus	Germanya Fatih
GERM	Germanicus	Germanya Fatih
DAC	Dacicus	Dakya Fatih
BRIT	Britannicus	Britanya Fatih
ARM	Armenicus	Ermenistan Fatih
PART	Parthicus	Partya Fatih

PM	Pontifici Maximo	Başrahip
TRP	Tribunica Potestate	Halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı
TRP II	Tribunica Potestate	2.kez halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı seçilmek.
TRP III, IV, V		3.,4.,5., kez halk meclisinin dokunulmaz gücünün başı seçilmek.
COS	Consuli	Konsül (Roma'da en yüksek devlet memurluğu)
COS II	Consuli iterum	2.kez konsül seçilmek.
COS III	Consuli tertium	3.kez konsül seçilmek.
COS IV	Consuli Quartum	4.kez konsül seçilmek.
COS V	Consuli Quintum	5.kez konsül seçilmek.
COS VI, VII, VIII		6., 7., 8., kez konsül seçilmek.
PP	Parti Patriae	Vatanın babası

DN	Dominus Noster	Bizim mutlak hakimimiz (Bu ünvan, M.S.305'den sonra görülür.)
P.	Pius	Dindar, asil (Bu ünvan, M.S.138'den sonra görülür.)
F.	Felix	Bahtiyar (Bu ünvan, M.S.198'den sonra görülür.)
PROCOS	Proconsul	Konsül adayı
CENS	Censor	Belediye reisi
SC	Senatus Consultum	Senato kararı
S.P.Q.R	Senatus Populusque Romanus ¹¹³	Roma halk senatosu

¹¹³ Gür, a.g.e., s.11-12.

5. Sikke Darphaneleri ve İşaretleri

<u>Darphane Adı</u>	<u>Adı</u>	<u>Kısaltması</u>
Alexandria	İskenderiye (Mısır)	AL/ ALE/ ALEX/ SMAL
Ambianum	Amiens (Fransa)	AMB/ AMBI
Antiochia	Antakya (Türkiye)	AN/ANT/ ANTOB/SMAN
Aquileia	Aquileja (İtalya)	AQ/ AQVI/AQVIL/ AQOB/AQPS/SMAQ
Arelate	Arles (Fransa)	A/AR/ARL/ CON/ CONST/KON/KONSTAN
Ariminum	Rimini (İtalya)	AR
Barcino	Barselona (İspanya)	SMBA
Carthago	Kartaca	K/KAR, KART
Catana	Catania (İtalya)	CAT
Camulodunum	Colchester (İngiltere)	C/CL
Constantinopolis	İstanbul (Türkiye)	C/CON/ CONS/ CONOB/KON/ KONS/ KONST
Constantia	Arles (Fransa)	CON/CONST
Cyzicus	Erdek (Türkiye)	CUZ/ CUZİC/ CVZ/ CVZIC/ CYZ/CYZIC/K/KV/KY/KYZ/ SMK
Heraclea	Marmara Ereğlisi (Türkiye)	H/HER/ HERAC/HERACL/ HT/HTR/SMH
Londinium	Londra (İngiltere)	L/LL/ LN/ LON/ ML/MLL/ MLN/MSL/ PLN/PLON/AVG/AVGOB/AVGPS
Lugdunum	Lyon (Fransa)	LD/ LG/ LUG/ LUGD/LV LVG/ LVGD/LVGPS/PLG
Mediolanum	Milano (İtalya)	MD/ MDOB/MDPS/MED
Nicomedia	İzmit (Türkiye)	MN/MICO /N/NIC/NICO/ NIK/ SMN

Narbo	Narbonne (Fransa)	NAR
Ostia	The port of Rome(Roma)	MOST/OST
Ravenna	Ravenna (İtalya)	RAV/RV/RVPS
Roma	Roma (İtalya)	R/RM/ROM/ROMA/SMR/URB ROMA
Serdica	Sofya (Bulgaristan)	SD/SER/SERD/SMSD
Sirmium	Sremska Mitrovica (Yugoslavya)	SM/SIR /SIRM/SIROB
Siscia	Sisak (Yugoslavya)	S/SIS/ SISC/SISCPS/SM
Ticinum	Pavia (İtalya)	T
Thessalonica	Selanik (Yunanistan)	COM/COMOB/T/TE/TES/TESOB/TH/ THS/THES/THSOB/TS/SMTS/OES
Treveri	Trier	SMTR/TR/TRE/TROB/TRPS
Tripolis	Tripoli	TR ¹¹⁴

¹¹⁴ Klawans, **a.g.e.**, s.58; Tekin, **Eskiçağ'da Para...**, s.18; Arslan, **a.g.e.**, s.160; Cav. Francesco Gnechi, "*Roman Coins*", London, 1903, s.178; David R. Sear, "*Roman Coins And Their Values*", London, 1974, s.48-49.

İKİNCİ BÖLÜM

SİKKELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6. ANTONİNLER DÖNEMİ

6.1. Hadrianus (M.S. 117–138)

Publius Aelius Hadrianus, Aelius Hadrianus Afer ve Umbria'lı eski bir Etrüsk ailesinden gelen Domitia Paulina'nın oğludur. M.S.76'da Roma'da ya da İspanya'da İtalika şehrinde doğmuştur. 10 yaşında babasını kaybettikten sonra eğitimi iki eğitime verilmiştir. Bunlardan birisi imparator olacak ve Hadrianus'a kardeşinin kızını verecek olan Traianus'tur. Hadrianus 15 yaşında iken orduya katılmış, M.S. 101 yılında Questor olmuştur.

Hadrianus, Dac savaşında Traianus'un yanında bulunmuştur. 105 yılında Halk Tribünü olmuştur. Daclara karşı ikinci seferde kendisine Traianus tarafından birinci Minerva ordusu kumandanlığı verilmiş, bu başarısı ile praetor olmuştur. Traianus'un karısı Plotina'nın tavsiyesi üzerine ikinci defa Consül tayin edilmiştir.

Traianus sağlığında yazılı olarak halefini göstermemiştir. Plotina, Traianus'un vasiyetnamesini değiştirmiş ve Traianus'un öldüğü gizli tutulmuştur. Vasiyetnameye göre; Traianus, halef olarak kendisine Hadrianus'u seçmiştir.¹¹⁵ Hadrianus'un imparatorluğu Senato tarafından onaylanmıştır. Hadrianus'un politikası, Roma'nın sınırlarını Augustus'un belirlediği şekilde, kuzeyde Ren ve Tuna nehirlerinden Doğuda Fırat (Euphrates) Nehri'ne kadar muhafaza etmek olmuştur.¹¹⁶

¹¹⁵ Cevriye Artuk, "Roma İmparatoru Hadrianus'un Sikkeleri" *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, Sayı V, İstanbul, 1949, s. 88.

¹¹⁶ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.249.

Hadrianus, imparator olunca, Partlarla barış yapmış ve Hüsrev'in Krallığını tanımıştır. Suriye'ye bir vali tayin etmiş ve eyaletlerin idaresini düzene koymuştur. Karısı Sabina'ya Augusta ünvanı vermiştir.¹¹⁷ Hadrianus, Traianus'un fethettiği yerlerin, Roma'nın vasal krallıkları olarak kalmalarını sağlamıştır. Hadrianus, önceki Roma imparatorlarının hiç yapmadığı bir şeyi yapmış, iki büyük seyahat programıyla imparatorluğu baştanbaşa dolaşmıştır. Amacı, imparatorluğu daha yakından tanımak ve sorunlarla yakından ilgilenmek olmuştur. İmparatorun ziyaret ettiği kentler, Roma sikkelerinde adventus (Varış) veya restitutor (Onaran) yazılarıyla vurgulanmıştır.

İmparator, seyahat ettiği yerlerde kendi adını taşıyan (Hadrianopolis) kentler kurmuştur.¹¹⁸ Anadolu'ya M.S.123–124 yıllarında ve M.S. 129–132 yıllarında olmak üzere iki kez gelmiştir.¹¹⁹ Anadolu'da bulunduğu sırada buradaki kentlerin imar ve bayındırlık faaliyetleriyle de yakından ilgilenmiş; pek çok tapınak, su kemeri, köprü ve anıtsal şehir kapısının yapımında veya onarımında bulunmuştur. Yunan kültürüne ve diline hayran bir imparatorudur; bu nedenle Yunanistan onun için ayrı bir önem taşımıştır. Bu yüzden Atina'nın imarı için büyük işler yapmıştır.

M.S. 127 yılında İtalya yarımadasına da kısa bir seyahat yapmıştır. Ancak, M.S.133-134'te Roma'ya döndükten iki yıl sonra hastalanmıştır.¹²⁰ Hadrianus, Yahudi uygarlığını tahrip etmek için büyük çaba göstermiştir. Ölümüne kısa bir süre kala Antonius Pius'u evlat edinmiştir.¹²¹ Hadrianus yönetimi, "Saeculum Aureum" (Altın çağ) olarak adlandırılmıştır.

¹¹⁷ Artuk, **a.g.e.**, s.89.

¹¹⁸ Tekin, **a.g.e.**, s.250.

¹¹⁹ Zeynep Koçel Erdem, "Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi Yapıları", **Arkeoloji ve Sanat**, s.83, Mart-Nisan 1998, s.11.

¹²⁰ Baydur, **a.g.e.**, s.49.

¹²¹ Jona Lendering, "Roma Mermer Şehir", İstanbul, 2011, s.85.

M.S. 137 yılında tahta geçişinin 20. yılını kutlamış ve “Vicennalia” (20.yıl şenlikleri) düzenlemiştir.¹²² Hadrianus, Baiae’de M.S.10 Temmuz 138 tarihinde uzun süren bir hastalığın ardından ölmüştür.¹²³ Hadrianus’un sikkeleri incelendiğinde, portreleri; sakallıdır, yüzündeki yara izini kapatmak için bıraktığı sakal, sonraki imparatorlara da moda olmuştur. M.S.125 yılından sonra, Hadrianus, Augustus şeklinde kısaltılmıştır ve sanları arasında önceleri yalnız 3.consüllüğü (COS III) görülmekte iken, M.S.128 yılında, “Pater patriae” sanını almasından sonra, sikkeler üzerindeki sanları giderek artmıştır.¹²⁴

Hadrianus’un dört ayrı serideki sikkeleri, gezileriyle ilgilidir. Bunlar:

- 1) Eyalet ve Kent Personifikasyonlarının Olduğu Sikkeler: Bu seri sikkelerde; eyaletlerle ilgili simgeler yer almaktadır.
- 2) Adventus Serisi: İmparator, hangi eyalete gitmişse, oraya varışını anlatmaktadır.
- 3) Restitutor Serisi: Hadrianus, gezdiği eyaletleri kalkındırdığı için, bu serideki sikkelerde; imparator, önünde diz çökmüş olan eyalet personifikasyonunu elinden tutup kaldırırken gösterilmektedir.
- 4) Exercitus Serisi: Çeşitli eyaletlerin ordularıyla ilgilidir. Bu serideki sikkelerde, imparator, at üstündedir ve elini karşısındaki askerlere doğru kaldırmaktadır.¹²⁵

6.2. Antoninus Pius (M.S. 138–161)

Titus Aurelius Fulvus Boionius Arrius Antoninus, M.S.86 yılında Lanuvium’da dünyaya gelmiştir.¹²⁶ 20’li yaşlarındaiken Faustina (Büyük) ile evlenmiştir. Quaestor ve praetor’luktan sonra M.S. 130’da consul olmuştur.¹²⁷

¹²² Baydur, **a.g.e.**, s.52.

¹²³ Sear, **a.g.e.**, s.134.

¹²⁴ Baydur, **a.g.e.**, s.50.

¹²⁵ **a.g.e.**, s.51.

¹²⁶ Sear, **a.g.e.**, s.143.

¹²⁷ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.252.

Daha sonra M.S. 133–136 yılları arasında Batı Anadolu’daki Asia Eyaleti’nin valisi (Proconsul) olmuştur.¹²⁸ Hadrianus, M.S.138’de Antoninus’u evlat edinerek onun, Roma tahtı için varisi olduğunu resmen ilan etmiştir. Hadrianus’un ölümü üzerine de Antoninus, imparator olmuştur. Hadrianus’un ölümünden sonra Antoninus’a; göstermiş olduğu dindar, saygıdeğer tutum ve davranışlar nedeniyle Senato tarafından “Pius” lakabı verilmiştir. Daha sonra bu lakap, onun adıyla bütünleşmiş ve artık Antoninus Pius olarak anılmaya başlanmıştır.

Antoninus, Hadrianus tarafından evlat edinilince kendisinden de Marcus Aurelius ve Lucius Ceionius Verus’u evlat edinmesi istenmiştir. Antoninus Pius, 23 yıllık iktidarı boyunca İmparatorluğu, Roma’dan yönetmeyi tercih etmiştir. Döneminde büyük savaşlar olmasa da ufak çaplı çarpışmalar ve isyanlar olmuştur.

Antoninus Pius, Roma’da bayındırlık faaliyetlerinde bulunmuş ve Colosseum’u onartmıştır.¹²⁹ Antoninus Pius zamanında Britanya’daki savaşların sonunda, Hadrian surununun daha kuzeyinde Antoninus’un adını taşıyan yeni bir sur yaptırılmıştır. Bu savaş sonunda M.S.142’de, Pius, 2.kez imparator sanını almıştır.

Antoninus döneminde, anlaşmazlıklar genelde barış yoluyla çözülmüştür.¹³⁰ İmparator olduğu zaman kendisine; Afrika, Asia, Cappadocia, Parthia, Phoenicia, Suriye, Mauretania, Dacia ve Sicilia gibi çeşitli eyaletlerden altın taçlar gönderilmiştir.¹³¹ Antoninus döneminde, M.S.148 (veya M.S.147) yılına rastlayan Roma’nın “900. Kuruluş Yıldönümü” görkemli bir şekilde kutlanmıştır.

¹²⁸ Gür, a.g.e., s.20.

¹²⁹ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.252.

¹³⁰ Baydur, a.g.e., s.53

¹³¹ a.g.e., s.54.

Antoninus Pius, devlet yönetimini evlatlığı Marcus Aurelius'a bıraktığını açıkladıktan bir süre sonra M.S. 7 Mart 161'de, Roma yakınındaki Lorium'da ölmüştür.¹³²

Sikkelerinde; genellikle eski Latin Tarihi ve Roma'nın kuruluş söylencesi işlenmiştir.¹³³ Antoninus'un ölümünden sonra basılan hatıra sikkeleri, Augustus sikkeleri kadar büyük ebatlarda basılmıştır.¹³⁴

7. SEVERUSLAR DÖNEMİ

7.1. Septimius Severus (M.S.193–211)

Lucius Septimius Severus, M.S. 146 yılında Afrika'da Leptis Magna'da dünyaya gelmiştir.¹³⁵ Suriyeli bir rahibin kızı olan Julia Domna'yla evlenmiş ve bu evliliğinden Caracalla ve Geta adında iki oğlu olmuştur.¹³⁶

Illyricum ve Pannonia ordularının komutanı olan Septimius Severus, Pertinax'ın öldürülmesi üzerine, 9 Nisan 192'de legionlar tarafından imparator ilan edilmiştir. Pescennius Niger'in üzerine yürümeye karar veren Severus, Clodius Albinus ile anlaşıp ona Caesar payesi vererek, kendisini güvence altına almak istemiştir.¹³⁷ Septimius Severus, herhangi bir karşı koymayla karşılaşmadan M.S.193 yılı Nisan ayında Roma'ya gelmiş ve kendisine Senato tarafından imparatorluk yetkileri verilmiştir. Severus'un ilk işi, Pertinax'ı öldürenlerden intikam almak olmuş, hatta Pertinax adını da bir ünvan gibi taşımaya başlamıştır.¹³⁸ Septimius Severus, M.S. 194 yılında kendini imparator ilan eden Pescennius Nigerius ile

¹³² Tekin, **a.g.e.**, s.253.

¹³³ Baydur, **a.g.e.**, s.55.

¹³⁴ Sear, **a.g.e.**, s.143.

¹³⁵ **a.g.e.**, s. 177.

¹³⁶ Lendering, **a.g.e.**, s.87.

¹³⁷ Baydur, **a.g.e.**, s.62

¹³⁸ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.262.

Issos'da yapılan savaşı kazanarak imparatorluğun hakimi olmuştur.¹³⁹ Severus, M.S.194 yılında Niger'in ortadan kaldırılmasından sonra, Niger'i desteklemiş olanları da cezalandırmış, Mezopotamya'da Roma egemenliğini tanıtmış ve "Parthicus Arabicus" ve "Parthicus Adiabenicus" sanlarını almıştır. Severus, kendi ailesini Marcus Aurelius'a bağlamak istemiş, kendini Aurelius'un oğlu ve Commodus'un kardeşi ilan etmiş ve oğlu Bassianus'a, Marcus Aurelius Antoninus adını vermiştir. Tahta çıktıktan kısa bir süre sonra karısı Julia Domna, augusta sanını almıştır.¹⁴⁰

Severus döneminde, Byzantion ele geçirilmiştir. Askerleri tarafından imparator ilan edilen Clodius Albinus, M.S.196 yılında büyük bir orduyla Britannia'dan Gallia'ya (Galya) gelmiş ve Lugdunum (Lyon) kentinde karargahını kurmuştur. Clodius Albinus'un amacı da Roma'ya girerek Senato'ya imparatorluğunu onaylatmaktır. Severus, o sırada Roma'da diğer devlet işleriyle meşgul olduğundan ancak M.S.197 yılı başlarında Roma'dan ayrılarak Albinus'un üzerine yürümüştür. İki ordu Lugdunum civarında karşılaşmış ve Severus kesin bir zafer kazanmıştır. Bu yenilgi üzerine Albinus, intihar etmiştir.¹⁴¹

Severus, 197 yılında oğullarını yönetime ortak etmiş; Caracalla'ya; augustus, Geta'ya; caesar payesi vermiştir.197 yılında Parth Kralı Vologases IV, Mezopotamya'yı ele geçirip Nisibis'i kuşatmıştır. Severus, 197 yılı sonbaharında Doğu'ya hareket etmiştir. Severus'un yaklaşması üzerine Parthlar geri çekilmişler, ancak Severus savaşı sürdürerek 197 yılının Ocak ayında Ctesiphon'u ele geçirmiş ve daha sonra Mezopotamya eyaleti kurulmuştur.

¹³⁹ Michael Grant, "The Roman Emperors", Newyork, 1985, s.108.

¹⁴⁰ Baydur, a.g.e., s.63.

¹⁴¹ Tekin, Eski Yunan ve Roma..., s.263.

Severus, kazandığı bu başarılar üzerine, “Parthicus Maximus” sanını almıştır.¹⁴² Sikkelerinde; Kuzey Afrika’da, doğum yeri alan Leptis Magna ile ilgili tiplere de yer verilmiştir. Kendisi de bir asker olan Septimius Severus, askerlerin desteği ile imparator olduğu için, orduya büyük önem vermiştir. İmparator olduktan sonra, kendisini destekleyen lejyonların onuruna sikkeler darbettirmiştir.¹⁴³

Septimius Severus döneminde, denariusların içerisindeki gümüş oranı % 67’den %50’ye düşürülmüş, bu durum enflasyonun artmasına yol açmıştır.¹⁴⁴ Severus, iç politika ve mali sorunlarla da ilgilenmiştir. 204 yılında “Yüzyıl Şenlikleri” (Ludi Saeculares) yapılmıştır. Bu şenlikler anısına sikkeler darbedilmiştir.

Severus, Britannia’da çıkan ayaklanmalar üzerine, iki oğlu ve karısıyla birlikte, 208 yılında Britannia’ya gitmiştir. Ayaklanmaların başarı ile sonuçlanması üzerine, Severus 210’da, “Britannicus” sanını almıştır. 210 yılından sonra bu sanla, çok sayıda altın, gümüş ve bronz sikke darbedilmiştir. Severus, 211 yılına kadar Britannia’dan ayrılmamış ve daha sonra 211 yılı Şubatında Eburacum’da (York) ölmüştür. Caracalla ve Geta, babalarının küllerini Roma’ya götürerek Severus’u tanrılaştırmışlardır.¹⁴⁵

7.2. Caracalla (M.S. 211–217)

Septimius Severus ile Julia Domna’nın büyük oğlu olan Caracalla, 4 Nisan 186’da Lugdunum’da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Septimius Bassianus’tur. Caracalla ise takma adıdır.¹⁴⁶

¹⁴² Baydur, **a.g.e.**, s.64.

¹⁴³ **a.g.e.**, s.63.

¹⁴⁴ R.A.G. Carson, “*Coins Of The Roman Empire In The British Museum*”, Vol. VI, Severus Alexander, Balbienus and Pupienus, London,1976, s.226.

¹⁴⁵ Baydur, **a.g.e.**, s.65.

¹⁴⁶ D. Kienast, “*Römische Kaisertabelle*”, Darmstadt, 1990, s.162.

Caracalla, babası Septimius Severus'un ölümünün ardından sürekli mücadele halinde olduğu kardeşi Geta'yı, askerlerine öldürtmüştür. Kardeşini öldürmekle de yetinmeyerek onu "Damnatio Memoriae" ye uğratmıştır.¹⁴⁷

Caracalla Dönemi'nde Anadolu'yu ilgilendiren önemli bir konu da; İmparatorun Parthlara karşı çıkmış olduğu seferdir. Kendisini Büyük İskender'e de benzeten imparator, bu sefer boyunca; Büyük İskender'in yaptığı gibi ordusu ile Anadolu'da pek çok şehri ziyaret etmiştir. Ziyaret ettiği şehirler tarafından da adına pek çok anıt ve benzeri mimari yapı yaptırılmıştır.¹⁴⁸

Caracalla, M.S.212 yılında bir ferman yayınlamıştır. Yayınladığı "Constitutio Antoniniana Fermanı"na göre; herkese, fark gözetilmeksizin "Roma Vatandaşlık Hakkı" verilmiştir.¹⁴⁹ Caracalla, Suriye Ay Tanrısı Sin'in tapınağına yaptığı yolculuk sırasında imparatorluk muhafız alayı komutanı tarafından öldürülmüştür.¹⁵⁰

Caracalla adına darp edilen sikkelerin ön yüzünde; ruh yapısına bağlı olarak kısa saç ve sakallı, sert yüzlü, çatık kaşlı ve kızgın bakışlı, vahşi ifadeli portreleri yer almaktadır. Caracalla'nın yaklaşık 250 adet şehirde, yerel darphanelerde basılan sikkelerinden başka, lejyonlara hareket eden bir veya daha fazla seyyar darphaneden oluşan savaş sikkelerinin de olduğu bilinmektedir.¹⁵¹

7.3. Julia Paula

Julia Paula, M.S.219 yılında Elagabalus ile evlenmiş, ancak bir yıl sonra boşanmıştır. Julia Paula'nın sikkelerde iki tipi görülmektedir.¹⁵²

¹⁴⁷ Chris Scarre, "Chronicle Of The Roman Emperors", London, 2001, s.142.

¹⁴⁸ Oktay Akşit, "Roma İmparatorluk Tarihi (M.S.193-395)", İstanbul, 1970, s.82.

¹⁴⁹ Mehmet Özsait, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, Cilt II, İstanbul, 1982, s.339.

¹⁵⁰ Lendering, a.g.e., s.88.

¹⁵¹ Ahmet Denizhanogulları, "Zeugma Tetradrhmi Definesi", Gaziantep Müzesi Katalogu, Ankara, 2008, s.1.

¹⁵² Sear, a.g.e., s.203.

8. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ

8.1. Gordianus III (M.S.238–244)

Gordianus II'nin oğludur.¹⁵³ Gordianus III, Gordianus I'in torunu ve Gordianus II'nin yeğenidir.¹⁵⁴ Gordianus III olarak bilinen Marcus Antonius Gordianus, M.S.225 yılında doğmuştur. Maximinus zamanında taraftarlarınca Roma'da caesar ilan edilmiştir.¹⁵⁵

İmparator Maximinus Thrax'ın, askerleri tarafından öldürülmesinin ardından, Senato tarafından seçilen Gordianus I ve Gordianus II'nin oldukça kısa süren yönetimlerinden sonra Pupienus ve Balbinus tahta geçmiştir.

Pupienus ve Balbinus'un üç aydan biraz fazla süren hükümdarlıkları, askerler tarafından sonlandırılmış ve Gordianus I'in torunu olan Gordianus III, henüz 13 yaşındayken imparator ilan edilmiştir.¹⁵⁶ Gordianus III, imparator ilan edildiğinde henüz 13 yaşında bir çocuk olduğundan devlet idaresi Timesitheus'un elinde olmuştur. Timesitheus'un, Praetor Praefectus olarak atanmasından sonra (M.S.241) etkisi daha da artmıştır. Gordianus, bir süre sonra Timesitheus'un kızı Tranquillina ile evlenmiştir.¹⁵⁷

Gordianus, yönetim için kendisine danışmanlar seçmiştir. Egemenliği sırasında çeşitli olaylar meydana gelmiştir. Karthago'da da bir ayaklanma olmuş ve daha sonra bastırılmıştır.¹⁵⁸ Gordianus III Dönemi'nin en önemli gelişmelerinden birisi de, Pers Kralı Shapur I'in Suriye topraklarına girerek, Romalılara savaş açmış

¹⁵³ Gür, a.g.e., s.22.

¹⁵⁴ Sear, a.g.e., s.222.

¹⁵⁵ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.272.

¹⁵⁶ Scarre, a.g.e., s.164-165.

¹⁵⁷ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.273.

¹⁵⁸ Baydur, a.g.e., s.73.

olmasıdır. M.S. 243–244 yılları arasında süren savaşta, Romalılar galip gelmiş ve Persler geri çekilmek zorunda kalmıştır.¹⁵⁹ Nisibis ve Karrhai tekrar Romalılara geçmiş; Doğu’da Roma egemenliği tekrar tesis edilmiştir. Timesitheus, Perslerin başkenti Ktesiphon’a ilerlemek üzereyken hastalanmış ve M.S.243 yılında ölmüştür. Timesitheus’un yerine, praetor muhafızlarının komutanı Philippus Arabus geçmiştir. Philippus’un amacı ise, Gordianus III’ü ortadan kaldırarak tek başına Roma İmparatorluğu tahtına geçmektir.

Askerler de artık bir çocuğun emri altında değil olgun ve tecrübeli bir askerin yönetimi altında çalışmak istemeleri sonucunda Gordianus III, Fırat Nehri yakınında Zaitha mevkiinde, M.S. 244 yılında öldürülmüştür.¹⁶⁰ Gordianus III, 238’den 239 yılı sonuna kadar, sikkelerinde, “Imp. Caesar M.Ant. Gordianus Aug.” isim ve ünvanını kullanmıştır. M.S.240 yılı başında da “Pius” ve “Felix” sanlarını almıştır.

Gordianus III’ün ünvanları; imparator olmadan önce darbedilen sikkelerinde, M.Ant(onius) Gordianus Caes(ar) biçimindedir. 240 yılı başından itibaren, Imp. Gordianus Pius Felix Aug. olarak geçmektedir. İlk darbedilen sikkelerinde, portresi çok genç olarak verilirken, sonraları sakallı betimlenmiştir. Son darbedilen sikkelerdeki portrelerde ise, bazen hafif sakallıdır. Gordianus’un sikkelerinde sıklıkla görülen tipler; tanrılar ve personifikasyonlardır.¹⁶¹

8.2. Philippus I: (M.S.244–249)

Arap lakaplı Philippus I, M.S. yaklaşık olarak 204 yılında Arabia’daki Trakhonitis’te (Philippopolis) doğmuştur. Gordianus III’ün praetor muhafızları

¹⁵⁹ Michael Rostovtzeff, “*The Social and Economic History of The Roman Empire 2*”, 1998, s.442.

¹⁶⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.273.

¹⁶¹ Baydur, **a.g.e.**, s.74.

komutanı Timesitheus ölünce onun yerine geçmiştir (M.S.243). Askerleri, çocuk yaştaki Gordianus III'e karşı Philippus'u kıskırtmıştır. (M.S. 244).¹⁶² Philippus I, Gordianus III'ün öldürülmesinden sonra askerler tarafından imparator ilan edilmiş ve kısa bir süre sonra da imparatorluğu Senato tarafından onaylanmıştır.¹⁶³ İmparator, Aşağı Tuna bölgesinde Daclarla akraba bir kavim olan Carplar'ın saldırıya geçmesi üzerine Perslerle para karşılığı barış yapmak zorunda kalmıştır.¹⁶⁴ Philippus, Carpları yenilgiye uğrattıktan sonra "Carpicus Maximus" ünvanını almıştır.¹⁶⁵

İmparator, 247 yılında Roma'ya dönmüş, daha önce caesar ünvanı almış olan oğlu Philippus'a, augustus payesi vermiştir. Philippus, Tuna bölgesinden ayrıldıktan sonra buradaki lejyonlar, Marinus Pacatianus'u imparator ilan etmişlerdir. Doğu'da da Jotapianus, Küçük Asya ve Suriye'de imparatorluğunu ilan etmiştir. Philippus'un görevlendirdiği Q. Traianus Decius, Pacatianus'u kısa sürede bozguna uğratmıştır.¹⁶⁶

İmparatorluğunun en önemli olayı; M.S. 248 yılında "Roma'nın Kuruluşu'nun 1000. Yıldönümü Kutlamaları" olmuştur. Ayrıca Pers zaferinden dolayı görkemli oyunlar gerçekleştirilmiştir.¹⁶⁷ Philippus I, İmparatorluğun "1000. Kuruluş Yıldönümü" münasebetiyle hatıra olması için sikkeler bastırmıştır.¹⁶⁸

Philippus, Augustus'tan Severus Alexander'e kadar Roma'nın en büyük imparatorları için anı sikkeleri darbettirmiştir. Philippus I zamanındaki bazı sikkelerde görülen sayılar, darbedildikleri darphanenin hangi atelyesinde

¹⁶² Tekin, gös. yer

¹⁶³ Akşit, **a.g.e.**, s. 114-117.

¹⁶⁴ Baydur, **a.g.e.**, s.74.

¹⁶⁵ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s. 274.

¹⁶⁶ Baydur, gös. yer

¹⁶⁷ Sear, **a.g.e.**, s.227.

¹⁶⁸ Gür, **a.g.e.**, s.22

yapıldıklarına işaret etmektedir. Atölye sayıları ilk kez Philippus I zamanında kullanılmış ve imparatorun ölümüyle tekrar ortadan kaldırılmıştır.¹⁶⁹

8.3.Traianus Decius (M.S. 249–251)

Traianus Decius M.S. yaklaşık 190'da Sirmium yakınlarında doğmuştur. Senatör ve consul olarak görev yapmış; Moesia, Aşağı Germania ve Hispania'da valilik görevlerinde bulunmuştur. Philippus I zamanında, şehir praefectus'u olmuştur.¹⁷⁰ M.S.249 yılında askerleri tarafından imparator ilan edilen Traianus Decius, Philippus I ve oğlu Philippus II ile yaptığı savaşı kazandıktan sonra Roma'ya gelmiştir.¹⁷¹

Traianus Decius, Verona'da Philippus Arabs'ı yendikten sonra Roma'ya gelmiş, İmparatorluğu senato tarafından kabul edilince de "Traianus" adını almış ve adı "İmperator Caesar C.Messius Quintus Decius Traianus" olmuştur.¹⁷² M.S. 251 yılında Gothların, Balkanlara akınlar düzenleyerek şehirleri yağmalamaya başlaması üzerine İmparator, oğlu Herenninus'u augustluğa yükselterek onunla birlikte Gothlarla mücadeleye girişmiştir. Bu savaşta Traianus Decius ile oğlu Herenninus öldürülmüştür.

Traianus Decius, Roma imparatorları içinde savaş sırasında düşman tarafından öldürülen ilk imparatorudur.¹⁷³ Traianus Decius'un imparatorluğu sırasında en çok bilinen olayı, Hristiyanlara karşı yaptığı zulümler olmuştur.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Baydur, **a.g.e.**, s.75.

¹⁷⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s. 274.

¹⁷¹ Akşit, **a.g.e.**, s.82.

¹⁷² **a.g.e.**, s.125.

¹⁷³ Scarre, **a.g.e.**, s.169-170.

¹⁷⁴ Tekin, **Grek ve Roma.....**, s.40.

8.4.Trebonianus Gallus (M.S. 251–253)

Trebonianus Gallus, M.S. yaklaşık 206 yılında Perusia'da doğmuştur.¹⁷⁵ M.S.251'de, Gothlar ile yapılan savaşta öldürülen Traianus Decius'un yerine ordu tarafından Trebonianus Gallus, yeni imparator ilan edilmiştir. İmparatorluğu döneminde, Gothlar, Persler ve veba sorunları ile uğraşmak zorunda kalmıştır.¹⁷⁶

Trebonianus Gallus, Gothlara haraç vererek barış yapmış ve Roma'ya dönmüştür. Traianus Decius'un oğlu Hostilianus'a augustus, kendi oğlu Volusianus'a caesar payesi vermiştir. Böylece Hostilianus'u, imparatorluğun yönetimine ortak etmiştir. Ancak, Hostilianus'un kısa bir süre sonra ölmesi üzerine kendi oğlu Volusianus'u augustluğa yükseltmiştir.¹⁷⁷

Gallus'un imparatorluğu, hem doğu hem de kuzey sınırlarındaki saldırılar yüzünden sıkıntılı geçmiştir. Ayrıca imparatorluğu, veba salgını yüzünden daha da kötüleşmiştir.

M.S. 252 yılında Moesia İmparatoru Aemilianus; barbarları bozguna uğrattınca ordusu tarafından imparator ilan edilmiştir.¹⁷⁸ Roma'ya yürüyen Aemilianus ile ona karşı giden Gallus ve Volusianus arasında Terni'deki çatışmada, Gallus ile oğlu yenilerek öldürülmüştür.

Trebonianus Gallus zamanında altın ve gümüş sikkelerin ağırlığındaki düşüş devam etmiştir.¹⁷⁹

¹⁷⁵ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.275.

¹⁷⁶ Scarre, **a.g.e.**, s.170-171.

¹⁷⁷ Sear, **a.g.e.**, s.240.

¹⁷⁸ gös. yer

¹⁷⁹ Baydur, **a.g.e.**, s.77.

8.5. Valerianus (M.S.253–260)

Valerianus, M.S. yaklaşık olarak 190 yılında doğmuştur. Severus Alexander zamanında consul'lük yapmıştır.¹⁸⁰ M.S.238 yılında Princeps Senatus olarak görev yapmıştır. Valerianus, M.S.251'de Senato tarafından Censor seçildiğinde, Traianus Decius da Roma'daki işlerin idaresinde Valerianus'u büyük yetkilerle donatmıştır. TraianusDecius yönetiminde, Ren bölgesi eyaletlerinden Noricum ve Rhaetia'ya vali olarak atanmıştır. Trebonianus Gallus'la birlikte M.S.253 yılında Aemilianus'un isyanını bastırmaya çalışmıştır.¹⁸¹

M.S. 253 yılında askerleri tarafından öldürülen Trebonianus Gallus'un yerine ordu, Aemilianus'u imparator ilan etmiş, Senato da bunu onaylamış, kısa bir süre sonra aynı Senato, yeni imparatoru vatan haini ilan etmiştir. Bu sırada Trebonianus Gallus'un Rhen bölgesi lejyonlarının başında bulunan P.Licinius Valerianus da fırsatı değerlendirerek kendisini imparator ilan etmiştir. Aemilianus'da, Trebonianus Gallus'un kaderine uğramış ve Valerianus ile yapılacak savaş öncesi askerleri tarafından öldürülmüştür. Bu olayın ardından Senato da kısa bir süre sonra Valerianus'un imparatorluğunu onaylamıştır.¹⁸²

Valerianus, oğlu Gallienus'u ortak imparator yapmış, torunları Valerianus ve Saloninus'a caesar payesi vermiştir. Batıda başkomutanlığı Gallienus'a bırakarak kendisi Doğuya gitmiş, savaşın komutasını almış ve bazı başarılar elde etmiştir.¹⁸³ Valerianus döneminin en önemli olaylarından biri, Gothların Anadolu'nun kuzeyine yaptıkları akınlar olmuştur.

¹⁸⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.276.

¹⁸¹ Sear, **a.g.e.**, s. 245.

¹⁸² Akşit, **a.g.e.**, s.132-133.

¹⁸³ Baydur, **a.g.e.**, s.77.

Bosphorus'u ele geçiren Gothlar, burada kendileri için bir üs kurarak, Pontus ve Bithynia'daki pek çok şehri yağmalamıştır. Gothlar ile yapılan savaşlarda güçsüz düşen İmparatorluğun bu durumundan faydalanmak isteyen Şapur I, Antiocheia'yı ele geçirmiştir.¹⁸⁴

Bu gelişmeler üzerine Valerianus, Doğuya hareket etmiş ve M.S.254'te Antiocheia'ya gelmiştir. Perslerin saldırıları Valerianus'u onların üzerine yönlendirmiş, fakat veba nedeniyle ordusu zayıflayan imparator, Edessa'da Persler tarafından kuşatılmıştır (M.S.260).

Valerianus, Perslerle barış yapmak istemesine rağmen Şapur I, anlaşmayı elçiler aracılığıyla değil, bizzat Valerianus ve ordudaki ileri gelen az sayıda Romalıyla yapmak istediğini şart koşmuştur. Valerianus ve beraberindekiler, Şapur'un karargahına geldiklerinde, görüşme yapılmaksızın hemen esir alınmışlardır.

Persler; Mezopotamya, Syria, Kilikia ve Kappadokia'da pek çok yeri yakıp yıkmışlardır. Romalılar, esir düşen imparatorlarının da şokuyla büyük bir hezimet yaşamışlardır.¹⁸⁵

Böylelikle Roma tarihinde ilk defa bir imparator bir savaşta düşman tarafından esir alınmıştır.¹⁸⁶ Valerianus, hayatının kalan kısmını Perslerin elinde tutsak olarak geçirdiğinden ölüm tarihi belirsizdir.¹⁸⁷

Valerianus'un tarihi olayları yansıtan sikkeleri azdır. İmparator, "Germanicus Maximus" ünvanını almıştır.¹⁸⁸

¹⁸⁴ Grant, **a.g.e.**, s.168.

¹⁸⁵ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.277.

¹⁸⁶ Grant, **a.g.e.**, s.168.

¹⁸⁷ Sear, **a.g.e.**, s. 245.

¹⁸⁸ Baydur, **a.g.e.**, s.78.

8.6. Gallienus (M.S.253–268)

Licinius Egnatius Gallienus, Valerianus'un oğludur.¹⁸⁹ M.S. yaklaşık olarak 213 yılında doğmuştur, ancak doğum yeri bilinmemektedir. Gallianus, babası tarafından augustus ünvanı verilerek onun zamanında yönetime ortak imparator ilan edilmiştir. Gallienus, Severus Alexander'den bu yana 10 yılı aşkın süre Roma tahtında kalan ilk imparatorudur.

Gallienus, sanata düşkün bir imparatorudur ve aynı zamanda hıristiyanlara karşı da kendinden önceki imparatorların aksine, hoşgörülü davranan biri olarak anılmıştır. M.S. 254 yılında Ren ve Tuna Nehirleri sınırına giderek Germanlarla savaşmıştır. Gallienus, bu başarılarından dolayı "Germanicus Maximus" ve "Dacicus Maximus" ünvanlarını almıştır¹⁹⁰

Gallienus Dönemi, İmparatorluk içerisinde M.S. III. yüzyılda meydana gelen kriz döneminin odak noktasını oluşturmaktadır. Gallienus, M.S. 258 yılında, Doğuda bulunan Tuna lejyonları tarafından imparator ilan edilen Ingenius ve Regalianus'u; M.S.260 yılında ise; Valerianus'un esir düşmesinden yararlanmak isteyerek iki oğlunu imparator ilan eden Macrianus'u yenerek, bu isyanları bastırmıştır.¹⁹¹

Gallienus, Valerianus'un M.S.260'da esir düşmesinin ardından tek başına imparator olması gerekirken, bu dönemde pek çok kişi kendini imparator ilan etmiştir. Bundan dolayı, M.S.260 yılı, "30 Tiranın Yılı" olarak da anılmıştır.¹⁹² Gallienus, M.S.268'de Balkanlardan İtalya'ya dönerek Pontirolo'da Aureolus'u

¹⁸⁹ Sear, **a.g.e.**, s.249.

¹⁹⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.277.

¹⁹¹ Rostovtzeff, **a.g.e.**, s.444.

¹⁹² Grant, **a.g.e.**, s.168.

yenmiş ve onu Mediolanum'da (Milano) kuşatmıştır.¹⁹³ Gallienus, kendi subayları tarafından tertip edilen bir suikast sonucu M.S.268 yılında 50 yaşında iken öldürülmüştür.¹⁹⁴ Gallienus adına bastırılan sikkeler, iki grupta toplanmıştır. Bunlardan birincisi, babası ile ortak imparatorluk ettiği süre (M.S. 253–260) ikincisi ise, babasının ölümünden sonra tek başına imparatorluk ettiği süre içinde bastırılan sikkelerdir.¹⁹⁵

Birinci grup sikkeler; “J” harfi, ikinci grup sikkeler ise; üzerlerindeki “S” harfi ile birbirlerinden ayırt edilmektedir. Roma İmparatorluğunun para politikasının çöküşü Gallienus dönemine rastlamıştır. Aureusların ağırlıkları en düşük seviyeye ulaşırken M.S.214'den itibaren basılan Antoninianusların hem gramajlarında hem de ayarlarında düşüş görülmüştür. Bunun sonucu olarak da gümüş kaplama antoninianuslar (Yalancı antoninianuslar) bastırılmıştır.¹⁹⁶

Gallianus sikkelerinde görülen ve imparatorların zaferine işaret eden betimler, Gallienus'un Germenlere karşı kazandığı başarılarla ilgilidir. Gallienus sikkelerinde; ordu ile ilgili tipler ile Roma'nın çeşitli tanrı ve tanrıçaları betimlenmiştir.¹⁹⁷ Gallienus zamanında gümüş sikkelerdeki gümüş oranı %5'in altına düşmüş, sikkelerin rengi de değişmiştir. Altın sikkeler de ağırlıklarını yitirmiştir.

Gümüş sikkelerin bu ölçüde bozulması sonucu, değersiz metalden sikkeler darbedilmez olmuş, imparatorluk içindeki Yunan kentlerinin bronz darpları da son bulmuştur. Enflasyon sonucu, çok fazla sikke darbedilmiş, bu yüzden darphanelerdeki atölye sayıları 12'ye kadar çıkarılmıştır. M.S. 259–260 yılındaki olaylar da imparatorluğu iyice zayıf düşürmüştür.

¹⁹³Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.278.

¹⁹⁴Sear, **a.g.e.**, s.250.

¹⁹⁵Gür, **a.g.e.**, s.22.

¹⁹⁶**a.g.e.**, s.23.

¹⁹⁷Baydur, **a.g.e.**, s.78.

Gallienus, Postumus'a karşı yaptığı savaşta başarı kazanmak üzereyken, ağır şekilde yaralanmış ve daha sonra ölmüştür.¹⁹⁸

8.7. Salonina

Salonina, Gallienus'un karısıdır.¹⁹⁹ Valerianus II'nin de annesidir. M.S.268 yılında öldürülmüştür.²⁰⁰

8.8. Quietus (M.S.260-261)

Quietus, M.S.260-261 yıllarında imparatorluk yapmıştır. Sikkeleri üzerinde genellikle; "IMP C FVL QVIETVS PF AVG" lejantı görülmektedir.²⁰¹ Quietus, kardeşi Macrianus ile birlikte Doğu eyaletlerinin sorumlusu olmuştur. Quietus, Palmyra Kralı Odenathus tarafından Emesa'da yenilgiye uğratılmış ve daha sonra yakalanarak öldürülmüştür.²⁰²

8.9. Claudius II (M.S.268–270)

Claudius M.S. yaklaşık olarak 214 yılında Yukarı Moesia'da (Illyricum bölgesi) Dardania'da doğmuştur. Askeri tribün'luk da yapan Claudius, Valerianus ve Gallienus'un imparatorlukları zamanında önemli askeri görevlerde bulunmuştur.

¹⁹⁸ a.g.e., s.79.

¹⁹⁹ Tulay, a.g.e., s.178.

²⁰⁰ Sear, a.g.e., s.254.

²⁰¹ Tulay, a.g.e., s.171.

²⁰² Sear, a.g.e., 258.

Gallienus'un öldürülmesi sonucunda M.S.268 yılı Mart ayında Claudius, askerler tarafından imparator ilan edildiğinde, Gallienus'a karşı ayaklananları Mediolanum'da (Milano) kuşatmıştır.

M.S.269'da Gothlara karşı büyük bir zafer kazanmıştır. Claudius bu zafer sonucunda Senato tarafından "Gothicus Maximus" ünvanı almıştır. Bundan dolayı imparatorun adı "Claudius Gothicus" olarak da bilinmektedir.²⁰³ Claudius II, Yukarı Moesia'nın Naissus kentinde yapılan savaşta Gothlara karşı büyük zafer kazanmış olmasına rağmen, Gothlardaki vebanın Roma ordusuna yayılması üzerine M.S. 270 yılında ölmüştür.²⁰⁴

Claudius'a ait sikkelerinin büyük bir bölümü, Roma ve Mediolanum'daki darphanelerde darbedilmiştir. Siscia (Sisak), Cyzicus ve Antiochia darphanelerinde darbedilmiş sikkeleri de vardır. Claudius'un, aureusları 5gr.'ın üzerindedir. Antoninianusları 3gr.'dan azdır ve içlerindeki gümüş oranı %2'nin altındadır.²⁰⁵

8.10. Aurelianus (M.S.270–275)

Sirmium'da M.S. 207 yılında dünyaya gelen L. Domitius Aurelianus, askeri yeteneği ve cesareti ile kısa sürede imparatorluğun en büyük generallerinden birisi haline gelmiş ve süvari komutanı olarak ün kazanmıştır.²⁰⁶ Claudius Gothicus'un vebadan ölmesinin ardından; ordu, kardeşi M.Aurelius Quintillus'u yeni imparator

²⁰³ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.279.

²⁰⁴ **a.g.e.**, s.280.

²⁰⁵ Baydur, **a.g.e.**, s.83.

²⁰⁶ Sear, **a.g.e.**, s. 269.

ilan etmiş, Senatoda bunu kısa bir süre sonra onaylamıştır. Ancak bu durum çok uzun sürmemiş ve Quintillus, Aurelianus tarafından tahtan indirilerek öldürülmüştür.²⁰⁷

Aurelianus, Germania başarıları üzerine “Germanicus Maximus” ünvanını almıştır. Germanların saldırıları Roma’nın savunmasız olduğunu göstermiş; bu nedenle Aurelianus, M.S. 271 yılında Roma’yı kuşatan bir sur duvarı inşasını başlatmıştır. “Aurelianus Suru” olarak da bilinen bu surun inşası, Probus zamanında tamamlanmıştır.²⁰⁸ Aurelianus, tahta çıkışının ilk yıllarında Ren ve Tuna’yı aşan kabileler ile savaşmıştır. Doğu’da ise; İmparatorluğa başkaldırmış olan Palmyra Krallığı’nı yaptığı savaşlarda yenerek, kaybedilen bölgeleri tekrar ele geçirmiş, Kraliçe Zenobia’yı esir almış ve Roma’ya getirmiştir. M.S.274 yılında Gallia İmparatorluğu’nu da yenerek, bu bölgeyi tekrar Roma’ya bağlamıştır.²⁰⁹

Aurelianus daha sonra imparatorluk içerisinde reformlar yapmış ve ekonomik önlemler almıştır. Sikke reformu da yapmıştır. Denarius, sestertius ve küçük bronz sikkeler darp ettirmeye başlamıştır. Dupondius ve As’lar da yeniden sürüme çıkarılmıştır. Normal ağırlıktaki aureusların yanında ağır altınlar da darbedilmiştir. Yeni billon sikkeler (Gümüş+bakır) ise yaklaşık 4 gr.’dır ve önceki örneklerinden büyük yapılmıştır.

Aurelianus’un reformdan önceki sikkelerinde; çeşitli arka yüz tipleri vardır, fakat reformdan sonra yalnız birkaç tipi kullanılmıştır ve bu tipler tüm darphanelerde aynı şekilde darbedilmiştir.²¹⁰ İmparator, Roma’da Sol için bir tapınak yaptırmıştır. İmparatorun, DEVS ET DOMINVS (Tanrı ve egemen) ünvanlı sikkeleri vardır.

²⁰⁷ Scarre, a.g.e., s.185.

²⁰⁸ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.281.

²⁰⁹ Baydur, a.g.e., s.84

²¹⁰ Grant, a.g.e., s.188.

Sikkelerinde, Devlet Tanrısı Sol, SOLI INVICTO ya da ORIENS AVG(usti) yazısıyla birlikte görülmektedir. Ayrıca, darphanelerdeki atelye sayıları da sikke üzerinde yer almaktadır. Aurelianus'un, reformdan önce darbedilmiş sikkelerinde; Dacia, Illyria ve Pannonia'yı simgeleyen figürler vardır.²¹¹ Aurelianus, bir seri yeni antoninianuslar da bastırmıştır.

Bu yeni bastırılan antoninianuslar, öncekilere göre daha ağır ve büyüktür. Üzerlerinde XXI rakamı yazılıdır. Bu rakam, 20 antoninianusun bir aureusa eşit sayıldığı anlamına gelmektedir.²¹² Aurelianus, Treveri'deki (Trier) darphaneyi kapatmış ve Lugdunum'da (Lyon) bir darphane açmıştır. Mediolanum'daki (Milano) darphaneyi Kuzey İtalya'daki Ticinum'a (Pavia) taşımıştır. Tripolis'te ve Serdica'da da (Sofya) yeni darphaneler açmıştır.²¹³ Aurelianus, M.S. 275 yılında Perslere saldırmak için Doğuya doğru yola çıktığında, kendi subayları tarafından bir komplo kurulması sonucu 60 yaşında iken öldürülmüştür.²¹⁴

8.11.Vabalathus (M.S. 271–272)

Kraliçe Zenobia'nın oğlu olan Vabalathus (Athenodorus olarak da adlandırılır.), Odenathus'un öldürülmesi üzerine annesiyle beraber Palmyra Krallığı'nın hükümdarı olmuştur.

Gallienus, Odenathus'tan sonra Vabalathus'u tanımamış, Claudius Gothicus da aynı şekilde davranmış, fakat iki imparator da Palmyra'nın Doğudaki gücünü engelleyememiştir.²¹⁵ Vabalathus, "Vir Clarissimus İmperator" ve "Dux Romanorum"

²¹¹ Baydur, a.g.e., s.85.

²¹² Gür, a.g.e., s.23.

²¹³ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**, s.21.

²¹⁴ Sear, a.g.e., s. 270.

²¹⁵ a.g.e., s. 273.

ünvanlarını kullanmış olmasına rağmen yine de Roma'nın yüksek egemenliğini tanımıştır. Fakat M.S.271 yılında Vabalathus, augustus, Zenobia da augusta ünvanlarını almıştır.²¹⁶ Bunun üzerine Aurelianus önce Vabalathus'un Palmyra'daki yönetimini kabul etmiş ise de daha sonra Vabalathus'un yönetimini devirmiştir.²¹⁷ Vabalathus ile Zenobia esir olarak Roma'ya götürülmüştür.²¹⁸ Vabalathus ve Zenobia'nın Antiochia ve Alexandria darphanelerinde darbedilmiş sikkeleri vardır.²¹⁹

8.12. Severina

Severina, Aurelianus'un eşidir.²²⁰ Aurelianus'un Pers seferine giderken, M.S.275 yılında öldürülmesi üzerine yeni imparator seçilinceye kadar geçen sürede bazı darphaneler, Severina adına sikke darbetmişlerdir.²²¹

8.13. Probus (M.S.276–282)

Probus, M.S.232 yılında Sirmium'da doğmuştur. Aurelianus'un komutanlarındanıdır.²²² Probus, askeri alanda tecrübeli bir komutandır; Aurelianus zamanında Germanlara karşı savaşmış, Tacitus zamanında da Doğu'da komutanlık yapmıştır.²²³ Tacitus'un ölüm haberi ulaştığında Florianus'un imparatorluğunu tanımayan Suriye lejyonlarının komutanları, Probus'u imparator ilan etmiştir.

²¹⁶ Baydur, **a.g.e.**, s.84.

²¹⁷ Gür, **a.g.e.**, s.23.

²¹⁸ Sear, gös. yer

²¹⁹ Baydur, gös. yer

²²⁰ Sear, **a.g.e.**, s.272.

²²¹ Baydur, **a.g.e.**, s.85.

²²² Gür, **a.g.e.**, s.24.

²²³ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.283.

Tarsus şehrinde Florianus ile karşılaşan Probus, Florianus'u yenerek tahtı ele geçirmiştir. Bu olayın ardından da Roma'ya dönerek buradaki barbar tehdidini ortadan kaldırmış ve ardından da Psidia bölgesindeki bazı isyanları bastırmıştır.²²⁴

Probus, Frank ve German kabilelerinin Roma topraklarına saldırımları üzerine Gallia'ya hareket etmiştir. İstilacıları yenilgiye uğratarak Tuna ve Ren bölgelerinde barışı tekrar kurmuştur (M.S.277–278). Daha sonra Doğu'ya yönelmiş ve Anadolu'nun güneyinde terör estiren Isaurialı Lydius'la savaşarak onu öldürmüştür.²²⁵ Probus'un imparatorluğu, sadece askeri başarılarla değil aynı zamanda imparatorluğun ekonomik hayatını restore etmek için yaptığı çalışmalarla da dolu olmuştur. Roma İmparatorluğu'nu eski güç ve prestijine kavuşturma hayallerini gerçekleştirmiştir.²²⁶ Probus, imparatorluğu süresince birtakım ekonomik reformlara girişmiştir.²²⁷

M.S. 281 yılında tüm imparatorluk içinde barışı sağlamıştır.²²⁸ 4. kez consul payesi almıştır. Probus'un tüm darphanelerde darbedilmiş sikkeleri vardır.²²⁹ M.S. 282'de askerler, Raetia'da Praetor Praefectus'u Carus'u imparator ilan etmişlerdir. Bunun üzerine Probus, Carus'un üzerine askeri birlik göndermiş, birlik Carus ile savaşmak yerine onun tarafına geçmiştir.²³⁰ Probus, M.S.282 yılında ordunun yanı sıra kamu işlerinde de çalıştırıldıkları için isyan eden askerler tarafından Sirmium'da öldürülmüştür.²³¹

²²⁴ Akşit, **a.g.e.**, s.189.

²²⁵ Tekin, gös. yer

²²⁶ Sear, **a.g.e.**, s.276.

²²⁷ Gür, **a.g.e.**, s.24.

²²⁸ Baydur, **a.g.e.**, s.86.

²²⁹ **a.g.e.**, s.87.

²³⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.283.

²³¹ Sear, **a.g.e.**, s.276.

8.14. Numerianus (M.S. 283-284)

Marcus Aurelius Numerianus, M.S. 254 yılında doğmuştur. Carus'un en küçük oğludur. Numerianus'a babasının tahta çıkmasından kısa bir süre sonra caesar ünvanı verilmiştir.

Numerianus, M.S.283 yılında Carus'un yardımcısı olarak Doğu'nun yönetimine atanmış ve Perslerle mücadelesindeki başarısından dolayı Augustus ünvanı ile onurlandırılmıştır.²³² Carus ve Numerianus, Persleri kovalayarak Tigris'i (Dicle) geçmişler ve başkent Ktesiphon'u ele geçirmişlerdir.²³³ Numerianus, Roma'ya yürüyüşü sırasında askerleri tarafından M.S. 284 yılında öldürülmüştür.²³⁴

8.15. Carinus (M.S.283-285)

Carinus, Carus'un büyük oğludur. Babası tarafından M.S. 283 yılında augustus ünvanıyla onurlandırılmıştır. Ren ve Tuna boylarındaki Germen kavimlerine karşı başarılı bir şekilde savaşmıştır.

M.S. 284 yılında Britannia'da da savaşan Carinus, "Britannicus Maximus" ünvanını almıştır. Kardeşi Numerianus'un ölüm haberinin ulaşmasından sonra Doğu'daki lejyonlar tarafından imparator ilan edilmiş olan Diocletianus ile bugünkü Belgrad yakınında Margum mevkiinde karşılaşmıştır.²³⁵ Diocletianus yenilmiş fakat Carinus, kendi askerleri tarafından öldürülmüştür.

²³² a.g.e., s.281.

²³³ Baydur, a.g.e., s.88.

²³⁴ Sear, gös. yer

²³⁵ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.284.

Carinus sikkelerinde çoğunlukla, Germenlere karşı kazandığı zafer işlenmiştir.²³⁶ Carus ve Numerianus Persleri kovalayarak Tigris'i (Dicle) geçmiş ve başkent Ctesiphon'u ele geçirmişlerdir.²³⁷ Numerianus, Perslerle savaş sırasında babasının ölmesi üzerine Roma ordusunun başına geçerek Batı'ya çekilmiştir.²³⁸

9. TETRARŞİ DÖNEMİ

9.1. Diocletianus (M.S. 284–305)

Asıl adı Diocles olan Diocletianus, M.S. yaklaşık olarak 240 yılında Dalmatyalı (Dalmaçya) bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. M.S.270'li yıllarda (Aurelianus zamanında) Moesia'da komutanlık yapmıştır.

Carus'un, M.S.283'teki Doğu seferine katılmıştır. Carus, Diocletianus'a imparatorun muhafız alayı komutanlığı "Protectores Domestici" görevini vermiştir.²³⁹ Diocletianus, M.S. 284'de ordu tarafından imparator ilan edilmiştir. M.S.285'te Diocletianus ve Carinus'un orduları, Moesia'da karşılaşmışlar; Diocletianus yenilmiş fakat Carinus, kendi askerleri tarafından öldürülmüştür.²⁴⁰

Diocletianus, imparatorluğu tek başına yönetmenin zorluklarını görüp, kendisinden önce imparatorluk yapanlar ile aynı kadere sahip olmamak için yönetimi bölmeye karar vermiştir. Bunun için Maximianus'u önce caesar ilan etmiş, M.S.286'da da augustusluğa yükselterek onu yönetime ortak etmiştir.²⁴¹

²³⁶ Baydur, a.g.e., s.89.

²³⁷ Sear, a.g.e., s.281.

²³⁸ Baydur, a.g.e., s.88.

²³⁹ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.286.

²⁴⁰ Baydur, a.g.e., s.89.

²⁴¹ Scarre, a.g.e., s.197-198.

Diocletianus “Principatus” denen ve imparatorun tüm yetkilerle “Birinci yurttaş” statüsüyle sahip olduğu önceki yönetim biçimini terk ederek, “Dominatus” denen ve imparatorun mutlak hükümdarlığını tartışmasız kabul eden yeni bir yönetim biçimini benimsemiştir. Diocletianus ve Maximianus, M.S.286–290 yılları arasındaki dönemi; Batı’da ve Doğu’da Roma sınırlarının güvenliğini sağlamak için savaşarak geçirmişlerdir.²⁴²

Diocletianus, M.S.288 yılında Doğuya giderek Armenia kralı Vahram’ı tanımayan Persler ile ilgilenmiş ve kralın hakimiyetini onlara tanıtmıştır.²⁴³ Diocletianus, M.S.291–292 yıllarında imparatorluğun idaresinin bölünmesi konusunda büyük bir adım daha atmış, Constantius Chlorus’u Batıdaki Maximianus’a; Galerius Valerius Maximianus’u da kendisine caesar olarak tayin etmiştir.²⁴⁴ Böylece Roma İmparatorluk tarihinde, “Tetrarchi” (Dörtlü yönetim) kurulmuştur. Kişisel bağları sağlamlaştırmak için de, kendi kızı Galeria Valeria’yı Galerius ile evlendirmiştir.

Diocletianus, imparatorluğunu ilan eden Domitianus’u Alexandria’da kuşatma altına almış ve yenilgiye uğratmıştır.²⁴⁵ M.S.305’de Diocletianus ve Maximianus tahttan feragat ettiklerini bildirerek, iki caesar; Galerius ile Constantius I’i augustluğa yükseltmişlerdir.

Diocletianus, Roma İmparatorluğu’nun yönetiminde büyük değişiklikler yapmış bir imparatorudur. Ölümüyle tetrarşi sistemi çökmüştür.²⁴⁶ Büyük eyaletlerin idaresinin güç olduğunu ve idarecilerin imparatorun aleyhine büyük bir güç

²⁴² Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.287.

²⁴³ Akşit, **a.g.e.**, s.213.

²⁴⁴ Scarre, **a.g.e.**, s.198-199.

²⁴⁵ Baydur, **ag.e.**, s.91.

²⁴⁶ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.288.

oluşturduğunun farkına vararak eyaletleri küçültmüş ve sayılarını ikiye katlamıştır. En önemli icraatlarından biri de eyaletleri dioecesis'ler halinde gruplamak olmuştur.

Ayrıca sivil idare ile askeri idareyi birbirinden kesin çizgilerle ayırmıştır. Ordudaki asker sayısını artırmış, sınır güvenliğine özel önem vererek sınırlardaki karakolların ıslahına gitmiştir. Bütün bu reform hareketlerinin finansmanı için yeni bir vergi sistemi oluşturmuştur. Fiyatların anormal artışının önüne geçmek içinde “Narh Kararnamesi” (Edictum de pretiis) yayımlatmıştır.

M.S. 301'de yayımladığı Narh Kararnamesi, enflasyonun durdurulmasına ilişkin olmuştur. Fakat Diocletianus'un bu kararnamesi başarılı olamamış, fiyat artışları da durdurulamamıştır.

Diocletianus, imparatorluğun birliğinin sağlanmasında Roma'nın geleneksel dinine önem vermiş ve tüm Romalılarından Pagan tanrılarına (Özellikle Jüpiter ve Hercules) tapmalarını istemiştir. Yayınladığı emirnamelerle hıristiyanların toplu olarak ibadet ettikleri yerler yakılmış ve hıristiyanlar öldürülmüştür.²⁴⁷ 294 yılından başlayarak darphaneler yeniden ayarlanmıştır. Lugdunum'daki eski darphanenin yerini Ren bölgesindeki Treveri (Trier) darphanesi almış, Lugdunum yalnız bronz; Treveri ise bronz, altın ve gümüş sikke darbetmiştir. Kuzey İtalya'da yalnız Ticinum'da darphane varken, Aquileia'da da darphane açılmıştır.

Orta Tuna eyaletlerinin ana gereksinimini; Siscia, Serdica, Thessalonica ve Heraclea darphaneleri karşılamıştır. Nicomedia ve Antiocheia darphaneleri Doğu cephesinin gereksinimini karşılarken, Alexandria'daki darphane, Mısır'daki lejyonların gereksinimini karşılamıştır.

²⁴⁷ a.g.e., s.289.

296 yılında Karthago ve 308-309 yıllarında Ostia'da yeni darphaneler açılmıştır. Bunlar, tetrarşi sisteminin stratejik ve idari gereksinimi sonucu ortaya çıkmışlardır.²⁴⁸

M.S.294–296 yılları arasında yapılan en önemli değişikliklerden biri aurelianusların tedavülden kaldırılması ve sestertiuslara benzeyen ve follis adı verilen büyük bronz birimlerin basılması olmuştur.²⁴⁹ % 90'ı gümüş olan sikkeler darbedilmeye başlanmıştır. Sikke tipleri, çoğunlukla askeri konularla ilgilidir.Yeni gümüş sikkelerin bazılarında görülen XCVI sayısı, sikke ağırlığının, Roma ağırlık biriminin 1/96'sı (3.4 gr.) olduğuna işaret etmektedir.

Fakat uygulama genellikle 3.2 gr.'dır. Argenteus adı verilen bu gümüşlerin darbı, 310 yılına kadar sürmüştür. Billon antoninianusların büyüklük ve görünüşü aynı olmakla birlikte, içinde artık hiç gümüş yoktur ve Diocletianus'un sikke reformuyla bu sikkeler ortadan kalkmıştır.²⁵⁰

Diocletianus tarafından kurulan darphaneler, çok küçük değişikliklerle M.S.5.yy.'a kadar devam etmiştir.306-324'deki sivil savaşlar sırasında, imparatorlar, sikkeleri birkaç geçici darphanede basmak zorunda kalmışlardır.²⁵¹

Diocletianus, 20 Kasım 303'te, Maximianus'la birlikte, tahta çıkışının, 20.yılımı kutlamıştır. 2.Tetrarşi Dönemi başladığında Diocletianus, "Seniores Augusti" ünvanı ile hakem durumunda olmuştur.²⁵²

²⁴⁸ Baydur, **ag.e.**, s.93.

²⁴⁹ Sear, **ag.e.**, s. 290.

²⁵⁰ Baydur, **ag.e.**, s.94.

²⁵¹ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**, s.27.

²⁵² Baydur, **ag.e.**, s.95.

9.2. Maximianus (M.S.286–305 ve 307–308)

Maximianus, yaklaşık olarak M.S. 240'lı yıllarda doğmuştur. Maximianus Herculus olarak da bilinmektedir. Aurelianus ve Probus zamanlarında askeri görevlerde bulunmuştur.²⁵³

Maximianus, Diocletianus tarafından yönetimine ortak edilmiştir.²⁵⁴ Diocletianus, Maximianus'a caesar payesi vermiştir. Pannonia'lı bir köylü olan Maximianus, askeri alandaki yeteneği sayesinde kısa sürede yükselmiştir.²⁵⁵

Maximianus, Caesar oluşundan birkaç ay sonra 286 yılı baharında imparatorluğa yükselmiştir. Ancak Diocletianus'un devlet adamı niteliği ağır basmıştır. Politik açıdan Diocletianus yönetici, Maximianus uygulayıcı olmuştur.²⁵⁶

Maximianus, M.S.290'lı yılların başında Alemanlar ve Burgundialılar ile daha sonra da Aşağı Rhen dolaylarında Franklar, Eruli ve Chaibonlar ile savaşmış ve büyük başarılar elde etmiştir.²⁵⁷

Diocletianus, M.S.291–292 yıllarında imparatorluğun idaresinin bölünmesi konusunda büyük bir adım atmıştır. Constantius Chlorus'u Batıdaki Maximianus'a; Galerius Valerius Maximianus'u da kendisine caesar olarak tayin etmiş, böylelikle Tetrarşi adı verilen dört imparatorlu dönem ortaya çıkmıştır.²⁵⁸ M.S.305'de Diocletianus ve Maximianus tahttan feragat ettiklerini bildirerek, Caesar'lar Constantius ile Galerius'u augustus'luğa yükseltmişlerdir.

²⁵³ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.289.

²⁵⁴ Scarre, *a.g.e.*, s.197-198.

²⁵⁵ Akşit, *a.g.e.*, s. 209.

²⁵⁶ Baydur, *ag.e.*, s.89.

²⁵⁷ *a.g.e.*, s.90.

²⁵⁸ Scarre, *a.g.e.*, s.198-199.

M.S.307'de Maximianus, Severus'u yenmiş ve Constantius'un oğlu Constantinus'u imparator olarak tanıdığını bildirmiş; kızı Fausta'yı da onunla evlendirmiştir. Tekrar augustus olan Maximianus, iktidarı bırakmak istememiş ve M.S.308'de oğlunu tahttan indirme girişiminde bulunmuş, fakat başarısız olmuştur.²⁵⁹ Carnuntum'daki kongrede Maximianus'un imparatorluktan geri çekilmesi istenmiştir. Maximianus, M.S.310'da isyan etmiş ancak Constantinus I tarafından Sicilya'da kuşatılarak ölüme mahkum edilmiştir.²⁶⁰

M.S.294–296 yıllarında imparatorluk içerisinde enflasyon iyice artmış, bu durum bazı düzenlemelerin yapılmasına yol açmıştır. Fiyatların kontrol altına alınması ile ilgili bir takım çalışmalar yapılmış ve sikkelerde de buna bağlı olarak değişimler olmuştur. M.S.294–296 yılları arasında yapılan en önemli değişikliklerden biri Aurelianus Döneminde ortaya çıkan aurelianusların tedavülden kaldırılması ve sestertiuslara benzeyen ve follis adı verilen büyük bronz birimlerin basılması olmuştur.²⁶¹

9.3. Constantius I (M.S. 305–306)

Constantius, yaklaşık olarak M.S. 250 yılında Tuna bölgesinde (Illyricum) doğmuştur. Başarılı bir askeri kariyerdan sonra Praetor Praefectus'luğa kadar yükselmiştir. Diocletianus, M.S.293'te tetraşi sistemini oluşturduğunda Constantius, Augustus Maximianus'un caesar'ı olmuştur.

Batı'nın idaresini üzerine alan Constantius, Britannia ve Gallia'nın kuzeyinde Carausius'a karşı başarılı olamamıştır. Carausius daha sonra kendi adamlarından Allectus tarafından öldürülmüştür.

²⁵⁹ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.290.

²⁶⁰ Gür, *a.g.e.*, s.24.

²⁶¹ Sear, *a.g.e.*, s.290.

Britannia'daki bağımsız devlet son bulmasa da, Carausius'un ortadan kaldırılması Constantius'un askeri kariyerinde önemli bir başarı olmuştur. Fakat Constantius daha sonra Allectus'u da yenip, öldürmüştür. Böylece; Britannia, Roma kontrolüne girmiştir (M.S.296).²⁶²

Constantius I, M.S.305'de Augustus ünvanını alarak ortak imparator ilan edilmiştir.²⁶³ Constantius I, Herculus lakabını taşıdığı için, sikkelerinde, Hercules tipi önemli bir yer tutmuştur. Constantius, 25 Temmuz 306'da Eburacum'da ölmüştür.²⁶⁴

9.4. Max Fausta

Constantinus I'in karısı ve Maximianus'un kızıdır.²⁶⁵ Constantinus I tarafından Fausta'ya augusta ünvanı olasılıkla M.S.324 yılında verilmiştir.

Fausta, adına darbedilen sikkelerde genellikle oğulları ile birlikte gösterilmiştir. Fausta, M.S.326 yılında öldürülmüştür.²⁶⁶ FAVSTAE NOBILISSIMAE FEMINAE yazısı sikkelerinde sıklıkla görülmektedir.²⁶⁷

9.5. Helena

Helena, Constantius'un ilk eşidir.²⁶⁸ Büyük Constantinus'un da annesidir.²⁶⁹

²⁶² Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.291.

²⁶³ Gür, *a.g.e.*, s.24.

²⁶⁴ Baydur, *ag.e.*, s.96.

²⁶⁵ *a.g.e.*, s.101.

²⁶⁶ Sear, *a.g.e.*, s.317.

²⁶⁷ Tulay, *a.g.e.*, s.82.

²⁶⁸ Sear, gös. yer

²⁶⁹ Tulay, *a.g.e.*, s.96.

10. GEÇ İMPARATORLUK DÖNEMİ

10.1. Constantinus I (M.S. 307–337)

Büyük (Magnus) lakabıyla anılan Flavius Valerius Constantinus, Constantius Chlorus'un oğludur. M.S.272 ya da 273 yılında Naissus'ta (Yukarı Moesia) doğmuştur.²⁷⁰ 307 yılında imparatorluk yeniden düzenlenmiş olmasına rağmen Constantinus, yine caesar olarak Batı'daki görevine devam etmiştir. Maximianus, Constantinus'un yanına dönmüş; ancak iktidardan vazgeçmek istemediğinden entrikalar çevirmiştir. Maximianus, Constantinus'a suikast düzenlemek isteyince, Constantinus tarafından intihar etmeye zorlanmıştır.

310 yılında Constantinus, augustus payesi almıştır. 312 yılında Maxentius'a karşı Licinius ile anlaşarak Roma üzerine yürümüştür. Milvius köprüsü yakınındaki çatışmada yenik düşen Maxentius ölmüştür. Bu başarı üzerine Constantinus, Roma'da liberator (Kurtarıcı) olarak karşılanmıştır.²⁷¹ Bu zaferden sonra Roma Senatosu Constantinus'un augustus ünvanını onaylayarak tüm imparatorluk yetki ve güçlerini kendisine vermiştir. Constantinus, Licinius ile birlikte Mediolanum'da hristiyanlar için tam bir tolerans anlamına gelen "Milano Emirnamesi"ni yayımlamışlardır (M.S.313).²⁷²

Constantinus ve Licinius M.S.315 yılı consül'lüğünü de paylaşmışlardır. Constantinus ile Licinius arasında zamanla anlaşmazlıklar çıkmış; Constantinus, Licinius'un ordusunu önce Pannonia'da, sonra da Trakya'daki Campus Ardiensis'te

²⁷⁰ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.294.

²⁷¹ Baydur, *ag.e.*, s.97.

²⁷² Tekin, *ag.e.*, s.295.

yenmiştir. M.S. 317’de Serdica’da (Sofya) bir anlaşma yapılmış ve Licinius, Balkan eyaletlerinin çoğunu Constantinus’a devretmek zorunda kalmıştır. Gothları püskürtmeye çalışan Constantinus’un Licinius’un kontrolü altındaki topraklara geçmesi üzerine artık ikisi arasındaki savaş kaçınılmaz olmuştur. Constantinus, Hadrianopolis ve Khrysopolis’te yapılan savaşlarla Licinius’a karşı zafer kazanmıştır. Khrysopolis zaferinden sonra Constantinus, tek başına imparatorluğun hakimi olmuş daha sonra Gothlar, Alamannlar ve Sarmatlarla savaşmıştır.²⁷³

Constantinus ile birlikte Diocletianus’un çoklu yönetimi ifade eden tetraşi sistemi sona ermiş ve tek kişinin yönetimi esas alınmıştır. Orduda Süvari komutanlığı (Magister equitum) ve Piyade komutanlığı (Magister peditum) olmak üzere iki yeni görev oluşturulmuştur. Orduyu, “Ripenses” denilen sınır birliklerine ve “Comitatenses” denilen merkezi saha ordusuna bölmüştür. Ekonomik alanda da bazı değişiklikler yapılmıştır. Constantinus imparatorluğun giderek ağırlaşan yükünün karşılanması için vergileri de artırmak zorunda kalmıştır. En önemli icraatlarından biri de imparatorluğun başkentini Roma’dan Byzantion’a taşımak ve kentin adını, kendi adına izafeten Constantinopolis’e çevirmek olmuştur (11 Mayıs 330).

Hıristiyanlığın imparatorluk dahilinde kabul edilip desteklenmesi de Constantinus zamanında olmuştur. Constantinus, devlet dinini paganizmden hıristiyanlığa dönüştürme sürecini başlatan imparatorudur. Milvius Köprüsü Savaşı (M.S. 312), imparatorun hıristiyanlığı kabul etmesinde bir dönüm noktası olmuştur. Bir yıl sonraki Milano Emirnamesi de hıristiyanların artık inançlarını serbestçe yaşayabilecekleri bir ortamı hazırlamıştır.²⁷⁴

²⁷³ a.g.e., s.296.

²⁷⁴ a.g.e., s.297.

Constantius zamanında, follislerin ağırlığı düşmeye devam etmiştir. 307 yılında 10 gr.'dan 7.6gr.'a düşen follislerin ağırlığı, 313'te 4gr.'ın altına inmiştir. Constantinus, altın sikkelerde de değişiklik yapmış, ağırlığı 1/60 olan eski aureusların yerini yeni bir altın sikke olan solidus almıştır. 324 yılından başlayarak, tüm imparatorlukta solidus geçerli olmuştur. Eski ağırlıktaki altınlar, yalnız özel nedenlerle darbedilmeye devam etmiştir.²⁷⁵

Constantinus'un caesar'lığından başlayarak darbettirdiği sikkeler arasında, babası Constantius'un anısına darbedilmiş aureus ve follisler de vardır.²⁷⁶ Constantinus, Ostia'daki personeli, 313'te Güney Fransa'daki Arelate'ye (Arles) taşımıştır. Constantinus, AE2 nummusları Serdica'da (Sofya) bastırmıştır. M.S.325–326 yıllarında Londinium ve Ticinum'daki darphaneleri kapatarak Constantinopolis'te yeni bir darphane açmıştır.²⁷⁷ Constantinus'un koruyucu Tanrısı, Sol'dur. Maxentius'a karşı kazandığı zaferden sonra Maximus (Büyük) sanını almıştır.²⁷⁸ 324 yılından sonra, gümüş sikkeler içindeki gümüş oranı artmıştır. 4.5gr. ağırlığındaki gümüş sikkeler, miliarenses adını taşımaktadır ve VI. yy. ortalarına kadar kullanılmıştır.

325 yılında argenteus darbi sürmüştür. Constantinus, 333 yılında, tetraşi yönetimini tekrar kurmuştur.333'te en küçük oğlu Constans'ı caesar yapmıştır. Daha sonra da yaşlandığını hissettiği için 335'te kardeşinin oğlu Dalmatius'a da caesarlık vermiştir. Böylece kendisinden sonra yine dört egemenin olmasını sağlamıştır. Constantinus, ölümüne yakın vaftiz edilerek resmen hıristiyan olmuştur.²⁷⁹

²⁷⁵ Baydur, **ag.e.**, s.98.

²⁷⁶ **a.g.e.**, s.99.

²⁷⁷ Harl, **Kazılarda Bulunan Sikkelerin**, s.27.

²⁷⁸ Baydur, **ag.e.**, s.100.

²⁷⁹ **a.g.e.**, s.101.

Constantinus'un Geç Dönem darplarında; n yüzde yazı yoktur, portrelerinde, bakışları yukarı doğrudur ve Hellenistik krallar gibi başında süslü diademle betimlenmiştir. Constantinus, başkenti, Constantinopolis'e taşımıştır. 337 yılında egemenliğinin 30.yılımı kutlamıştır.²⁸⁰ Ancak aynı yılın mayıs ayında Pers seferinden önce hastalanarak Nicomedia yakınlarında ölmüştür ve Roma Senatosu tarafından tanrılaştırılmıştır.²⁸¹Constantinus'tan sonra sikke üzerinde tanımlanan imparator başları, boncuk ve kıymetli taşlarla yapılmış taşlarla betimlenmiştir. Constantinus aynı zamanda sikke reformu da yapmış olan imparatorlardan birisidir.²⁸²

10.2. Licinius I (M.S.308–324)

Licinius, M.S. III. yüzyıl ortalarında Dacia'da doğmuştur. Galerius'un yakın arkadaşıdır, onunla birlikte Pers seferine katılmıştır. Carnuntum toplantısında Galerius, Maxentius tarafından öldürülen Severus'un yerine Licinius'a augustus payesi vermiştir (M.S.308). Ayrıca, bu toplantıda Licinius'a Batı'nın idaresi de verilmiştir.²⁸³ M.S.311'de Galerius'un ölümü zerine, Licinius, Doğu'nun idaresini Maximinus ile paylaşmak zorunda kalmıştır. Daha sonra Licinius, Maximinus'u yenmiştir (M.S.313).

Ancak Licinius'un Constantinus ile girdiği mücadele sonunu getirmiştir. Licinius, Martianus'u ortak imparator ilan etmiştir. M.S.324'te Constantinus, Khrysopolis (Üsküdar) mevkiinde Licinius'u yenilgiye uğratmıştır (M.S.324).

²⁸⁰ a.g.e., s.102.

²⁸¹ Gr, a.g.e., s.25.

²⁸² Tulay, a.g.e., s.57.

²⁸³ Baydur, a.g.e., s.96.

Licinius önce Nikomedeia'ya kaçmış, fakat yakalanarak Thessalonike'ye (Selanik) getirilmiş ve bir yıl sonra da öldürülmüştür.²⁸⁴ Licinius I, Constantinus'un kardeşi Constantia ile evlenmiştir. Constantinus, Mediolanum'da Licinius ile buluşarak, Domitianus zamanından bu yana sıkı bir biçimde izlenen hıristiyanlar için hoşgörü kararnameini çıkartmıştır. Maximinus, Suriye'deki ordusuyla boğazları geçerek, Heraclea'ya yürümüştür. Licinius'da ordusuyla buraya gelmiştir. Heraclea yakınında, 313'te yapılan çatışmada Maximinus yenilmiş, doğuya kaçmış ve orada ölmüştür. Bundan sonra imparatorluk, Constantinus ile Licinius arasında bölüşülmüştür. Licinius'un egemenlik alanındaki darphanelerde, eski ağır altınlar darbedilmeye devam etmiştir.²⁸⁵

316 yılında Licinius, Constantinus'a suikast girişiminde bulununca aralarındaki çatışmada yenik düşmüştür. Constantinus ile anlaşmak zorunda kalmış ve 317 yılında Trakya dışındaki topraklarını kaybetmiştir.²⁸⁶ M.S. 324'de yapılan savaşta ise Licinius I, Constantinus I'e yine yenilmiş ve bütün imparatorluk hakları elinden alınmıştır.²⁸⁷

10.3. Maximinus II (M.S.310–313)

Maximinus, M.S.270'de Illyricum'da doğmuştur. Galerius sayesinde orduda hızlı bir şekilde yükselmiş ve askeri tribunu olmuştur. M.S. 305'te Diocletianus ve Maximianus'un tahttan feragat etmelerinden sonra onların yerini alan Galerius ve Constantius Chlorus kendilerine birer caesar atadıklarında, Galerius'un caesar'ı da

²⁸⁴ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.293.

²⁸⁵ Baydur, **ag.e.**, s.98.

²⁸⁶ **a.g.e.**, s.99.

²⁸⁷ Gür, **a.g.e.**, s.25.

Maximinus Daia olmuştur. Maximinus, hıristiyanlara karşı acımasızca bir davranış sergilemiştir. M.S.306'da yayımladığı emirname ile eyalet valilerinden, herkesin pagan tanrılara tapmasında ısrarcı olmalarını istemiştir.²⁸⁸

M.S.308'deki Carnuntum Kongresi'nde augustus'luga yükseltilmeyi beklerken, Galerius, Maxentius tarafından öldürülen Severus'un yerine Licinius'a augustus payesi vermiş, bir süre sonra da Maximinus, askerleri tarafından augustus ilan edilmiştir. M.S.311'de Galerius'un ölümü üzerine Doğu'nun augustus'u, Maximinus Daia olmuştur.

Maximinus, Anadolu üzerinden Boğazlara doğru ilerlemiş ve Anadoluyu işgal etmiştir. Ama Licinius, 313'de Trakya'da Campus Serenus'da Maximinus'u yenince Maximinus, Anadolu'nun güneyine kaçmış ve kısa bir süre sonra da yaşamını yitirmiştir.²⁸⁹ Maximinus, 331 yılında Galerius ölünce onun yetki alanını Licinius ile paylaşmıştır.²⁹⁰

10.4. Licinius II (M.S. 317–324)

Licinius I.'in oğludur. M.S. 324'deki savaşta babası ile birlikte Constantinus I'e yenilince Caesar ünvanı geri alınmıştır. Daha sonra Constantinus'a karşı entrikalar çevirmeye başlayınca öldürülmüştür.²⁹¹

²⁸⁸ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.293.

²⁸⁹ **a.g.e.**, s.294.

²⁹⁰ Baydur, **a.g.e.**, s.97.

²⁹¹ Gür, **a.g.e.**, s.25.

10.5. Crispus (M.S.317–326)

Crispus'a M.S.317 yılında caesar ünvanı verilmiştir.²⁹² M.S.326 yılında öldürülmüştür.²⁹³

10.6. Constantinus II (M.S.337–340)

Constantinus II, Constantinus I'in muhtemelen Fausta'dan olan oğlu olup M.S. 316'da Arelate'de doğmuştur. Babası Constantinus tarafından caesar ilan edilmiştir. Babasının ölümünden birkaç ay sonra augustus ünvanı almıştır (M.S.337). Constantius II, bir yıl sonra Pannonia'da bir yerde veya Dacia'daki Viminacium'da imparatorluk topraklarının yönetimini Constantius II ve Constans ile aralarında paylaşmışlardır (M.S. 338).

Constantinus II, Britannia, Gallia ve İspanya'yı almıştır. M.S. 340'da Constantinus II, egemenlik alanını genişletmek amacıyla Constans'ın egemenlik alanında bulunan İtalya'ya girmiştir; fakat Constans'ın ordusu, Constantinus II'nin ordusunu Aquileia'da bozguna uğratmış ve Constantinus II öldürülmüştür.²⁹⁴

Constantinus II'den itibaren sikkeler üzerindeki portreler, cepheden tanımlanmaya başlamıştır.²⁹⁵ Constantinus II ve Constans, 346 ve 348 yıllarında billon darbında yenilik yapmışlardır.

²⁹² Baydur, a.g.e., s.99.

²⁹³ a.g.e., s.101.

²⁹⁴ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.298.

²⁹⁵ Tulay, a.g.e., s.58.

Follis'in yerine, ağırlık ve saflıkları ayrı olan üç birim kullanılmaya başlanmıştır. Bunlar, 5,2 gr. ağırlığında ve gümüş oranı %2,5 olan ve en büyük birimi olasılıkla maiorina olarak adlandırılan sikkelerdir.²⁹⁶

10.7. Constans (M.S.337–350)

Constans, Büyük Constantinus'un Fausta'dan olan oğludur. M.S.323'de doğmuştur. M.S.333 yılında caesar ünvanı almıştır. Babasının ölümünden sonra diğer kardeşleriyle birlikte M.S.337 yılında augustus ünvanını almıştır.

M.S.340'da Constantinus II, egemenlik alanını genişletmek amacıyla Constans'ın egemenlik alanında bulunan İtalya'ya girdiğinde Constans'ın ordusu, Constantinus'un ordusunu Aquileia'da bozguna uğratmış ve Constantinus II öldürülmüştür. Böylece Constans, Constantinus'un payına düşen toprakların da (Britannia, Gallia ve İspanya) egemeni olmuştur. Constans, M.S.341-342 yıllarında Frankları yenilgiye uğratmış; Tuna ve Ren bölgelerinde sukuneti sağlamıştır.²⁹⁷

Constans, M.S.343 yılında, Britanya'yı ziyaret etmiştir. M.S.350'de Magnentius'un isyan ettiğini ve lejyonların da isyana katılmış olduklarını öğrenince İspanya'ya doğru kaçmaya başlamış, fakat yakalanınca öldürülmüştür.

M.S. 346'da Constantinius II ve Constans, bronz madeni paralarda da bir reform yapmışlardır. AE 4 değeri yerine, AE 2 modülü kullanılmıştır.²⁹⁸ Constans'ın sikke tipleri, genelde kazandığı zaferlerle ilgili olmuştur.²⁹⁹

²⁹⁶ Baydur, a.g.e., s.104.

²⁹⁷ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.298.

²⁹⁸ Sear, a.g.e., s. 281.

²⁹⁹ Baydur, a.g.e., s.104.

10.8. Constantius II (M.S. 337–361)

Büyük Constantinus ile Fausta'nın oğlu olan Constantius II, M.S.317'de Illyricum'da doğmuştur. M.S.324'te caesar ünvanı verilen Constantius, M.S.326'dan sonra consul'lük de yapmıştır.

Babasının ölümünden sonra M.S.337 de Augustus ünvanını almıştır. Diğer iki kardeşi ile birlikte M.S.338'de imparatorluk topraklarının yönetimini aralarında paylaşmışlardır. Constantius II'nin payına Küçük Asya ve Mısır dahil olmak üzere Doğu toprakları düşmüştür.³⁰⁰ Constantius II ve Constans, M.S.346 ve 348 yıllarında billon darbında yenilik yapmışlardır. Follis'in yerine, ağırlık ve saflıkları ayrı olan üç birim kullanılmaya başlamıştır.³⁰¹ Constantius II. M.S.352'de İtalya ve M.S. 353'te Gallia'yı ele geçirmiştir.³⁰²

Constantius, Perslere karşı yaptığı savaşta kendisine yardım için Julianus'u, birlikleriyle beraber yardıma çağırmıştır. Bunun üzerine ayaklanan birlikler, Lutetia'da (Paris) Julianus'u augustus ilan etmişlerdir. Constantius, buna karşı çıkınca Julianus, hızla doğuya ilerleyerek, Trakya'ya kadar olan toprakları ele geçirmiştir. Constantius da Julianus'un üzerine batıya doğru ilerlerken, M.S. 361 yılında ölmüştür.

Constantius II, M.S.354'de çıkarttığı bir kararname ile eski billon sikkeleri geçersiz saymıştır. İçindeki gümüş oranı % 0,5'in altında olan sikkelerin ağırlığı 2,5 gramdır, sonraları ise 2.2gr.'a düşmüştür. 1.9 gr. ağırlığındaki billon birimlerde, yeni bir tip getirilmiştir. İmparatoru; globus (Dünya yuvarlağı) ve mızrak ile betimleyen ve çevresinde SPES REIPUBLICA yazısı olan bu sikkeler, Julianus'un imparator

³⁰⁰ Tekin, *Eski Yunan ve Roma...*, s.299.

³⁰¹ Baydur, *a.g.e.*, s.104.

³⁰² *a.g.e.*, s.105.

ilan edilmesinden sonra da tüm Doğu darphanelerinde darbedilmiştir. Constantius zamanında siliqua denen gümüş sikkeler ağırlıklarını yitirmiştir. Miliarensenin yanı sıra yeni bir gümüş sikke birimi daha kullanılmaya başlanmıştır. Roma ağırlık biriminin 1/60'ı ağırlığındaki bu sikkelerde, değer işareti olarak LX sayısı vardır. Hem büyüklükleri hem de üzerlerindeki tipler farklıdır.³⁰³ Constantius II 'den itibaren portreler, cepheden tanımlanmaya başlamıştır.³⁰⁴

10.9. Constantius Gallus (M.S.351–354)

Gallus'a M.S.351 yılında Caesar rütbesi verilmiş ve adı Constantius olarak değiştirilmiştir. Constantius Gallus, Doğu'da valilik yapmış, ancak yönetimi sert ve baskıcı olmuştur.³⁰⁵ Bir süre sonra Constantius II'nin kuşkuları üzerine geri çağrılan Gallus, sorgulanarak öldürülmüştür. Gallus'un sikke tiplerinde bir yenilik olmamıştır.³⁰⁶

10.10. Jovianus (M.S.363–364)

Constantinus sülalesi ile hiçbir bağı bulunmayan Jovianus, M.S.331'de Singidunum'da doğmuştur. Jovianus, Julianus zamanında imparator muhafız komutanlığına kadar yükselmiştir. Julianus'un Pers seferi sırasında ölmesinin ardından, ordu tarafından M.S.363 yılında imparator ilan edilmiştir.

³⁰³ a.g.e., s.106.

³⁰⁴ Tulay, a.g.e., s.59.

³⁰⁵ Sear, a.g.e., s.330.

³⁰⁶ Baydur, a.g.e., s.106.

Jovianus, Julianus'un paganizmi canlandırmaya çalışmasının ardından Hıristiyan kilisesini tekrar güçlendirmiştir. Pers Kralı Şapur II ile Roma'nın aleyhine olacak olan ağır şartlarda 30 yıl süreli bir barış anlaşması yapmıştır.³⁰⁷ Bu anlaşma ile Roma ordusu, Dicle'nin doğusundaki beş eyaletten de geri çekilmek zorunda kalmıştır. Romalılar ayrıca Ermeni krallığındaki haklarını da Perslere bırakmıştır. Jovianus, Antakya'ya varduktan sonra konumunu güçlendirmek için Konstantinopolis'e (İstanbul) gitmeye karar vermiştir. Ancak Konstantinopolis'e dönerken M.S.364 yılında Ankyra'da (Ankara) ölmüştür.³⁰⁸

10.11. Valentinianus I (M.S.364–375)

Flavius Valentinianus, M.S.321 yılında Pannonia'da doğmuştur. Valentinianus, Julianus ve Jovianus dönemlerinde subay olarak görev yapmıştır. Büyük cesareti ve askerî yeteneği sayesinde imparatorluk kademelerinde hızla yükselmiştir.³⁰⁹ Constantius II, zamanında Mezopotamya'da askeri tribünus olarak görev yapmıştır. Jovianus öldüğünde muhafız alayı komutanıdır; onun ölümünün ardından ordu tarafından Nicaea'da (İznik) imparator ilan edilmiştir.

Valentinianus, Alamannlara ve diğer German saldırılarına karşı mücadele etmiş ve sınırları güvenlik altına almaya çalışmıştır (M.S.364). Hıristiyan olmasına rağmen paganlara karşı hoşgörülü davranmıştır³¹⁰ 365 yılında consul sanını almıştır.³¹¹

³⁰⁷ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.301.

³⁰⁸ Sear, **a.g.e.**, s.333.

³⁰⁹ **a.g.e.**, s.334.

³¹⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.301.

³¹¹ Baydur, **a.g.e.**, s.107.

M.S.367 yılında 8 yaşındaki oğlu Gratianus'u, imparatorluğa ortak etmiştir. Valentinianus, Pannonia'ya saldıran Quad'ları geri püskürtmüş, ancak elçilerle yapılan görüşme sırasında M.S.375 yılı sonunda felç olmuş ve ölmüştür.³¹²

10.12.Valens (M.S. 314)

Valens, yaklaşık olarak M.S. 328'de Pannonia'da doğmuştur. Valentinianus I'in kardeşi olan Valens, ağabeyi tarafından ortak imparator ilan edilerek Doğu'da görevlendirilmiştir (M.S.364).³¹³ Valens, 365 yılında consul ünvanını almıştır.³¹⁴

Valens, Balkanlarda Got'lara, Doğu'da Perslere karşı savaşmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle Antiochia'ya gitmiştir. M.S.376'da, Hun baskısı sonucu Tuna'nın kuzeyindeki yerlerini terk etmek zorunda kalan Got'lar, Roma İmparatorluğuna başvurmuş ve federe devlet olarak Thracia'ya yerleştirilmişlerdir. Ancak, bir süre sonra başkaldırmışlar ve Hadrianopolis'deki (Edirne) savaşta Valens'in ordularını yenilgiye uğratmışlardır. Valens bu çatışmalarda öldürülmüştür (9Ağustos378).³¹⁵

Valens, Antiocheia'da iken paganistlere karşı da zalimce davranmıştır. Traianus Decius'tan sonra savaş alanında düşman tarafından öldürülen ikinci Roma imparatoru olmuştur.³¹⁶

³¹² a.g.e., s.108.

³¹³ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s. 302.

³¹⁴ Baydur, a.g.e., s.107.

³¹⁵ a.g.e., s.108.

³¹⁶ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s. 302.

10.13.Valentinianus II (M.S.375–392)

Valentinianus I'in oğlu olan Valentinianus II, M.S.371'de Treveri'de dđnyaya gelmiştir. Babası öldüğünde Gratianus, Batı'nın imparatoru ilan edilmiş; Valentinianus II'de askerleri tarafından Aquincum'da ortak imparator ilan edilmiştir.

Magnus Maximus, İtalya'yı istila etmeye başladığında İtalya'dan kaçmış, fakat Theodosius'un yardımı ve onun Magnus Maximus'un ordusunu yenip Maximus'u öldürmesiyle tekrar kontrolü eline almıştır.³¹⁷ Valentinianus II, M.S. 392'de subaylarından Arbogast tarafından öldürölmüştür. Valentinianus II'nin ölüümüyle Valentinianus sölalesinin iktidarı da sona ermiştir.³¹⁸

10.14. Theodosius I (M.S.379–395)

Theodosius I, Valentinianus I döneminde Britanya'yı istilacılardan temizleyen Kont Theodosius'un oğlu olarak M.S.346 yılında dđnyaya gelmiştir. Theodosius I, daha sonra imparatorluk içerisinde babasının askeri yeteneklerini devraldığını kanıtlamış ve imparatorluğun en önemli generallerinden birisi olmuştur. Birkaç ay sonra Valens'in Edirne Savaşı'nda öldürölmesinin ardından Gratianus, Theodosius'u augustus rütbesine yükseltmiş ve ülkenin Doğu vilayetlerinin imparatoru olarak atamıştır (M.S. 379).³¹⁹

³¹⁷ a.g.e., s. 303.

³¹⁸ Sear, a.g.e., s.339.

³¹⁹ a.g.e., s.340.

Hıristiyanlığı yüceltmeye çalışması ve koyu bir hıristiyan olması nedeniyle “Büyük” lakabıyla anılan Theodosius I, Vizigotlarla savaşmış fakat başarılı olamamıştır. M.S.382’de Vizigotlarla bir anlaşma yaparak onların imparatorluk sınırları içerisinde federatif bir statüde bulunmalarını kabul etmiştir.³²⁰ M.S.394 yılında Batı vilayetlerinin imparatoru olduğunu iddia eden Arbogastes’in adayı Eugenius’la mücadele etmek zorunda kalmıştır Eugenius’a karşı kazandığı zaferle Theodosius, egemenliğini tüm imparatorluğa yaymıştır.³²¹

Bu savaşta elde edilen başarı sonunda Theodosius, putperestliğe tümünden son vermiş ve tapınakları kapatmıştır.³²² M.S. 395’de bütün imparatorluğa tek başına hakim olduktan beş ay sonra ölmüştür.³²³

Theodosius I, ölümünden hemen önce imparatorluğun idaresini iki oğlu arasında Batı ve Doğu olmak üzere paylaştırarak Batı’nın idaresini Honorius’a, Doğu’nun idaresini Arcadius’a vermiştir. Bundan böyle imparatorluğun Batı ve Doğusu bir daha birleştirilememiştir. Dolayısıyla imparatorluğun resmen ikiye bölünmesi M.S.395 yılı olarak tarihlenmekte ve Theodosius I’e atfedilmektedir.³²⁴

Theodosius’un altın sikkelerindeki tipler; “concordia augustorum”dur. Concordia augustorumlar; Gratianus, Valentinianus I ve Theodosius arasındaki uyuma işaret etmektedir.³²⁵

³²⁰ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.303.

³²¹ Sear, **a.g.e.**, s. 340.

³²² Baydur, **a.g.e.**, s.110.

³²³ Gür, **a.g.e.**, s.26.

³²⁴ Tekin, gös. yer

³²⁵ Baydur, **a.g.e.**, s.109.

10.15. Arcadius (M.S.377–408)

Theodosius I ve Aelia Flaccilla'nın en büyük oğulları olan Flavius Arcadius, M.S.377 yılında doğmuştur. Babası tarafından M.S.383'te augustus rütbesine yükseltilmiştir. Theodosius I'in, M.S.395 yılında ölmesiyle imparatorluk; Arcadius ve Honorius arasında bölüşülmüştür.³²⁶

Roma İmparatorluğu idari açıdan ikiye ayrılmıştır. Theodosius I, Eugenius ile savaşmak üzere sefere çıkınca Doğu'nun idaresini ismen oğlu Arcadius'a bırakmıştır. Babasının ölümünden sonra da Arcadius, Doğu'nun idaresini resmen almıştır.³²⁷

Arcadius, yönetici niteliği olmayan bir imparatorudur. Arcadius'u, imparatorluğu sırasında, kızkardeşi Pulcheria ve karısı Eudoxia yönetmiştir. Arcadius, M.S.402 yılında "20. Egemenlik Yıldönümü"nü kutlamış ve 9 aylık oğlu Theodosius II'ye augustus ünvanı vermiştir.³²⁸ Arcadius zamanında fazla savaş olmamıştır.³²⁹ Arcadius, M.S.408'de Constantinopolis'teki sarayında ölmüş ve yerine, oğlu Theodosius II geçmiştir³³⁰

10.16. Honorius (M.S 393–423)

Honorius, M.S.384'te doğmuştur. Theodosius I'in küçük oğludur. M.S.393 yılında augustus ünvanı verilen Honorius, babasının ölümünden sonra Batı'nın imparatoru olmuştur. İktidarında idare, genellikle üst düzey komutanlar ve devlet

³²⁶ Sear, **a.g.e.**, s. 344.

³²⁷ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.306.

³²⁸ Baydur, **a.g.e.**, s.110.

³²⁹ Tekin, gös. yer

³³⁰ Sear, **a.g.e.**, s. 345.

adamlarının elinde olmuştur.³³¹ Honorius, kardeşi Arcadius gibi yönetici özelliği olmayan bir imparatorudur.³³² Honorius'un hükümdarlığı, imparatorluğun batı yarısının çöküşünün başlamasına neden olmuştur.

Honorius Döneminde; barbarların Roma sınırlarına yaptığı baskının artmasıyla M.S.406 yılında çoğunluğunu Vandalların oluşturduğu barbarlar, Ren Nehri'ni aşmış ve herhangi bir Roma ordusu tarafından engellenmeyerek Galya'yı harap etmişlerdir. Vizigotlar da, İtalya'nın güvenliğini sürekli tehdit etmişlerdir.³³³ Gothlar, Roma'ya saldırınca Roma, ilk kez yabancı bir düşmanın istilasına sahne olmuştur (M.S. 410).³³⁴

Honorius, M.S.421 yılında Genaral Constantius'a augustus ünvanı vermiştir.³³⁵ M.S. 423 yılında da ölmüştür.³³⁶

³³¹ Tekin, **Eski Yunan ve Roma...**, s.305.

³³² Baydur, **a.g.e.**, s.110.

³³³ Sear, **a.g.e.**, s. 346.

³³⁴ Tekin, gös. yer

³³⁵ Sear, **a.g.e.**, s. 347.

³³⁶ Baydur, **a.g.e.**, s.111.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG İÇERİSİNDE YER ALAN SİKKELERİN İNCELENMESİ

11. ANTONİNLER DÖNEMİ

11.1. Hadrianus (M.S.117–138)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Hadrianus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

HADRIANVS AVGVSTVS PP

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile bir terazi tutan Aequitas.

COS III

Kat.No.1;Env.No.522;AR.;20,1mm.;2.79gr.;RIC II,s.379,no:339;Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet II,s.98,no:166

11.2. Antoninus Pius (M.S.138–161)

Ö.Y. : Antoninus Pius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

ANTONINVS AVG PIVS PP TR COS III

A.Y. : Üçayaklı ölçek içerisinde, ortada iki haşhaş kapsülü ve yanlarında birer başak tanesi.

ANNO-NA AVG

Kat. No.2; Env.No.1776; AR.; 17.6mm.; 3.35gr.; RIC III, s.33 no: 62c

12. SEVERUSLAR DÖNEMİ

12.1. Septimius Severus (M.S.193–211)

Ö.Y. :Noktalı bordür içerisinde, Severus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

L SEPT SEV AVG IMP XI PART MAX

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile bir terazi tutan Aequitas.

AEQVITA-TI AVGG

Kat.No.3;Env.No.1775;AR.:19.5mm.;3.47gr.;RIC IV Part I,s.106,no:122c; Monnaies IV, s.6, no: 21; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet III,s.38,no:197

12.2. Caracalla (M.S.198–217)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Caracalla'nın sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

ANTONINVS AVGVST[VS]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile globus, sol eli ile asa tutan Sol.

PONTIF TR P IIII

Kat.No:4;Env.No.1774;AR.:3.1gr.;18mm.;RIC IV Part I,s.217,no:30a; D.Sear RCTV II,s.525, no:6857;Monnaies IV,s.186, no:413

12.3. Julia Paula

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Julia Paula'nın sağa dönük, giysili portresi.

IVLIA PAVLA AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile palmiye yaprağı tutan, giysisi dökümlü Hilaritas.

HIL-ARITAS

Kat. No.5; Env. No.1850; AR.; 3,6gr.;19mm.; Ön yüz: RIC IV Part II, s.45, no:210

13. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ

13.1. Gordianus III (M.S.238–244)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gordianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile çelenk, sol eli ile bir çapa tutan Laetitia.

LAETITIA AVG N

Kat. No.6; Env.No.358; AR.; 22.7mm.;4.10gr.; RIC IV Part III, s.25, no:86; Lev.2,9; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet III, s.198, no: 55

13.2. Philippus I (M.S.244–249)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Philippus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP PHILIPPVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile bir caduceus tutan Felicitas.

PM TR P IIII COS II PP

Kat.No.7;Env.No.360;AE;22mm.;2.5gr.;RIC IV Part III,s.69,no:5;Anne S.Robertson;
Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet III, s.216, no:28

13.3. Traianus Decius (M.S.249–251)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Traianus Decius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP CM Q TRAIANVS DECIVS AVG

A.Y. : Sağa dönük, ayakta duran, sağ eli ile miğfer, sol eli ile bir sopa tutan, yarı çıplak Venüs. Solda ise bir sütun.

Lejand sağdan sola: **VENVS AVGVST**

Kat.No. 8; Env.No.1851; AR.; 4.2gr.;19mm.;Ön yüz: RIC IV Part III, s.135, no:111a

13.4. Trebonianus Gallus (M.S.251–253)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Trebonianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VIB TREB GALLVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, at üzerinde, sola dönük, sağ eli ile selamlama yapan Trebonianus, sol eli ile bir asa tutmaktadır.

ADVENTVS AVG

...

Kat. No.9;Env.No.357;AE.;21.5mm.;3.87gr.;RIC IV Part III, s.167,no:79; Lev.13,17; Anne S.Robertson;Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet III, s.265,no:56

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Trebonianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VIB TREB GALLVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan, sağ elini yukarı kaldırmış olan Mars.

MARTI [PA]CIFERO

Kat. No.10; Env.No.367; 21.3mm.;4.34gr.; RIC IV Part III, s.168, no:85

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Trebonianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

IMP CAE C VIB TREB [GAL]LVS AVG

A.Y. : Sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sağ eli ile libertas tutan Libertas, sol eli ile bir asa tutmaktadır. Sağda, bir yıldız motifi.

LIBERTA-S AV GG

Kat. No.11;Env.No.364; AR.;20.4mm.;2.63gr.;RIC IV Part III,s.163, no:37; Lev.13,6

13.5. Valerianus (M.S.253–260)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Valerianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Valerianus ile Antiochia; Solda başında sur tacı olan Antiochia, elindeki çelengi Valerianus'a sunmaktadır. Valerianus, sol eli ile bir asa tutmaktadır ve sağ elini çelengi almak için ileri uzatmıştır.

RESTIT(VT) ORI – ENTIS

Kat.No.12; Env. No. 339 ; AE; 23.7mm.; 3.22gr.; RIC V Part I, s.60, no: 287; BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins, s.50, no:70

Ö.Y. : Valerianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), sakallı, giysili portresi.

IMP CP LIC VALERI(AN) VS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Valerianus ile Antiochia; Solda başında sur tacı olan Antiochia, elindeki çelengi Valerianus'a sunmaktadır. Valerianus, sol eli ile bir asa tutmaktadır ve sağ elini çelengi almak için ileri uzatmıştır.

(R)ESTITVT ORI-ENTIS

Kat. No.13;Env.No: 356; 21.7mm.;3.59gr.; RIC V Part I, s.60, no:287; BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins,s.50,no:70

13.6. Gallienus (M.S.253–268)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP GALLIENVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, başında tacı olan, sol eli ile çapa, sağ eli ile bir çelenk tutan Laetitia.

LAETITIA AV GG

Kat. No.14; Env.No.363; AE; 21.6mm.;3.56gr.; Arka yüz: RIC V Part I, s.74, no:79

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

GALLIENVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa, sağ eli ile bir kalkan tutan Virtus. Solda, bir yıldız motifi.

VIRTVS AVG

Kat. No.15; Env.No.1767; AE; 21.3mm.;3.16gr.; RIC V Part I, s.189, no:667

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CP LIC GALLIENVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Virtus ile Gallienus; Solda Gallienus, sol eli ile globus, sağ eli ile bir asa tutmaktadır. Sağda Virtus, sol eli ile asa tutmakta ve sağ elini yukarı kaldırmaktadır.

VIRT-VS AV GG

Kat. No.16; Env.No.340; AE; 22.5mm.;3.22gr.; RIC V Part I, s.104, no:456; Richard Ashton; Studies in Ancient Coinage from Turkey, Ancient Coins in Amasra Museum, Pl.56

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

GALLIENVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran Hercules.

VIRTVS AVGVSTI

Kat. No.17; Env.No.1792; AE; 22.5mm.; 3.37gr.; RIC V Part I, s.138, no:91

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

GALLIENVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan Aeternitas.

AETERNITAS AVG

Kat. No.18;Env.No.1778;AE; 20.6mm.;3.99gr.;Arka yüz: RIC V Part I, s.171, no:466

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un, sola dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

GALLIENVS AVG

A.Y : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran dişi kurt ve oturmuş vaziyette, kurdu emen Romus ve Romulus.

AETERNITAS AVG

Kat. No.19; Env.No. 268; AE; 23.4mm.; 3.85gr.; RIC V Part I, s.186, no : 628

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

GALLIENVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, başında tacı olan Salus, sağ elindeki patera ile sunak üzerindeki yılanı beslemektedir.

SALVS AVG

Darphane: SRRR

Kat. No.20; Env.No.341; AE; 21.7mm.; 3.27gr.; RIC V Part I, s.155, no: 274a

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

GALLIENVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, başında tacı olan ve sağ eli ile patera, sol eli ile caduceus tutan Fides.

FIDE-S AVG

Darphane: PXV

Kat. No.21; Env.No.361; AE; 21.8mm.; 4.39gr.; RIC V Part I, s.185, no:607; Lev. III.47; Richard Ashton; Studies in Ancient Coinage from Turkey, Ancient Coins in Amasra Museum, Pl.56.Lev.160

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C P LIC GALLIENVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan giysileri dökümlü olan iki Victoria; üzerinde "SC" yazılı bir kalkan tutmaktadır.

VOTA ORBIS

Kat. No.22; Env.No.366; AE; 21.1mm.; 3.27gr.; RIC V Part I, s.104, no:459; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV., s.23, no:67

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Gallienus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP GALLIENVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Gallienus ile Victoria; Solda, Victoria Gallienus'a çelenk sunmaktadır. Sağda, askeri giysili Gallienus, sol eli ile asa tutmaktadır.

VICTOR-I-A GERMAN

Kat. No: 23; Env.No.359; AE; 21mm.; 2.7gr.; RIC V Part I, s.103, no:452

13.7. Salonina

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Salonina'nın, sağa dönük, başında tacı olan, giysili portresi.

SALONINA AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, oturur durumda, sol eli ile bir asa tutan ve yanında kalkan olan Roma, sağ elindeki Victoria'yı, imparatora uzatmakta, Victoria ise elindeki çelengi imparatora sunmaktadır.

ROMAE AETER-NAE

Kat. No.24;Env.No.1765;AE;20.9mm.;4.01gr.;RIC V Part I, s.115, no:67, Lev.IV.61; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.29, no: 35

13.8. Quietus (M.S.260–261)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Quietus'un sağa dönük, şua taçlı, giysili portresi.

IMP (G/C!) (EVL) QVIETVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, sola dönük, giysisi dökümlü, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile bir terazi tutan Aequitas. Solda, üstte bir yıldız motifi.

AEQVTAS AVGG

Kat. No: 25; Env. No. 1797; AE; 22.5mm.;4.29gr

13.9. Claudius II (M.S.268–270)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Claudius'un sola dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP C CLAVDIVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile sepet, sağ eli ile bir terazi tutan Salus.

SALV-S AVG

Kat. No.26;Env.No.89; AE; 19.5mm.; 2.53gr.; RIC V Part I, s.229, no:217; Monnaies VI, s.155, no: 255; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.78, Pl.21

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Claudius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP C CLAVDIVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sağ eli ile bir asa, sol eli ile kalkan tutan Virtus.

VIRT-VS AVG

Kat.No.27; Env.No.51;AE;20.71mm.; 2.50gr.; RIC V Part I, s.230,no:225; Monnaies VI, s.161, no: 316; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.79, no:84

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Claudius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C CLAUDIUS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile selamlama yapan Claudius, sol eli ile bir asa tutmaktadır.

CONS-E-R AVG

Darphane: G

Kat.No.28;Env.No.250;AE; 21.4mm.; 3.08gr.; RIC V Part I, s.228,no:201; Monnaies VI, s.136, no: 58; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.77, Pl.21

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Claudius'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C CLAUDIUS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile caduceus tutan Fides.

FIDE-S AVG

Darphane: Z

Kat.No.29; Env.No.1807; AE; 20.4mm.; 3.52gr.; RIC V Part I, s.229, no:207; Lev.VI.87 ; Monnaies VI, s.138, no: 83; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.78,no:75

13.10. Aurelianus (M.S.270–275)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP AVRELIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Mars ile Aurelianus; Sağda Mars, sol eli ile asa tutmakta, sağ eli ile Aurelianus'a globus sunmaktadır. Aurelianus, globusu almak için sağ elini uzatmakta ve sol eli ile asa tutmaktadır.

RESTITVTOR EXERCITI

Darphane: XXI

Kat.No.30;Env.No.1772;AE; 29.5mm.;8.19gr.; RIC V Part I, s.306,no:366; Monnaies VI, s.198, no: 206; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.134, no:105

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Aurelianus ile Victoria; sağda askeri giysili Aurelianus, sağ elini Victoria'nın sunduğu çelengi almak için ileri doğru uzatmakta ve sol eli ile bir asa tutmaktadır.

RESTITVT ORBIS

Darphane: A

Kat.No.31;Env.No.1764; AE; 21.9mm.;4.26gr.; RIC V Part I,s.304,no:347; Monnaies VI, s.196, no: 194;Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.133,no:100

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Aurelianus ile Victoria; sağda askeri giysili Aurelianus, sağ elini Victoria'nın sunduğu çelengi almak için ileri doğru uzatmakta ve sol eli ile bir asa tutmaktadır.

RESTITVT OR-BIS

Darphane: G

Kat.No.32;Env.No.343;AE;21.5mm.; 2.99gr.; RIC V Part I, s.304, no:347; Monnaies VI, s.198, no:210; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.133,no:100

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Aurelianus ile Victoria; sağda askeri giysili Aurelianus, sağ elini Victoria'nın sunduğu çelengi almak için ileri doğru uzatmakta ve sol eli ile bir asa tutmaktadır.

RESTITVT OR-BIS

Darphane: A

Kat.No.33;Env.No.523;AE;21.1mm.; 2.92gr.; RIC V Part I, s.304, no:347; Monnaies VI, s.196, no:194; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.133,no:100

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, şua taçlı, sağ eli ile selamlama yapan Aurelianus.

CONS-ERVAT AVG

Kat. No.34; Env.No.183; AE; 26.3mm.; 3.69gr.; RIC V Part I, s.308, no:383

13.11. Vabalathus (M.S.271–272)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Vabalathus'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

VABALATHVS VCRIM[DR]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

Darphane: S

Kat. No.35;Env.No.395;AE; 20.1mm.;3.03gr.;RIC V Part I, s.308,no:381;Lev.IX. 130-131;Monnaies VI, s.216, no:1; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.142, no:2

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Vabalathus'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

VABALATHVS VCRIMDR

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Aurelianus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C AVRELIANVS AVG

Kat.No.36; Env.No.514; AE; 21mm.;3.0gr.; RIC V Part I, s.308, no:381;Lev.IX.130-131; Monnaies VI,s.216,no:1; Anne S.Robertson;Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.142,no:3

13.12. Severina

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Severina'nın, başında tacı olan, giysili portresi.

SEVERI-NA AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, her iki elinde birer standart tutan Concordia.

CONCORDIAE MILITVM

Darphane: XXI

Kat.No.37; Env.No.1820;AE; 21.6mm.; 2.97gr.; RIC V Part I, s.315, no:4; Monnaies VI, s.210, no:7; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,s.139,no:9;Richard Ashton, Ancient Coins in Amasra Museum, Pl.139,Lev.536

13.13. Probus (M.S.276–282)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR PROBVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globusu Probus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Probus'a sunmaktadır.

CLEMENTIA T-EMP

Darphane: E

XXI

Kat. No.38; Env.No.362; AE; 22.6mm.; 3.49gr.; RIC V Part II, s.120, no: 922; Lev. V.14; Monnaies VI, s.264, no: 99; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.199,no:327

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR PROBVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globusu Probus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Probus'a sunmaktadır.

CLEMENTIA TEMP

Darphane: Z

XXI

Kat. No.39; Env.No.1763; AE; 22.1mm.; 3.85gr.; RIC V Part II, s.120,no: 922; Lev. V.14; Monnaies VI, s.264, no: 99; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.199,no:327

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CM AVR PROBVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; Solda, sol eli ile kartal uçlu bir asa tutan Probus, sağ elini globusu almak için uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Probus'a uzatmaktadır.

CLEMENTIA T-EMP

Darphane: XXI

Kat. No.40; Env.No.1805; AE; 21.2mm.; 3.47gr.; RIC V Part II, s.121, no: 27; Lev.V.15,16; Monnaies VI, s.264, no: 91; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.199, no:327

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR PROBVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; Solda, sol eli ile kartal uçlu bir asa tutan Probus, sağ elini globusu almak için uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Probus'a uzatmaktadır.

CLEMENTIA T-EMP

Darphane: A

XXI

Kat. No.41; Env.No.365;AE; 23.1mm.;3.28gr.; RIC V Part II, s.86,no:644; Monnaies VI, s.264, no:87

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR PROBVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; Solda, sol eli ile kartal uçlu bir asa tutan Probus, sağ elini globusu almak için uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Probus'a uzatmaktadır.

CLEMENTI[A] [T]EMP

Darphane: G

XXI

Kat. No.42; Env.No.1799; AE;21.5mm.;3.22gr.;RIC V Part II,s.86,no:644; Monnaies VI, s.264, no: 87; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.194, no:295

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CM AVR PROBVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; Solda, sol eli ile kartal uçlu bir asa tutan Probus, sağ elini globusu almak için uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Probus'a uzatmaktadır.

CLEMENTIA T-EMP

Darphane: KA

Kat. No.43;Env.No.1813;AE; 23.2mm.;3.19gr.;RIC V Part II,s.86, no:644; Monnaies VI, s.264, no: 87; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.194, no:295

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

IMP C M AVR PROBVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Jüpiter; Solda, sol eli ile kartal uçlu bir asa tutan Probus, sağ elini globusu almak için uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Probus'a uzatmaktadır.

CLEMENTIA TEMP

Darphane : X(??)P

Kat. No.44; Env.No.1800; AE; 22.8mm.; 3.17mm.; RIC V Part II, s.86, no: 644; Monnaies VI, s.264, no: 87; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.194, no:295

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Probus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CM AVR PROBVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Probus ile Victoria? ; Solda, Probus'a çelenk sunan Victoria? Sağda, sol eli bir asa ve sağ eli ile bir globus tutan Probus. Ortada, bir yıldız motifi.

RESTITVT ORBIS

Darphane: XXIP

Kat. No.45; Env.No.1817; AE; 21.1mm.; 3.39gr.; RIC V Part II, s.95, no:731; Monnaies VI, s.305, no: 509; Anne S. Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.200, no:332

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Probus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

IMP C M AVR PROBVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, sağa dönük, sol eli ile bir standart, sağ eli ile patera tutan Felicitas. Felicitas'ın önünde bir altar.

FELICIT[AS] [AVG]

Kat. No.46; Env.No.524; AE; 21.3mm.; 2.75gr.; RIC V Part II, s.90, no:675; Monnaies VI, s.274, no:214

13.14. Numerianus (M.S.283–284)

Ö.Y. : Numerianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

IMP NVMERIANVS AVG

A.Y. : Sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus tutan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal, Jüpiter'e çelenk sunmaktadır.

IOVI VIC-TORI

Darphane: KAP

Kat. No.47;Env.No.12;AE;20.8mm.;3.64gr.; RIC V Part II, s.195, no: 410; Monnaies VI, s.373, no: 37; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.221, Pl.51

13.15. Carinus (M.S.283–285)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Carinus'un sağa dönük, şua taçlı (iki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR CARINVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Carinus ile Jüpiter; Sağda, Jüpiter, sol eli ile bir asa, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus tutmaktadır. Victoria elindeki çelengi Carinus'a sunmaktadır. Ortada bir yıldız motifi.

VIRTVS A-VGG

Darphane: B

XXI

Kat.No.48;Env.No.1791;AE; 21.9mm.;4.23gr.;RIC V Part II,s.164,no:206; Monnaies VI, s.401, no:177; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.211,no:20

14.TETRARŞİ DÖNEMİ

14.1. Diocletianus (M.S.284–305)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C C VAL DIOCLETIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran Diocletianus ile Jüpiter; sağda Jupiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elinde üzerinde Victoria olan globusu Diocletianus'a uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Diocletianus'a sunmaktadır.

IOVI CONSERVATO-RI AV GG

Darphane: A

XXI

Kat. No.49;Env.No.426;AE;20.5mm.;3.42gr.;RIC V Part II, s.234, no:143; Monnaies VI, s.444, no:278; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.238, no:71

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Diocletianus ile Jüpiter; sağda, Jüpiter, sağ elinde üzerinde Victoria olan globusu, Diocletianus'a uzatmaktadır. Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmaktadır. Diocletianus, sağ elini globusu almak için uzatmakta ve sol eli ile bir asa tutmaktadır.

IOVI CONSERVATOR-I AVG

Darphane: TR

XXI.

Kat. No.50;Env.No.1785;AE;20.7mm.;3.67gr.;RIC V Part II,s.255,no:316; Monnaies VI, s.442, no:272

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VAL DIOCLETIANVS P AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Diocletianus ile Jüpiter; solda, Jüpiter, sağ elinde üzerinde Victoria olan globusu, Diocletianus'a uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi imparatora sunmaktadır. Sağda askeri giysili Diocletianus, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elini globusu almak için ileri uzatmaktadır.

VICTORIA A-VGG

Darphane: G

.XXI.

Kat.No.51;Env.No.1784;AE;23.1mm.;3,63gr.;RIC V Part II, s.249,no:278; Monnaies VI, s.468, no:478

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Diocletianus ile Jüpiter; Sağda Jüpiter, üzerinde Victoria olan globusu Diocletianus'a uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Diocletianus'a sunmaktadır. Diocletianus, sağ elini globusu almak için ileri uzatmaktadır.

CONCORDIA MILI-TVM

Darphane: I

.XXI

Kat. No.52; Env.No.425; AE; 21.6mm.; 3.79gr.; RIC V Part II, s.249,no: 284; Lev. XIII.5; Monnaies VI, s.419,no:34

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC V[AL] DI[OCLET]IANVS AVG

A.Y. :Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Diocletianus ile Jüpiter; Sağda Jüpiter, üzerinde Victoria olan globusu Diocletianus'a uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Diocletianus'a sunmaktadır. Diocletianus, sağ elini globusu almak için ileri uzatmaktadır.

CONCORDIA MILITVM

Darphane: G

XXI.

Kat. No.53;Env.No.460;AE;22.7mm.;3.90gr.;RIC V Part II, s.246, no:256; Monnaies VI, s.419, no: 33; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.236, no:62

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VAL DIOCLETIANVS AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Diocletianus ile Jüpiter; sağda Jüpiter, sağ elinde üzerinde Victoria olan globusu, Diocletianus'a uzatmakta ve sol eli ile bir asa tutmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Diocletianus'a sunmaktadır.

CONCORDIA MILITV[M]

Darphane: B

XXI

Kat. No.54;Env.No.1796;AE;19.5mm.;4.83gr.;RIC V Part II,s.246,no:256; Monnaies VI, s.419, no:33; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.236,no:60

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Hercules ile Jüpiter; solda, Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Hercules'e uzatmaktadır. Sağda Hercules, sağ elindeki Victoria'yı Jüpiter'e uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır.

IOV ET HERCV CONSER AV GG

Darphane: A

XXI

Kat. No.55; Env.No.1773; AE; 21.3mm.; 3.17gr.; RIC V Part II, s.256, no:323; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.23, no: 72

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Diocletianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C G VAL DIOCLETIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Hercules ile Jüpiter; solda Jüpiter, sol eli ile caduceus tutmakta ve sağ elindeki globusu Hercules'e uzatmaktadır. Sağda Hercules, sağ elindeki Victoria'yı Jüpiter'e uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır.

IOV ET HERCV CONSER AV GG

Darphane : [Z!]

XX. I

Kat. No.56; Env.No.1787; AE; 23.1mm.; 3.20gr.; RIC V Part II, s.256, no:323; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.238, no: 72

14.2. Maximianus (M.S.286–310)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CMA MAXIMIANVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Maximianus ile Jüpiter; sağda Jüpiter, sol elinde üzerinde Victoria olan globusu, Maximianus'a sunmakta ve sağ eli ile bir asa tutmaktadır. Victoria elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır.

CONCORDIA MI-LITVM

Darphane: A

XXI.

Kat. No.57; Env.No.1766; AE; 21.4mm.;3.37gr.; RIC V Part II, s.291, no: 607; Lev. XIII.8.9; Monnaies VI, s.499, no: 53; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.247, no:53

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CMA MAXIMIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Maximianus ile Jüpiter; Sağda, Jüpiter, sol eli ile asa tutmakta ve sağ elindeki globusu Maximianus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır.

CONCORDIA MI-LITVM

Darphane: A

XXI.

Kat. No 58;Env.No.1809;AE; 22mm.;4.0 gr.; RIC V Part II, s.289, no:595; Monnaies VI, s.499, no:54; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.247, no:53

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Maximianus ile Jüpiter; Solda, Maximianus, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elini globusu almak için ileri uzatmaktadır. Sağda Jüpiter, sağ elindeki Victoria'yı Maximianus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır.

CONCORDIA MI-LITVM

Darphane: KA

Kat. No.59; Env.No.1780; AE; 21.8mm.; 3.34gr.; RIC VI, s.581, no:19 b; Kültepe, s.151, no:26; Lev.XVII

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Hercules ile Jüpiter; sağda Hercules, sol eli ile cornucopia tutmakta ve sağ elindeki

Victoria'yı Maximianus'a uzatmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır. Maximianus, sağ eli ile globus, sol eli ile bir asa tutmaktadır.

IOVI ET HERCVLI CONS CAES

Darphane: G

XXI.

Kat.No.60; Env.No.1810;AE; 22.5mm.;3.12gr.;RIC V Part II, s.309,no:719; Monnaies VI, s.506, no:127

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Maximianus ile Jüpiter; solda Maximianus, sol eli ile kartal uçlu bir asa, sağ eli ile globus tutmaktadır. Sağda Jüpiter, sağ elindeki Victoria'yı Maximianus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır.

IOVI ET HERCVLI CONS CAES

Darphane: G

XXI.

Kat No.61; Env.No.434; AE;22.79 mm.; 3.29gr.; RIC V Part II, s.309, no:719; Monnaies VI, s.506, no: 127

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C M AVR VAL MAXIMIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Hercules ile Jüpiter; solda, Hercules, sol eli ile bir asa, sağ eli ile globus tutmaktadır.

Sağda, Jüpiter, sağ elindeki Victoria'yı Maximianus'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Hercules'e sunmaktadır.

IOV ET HERCV CONSER AV GG

Darphane: B

XXI

Kat.No.62; Env.No.1782; AE; 21.7mm.; .29gr.; RIC V Part II, s.294, no:622; Monnaies VI, s.523, no:311; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.248, Pl.56.

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP CM AVR VAL MAXIMIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Maximianus ile Jüpiter; solda, Maximianus, sol eli ile kartal uçlu bir asa ve sağ eli ile globus tutmaktadır. Sağda, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan ve sol eli ile bir asa tutan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Maximianus'a sunmaktadır.

IOVI CONSERVATO-RI AV GG

Darphane: H

XXI

Kat. No.63; Env.No.1798; AE; 22 mm.; 3.89gr.; RIC V Part II, s.295, no:625; Anne S.Robertson; Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV, s.247, no: 55

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

GAL MAXIMIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile cornucopia ve sağ eli ile patera tutan Genius.

GENIO AVGVSTI

Darphane: B

M[] [V?]

Kat. No.64; Env.No.1777; AE; 25.4mm.; 5.18gr.; RIC VI, s.514, no:30a

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP C GAL VAL MAXIMIANVS [PF] AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sol elinde aslan postu olan Hercules. Solda; "B" harfi. Sağda bir yıldız motifi.

HERCVLI VICTORI

Darphane: ANT

Kat. No.65; Env.No.438; AE; 21.3mm.; 4.68gr.;RIC VI, s.565,no: 68

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximianus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP CMA MAXIMIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile patera, sol eli ile cornucopia tutan Genius.

GENIO POPV-LI ROMANI

Darphane: SMAN

Kat. No.66; Env.No.256;AE; 28mm.; 11.8 gr.; RIC VI, s.620, no:54b

14.3. Constantius I (M.S.305–306)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

FL VAL CONSTANTIVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Constantius ile Jüpiter; Sağda Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globusu Constantius'a uzatmaktadır. Victoria elindeki çelengi Constantius'a sunmaktadır.

CONCORDIA MI-LITVM

Darphane : (R?) B

Kat. No.67; Env.No.1824; AE; 21.8mm.;3.6gr.; RIC VI, s.581,no:19 a

14.4. Max Fausta

Ö.Y. : Bordür içerisinde Fausta'nın sağa dönük, bukleli saçlı, giysili portresi.

FLAV MAX FAVSTA AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, başı örtülü Spes. Spes'in göğüs kısmı üzerinde karşılıklı iki çocuk oturmaktadır.

SPES REIP VBLICAE

Darphane: SMALA

Kat. No.68; Env.No.477; AE; 18.7 mm.; 2.5 gr.; RIC VII, s.519, no:162

14.5. Helena

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Helena'nın sağa dönük, giysisi dökümlü portresi.

FL IVL HE-LENA AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, sola dönük, giysisi dökümlü, sol eli ile bir asa, sağ eli ile zeytin dalı tutan Pax.

PAX (PV)BLICA

Darphane: CONSE

Kat. No. 69; Env.No. 481; AE:22.5mm.;4.2gr.; RIC VIII, s.450, no: 33

15. GEÇ İMPARATORLUK DÖNEMİ

15.1. Constantinus I (M.S.307–337)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN CONSTAN-TINVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta, sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMNA

Kat. No.70; Env.No.327; AE; 16.2mm.;1.4gr.; Ön yüz: RIC VII, s.617, no:107; Arka yüz: RIC VII, s.455, no:235

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, başı örtülü portresi.

DN CONSTANTI-NVS PF AV[G]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, quadriga üzerinde duran Constantinus.

Darphane: SMANT

Kat. No.71; Env.No.392; AE; 16.4mm.;1.6gr.; RIC VIII, s.431, no: 14; J.P.C. Kent; Roman Coins, Pl.164,Lev.656

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, başı örtülü portresi.

DN CONSTANTI-NVS PF AV GG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, quadriga üzerinde duran Constantinus. Üstte bir yıldız motifi.

Darphane: SMANT

Kat. No.72; Env.No.1739; AE; 14.3mm.;1.7gr.; RIC VIII, s.431, no: 14

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERCITVS

Darphane: SMK[N?]B

Kat. No. 73; Env.No.330; AE; 16.8mm.;2.1gr.; RIC VII, s.455, no: 235

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi arkada), giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERCITVS

Darphane: SMANG

Kat. No.74; Env.No.390; AE; 15.7mm.;2.1gr.; RIC VII, s.458, no:252

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMNA

Kat. No.75; Env.No.430; AE; 18.8 mm.;2.1gr.; RIC VII, s.455, no:235

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERCITVS

Kat. No.76; Env.No.439; AE; 16.4mm.;1.6gr.; RIC VII, s.458, no:252

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta, sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane : [S]MHA

Kat. No.77; Env.No.1837; AE;1.8 gr.; 17,6mm; RIC VII, s.455, no:235

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

CONSTANTI-NVS MAX AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana

yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANT

Kat. No.78; Env.No.519; AE; 17.4mm.;2.1gr.; RIC VII, s.455, no:235

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS MAX AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMNB

Kat. No.79; Env.No.1836; AE;15.3mm.; 1.5 gr.; RIC VII, s.458, no:252

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERCITVS

Darphane: SMAN

Kat. No.80; Env.No.114; AE; 15.3mm.;1.7gr.; RIC VII, s.270, no:341

Ö.Y. : Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, iki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

PROVIDEN-TIAE AV GG

Darphane: RQ

Kat. No.81; Env.No.1816; AE; 18 mm.;2.6gr.; RIC VII, s.615, no: 90

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP CONSTANTINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, şua taçlı, sol eli ile globus tutan ve sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda, bir yıldız motifi.

SOLI INVI-C-TO COMITI

Darphane: SN

Kat. No.82; Env.No.480; AE; 20.1mm.;2.9gr.; RIC VII, s.301, no:46; Lev.VII

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP CONSTANTINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile globus tutan ve sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda; “A”, sağda; “F” harfi.

SOLI INV-I-CTO COMITI

Darphane: A(?)

Kat. No.83; Env.No.516; AE;20.1mm.;3.4gr.; RIC VII, s.301, no: 46; Lev.VII

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus’un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP CONSTANTINVS []

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda; “C”, sağda; “S” harfi.

SOLI IN-VI-C-TO COMITI

Darphane: RQ

Kat. No.84; Env.No.1812; AE;19.6mm.;2.8gr.; RIC VII, s.122, no: 4

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus’un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP CONSTANTINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile globus tutan ve sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda; “T” harfi.

SOLI INV-I-CTO COMITI

Darphane: CAES

Kat. No.85; Env.No.1795; AE; 21.2mm.; 3.1gr.; RIC VII, s.298, no:19

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi

IMP CONSTANTINVS [PF] AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli globus tutan ve sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda; "T" harfi ve yıldız motifi.

SOLI- IN-VI-CTO COMITI

Darphane : ?ART

Kat. No.86; Env.No. 492; AE; 20mm.; 3.2gr.; RIC VII, s.301, no:46; Lev.VII

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesini de arkada), giysili portresi.

IMP CONSTANTINVS AV[G]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, şua taçlı, sol eli ile globus tutan ve sağ eli ile selamlama yapan Sol. Solda; "A" , sağda; "S" harfi.

[SOLI] INVIC-TO COMITI

Darphane: MLO

Kat. No.87; Env.No.1806; AE; 20.3mm.; 2.8gr.; RIC VII, s.122, no: 4

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP CONSTANTINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran Jüpiter; sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşımaktadır. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda, bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır.

IOVI CONSERVATORI AV GG NN

Darphane: SIS

Kat. No.88; Env.No.1783; AE; 25 mm.; 2.9 gr.; RIC VI, s.485,no:234 c

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP CONSTANTINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globusu tutan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır.

IOVI CONSERVATORI AV GG NN

Darphane : [AN]T

Kat. No: 89; Env.No: 479; AE; 2.8gr.; 22mm.; RIC VI, s.485, no: 234 c

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS [] F []

A.Y. : İki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

[PRO]VIDEN-TIAE CAESS

Kat. No.90; Env.No.169; AE; 19.8mm.; 2.3gr.; RIC VI, s.335, no:323; Lev.IX

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : İki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

PROVIDEN-TIAE AV GG

Darphane: SMNA

Kat. No.91; Env.No.1745; AE; 18.8mm.; 2.4 gr.; RIC VII, s.615, no: 90

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : İki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

PROVIDEN-TIAE AV GG

Darphane: RQ[O?]

Kat. No:92; Env.No: 1834; AE; 18,54mm.; 2.7gr.; RIC VII, s.615, no: 90

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, bir çelenk etrafında; **DN CONSTANTININI**

MAX AVG

Çelenk içinde; **VOT/XX**

Darphane: RQ[O?]

Kat. No. 93; Env. No.30; AE; 18mm.;2.9 gr.; RIC VII, s.381, no:167

Ö.Y. : Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTAN-TINVS AVG

A.Y. : Çelenk etrafında; **DN CONSTANTININI MAX AVG**

Çelenk içinde; **VO[T]/XX**

Kat. No.94; Env. No. 433; AE; 19 mm.; 3.1 gr.; RIC VII, s.381, no:167

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, miğferli, giysili portresi.

IMP CONSTANTIN[VS] PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki Victoria; altar üzerinde bir kalkan tutmaktadır. Kalkan üzerinde; "VOT/PA" yazısı.

VICTORIAE LAETAE PRINC PERP

Darphane: ASIS.

Kat. No.95; Env.No.263; AE;20.6mm.;3.2gr.; RIC VII, s.431, no:53

15.2. Licinius I (M.S.308–324)

Ö. Y. : Bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran Jüpiter, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşımaktadır. Victoria, elindeki çelenki Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; yukarıdan aşağıya ; "çelenk", "Z" harfi ve "III"

IOVI CONSER-VATORI AVG

Kat. No.96; Env.No.1814; AE; 20.4mm;3.5gr.; RIC VII, s.606, no:13

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran Jüpiter, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus tutmakta ve sol eli ile bir asaya yaslanmaktadır. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMNT

Kat. No.97; Env.No.1811; AE; 19.9mm.;3.3gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus ve ölçek tutan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagası ile Jüpiter'e bir çelenk sunmaktadır. Sağda diz çöktürülmüş ve elleri bağlı bir esir, esirin üzerinde; "III" ve "X"

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMALA

Kat. No.98; Env.No.521; AE; 19.6mm.;3.0gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, şua taçlı, giysili, sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMANTE

Kat. No.99; Env.No.478; AE; 18.7mm.;2.8gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda, elleri bağlı bir esir diz çöktürülmüştür. Sağda; "X" ve "III"

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane : [SM]NB

Kat. No.100; Env.No.484; AE;21.1mm.;3.0gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMNA

Kat. No.101; Env.No.1831; AE; 18.0mm.;2.6gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada) portresi.

IMP G VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "A" harfi.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SM[N?]N

Kat. No.102; Env.No.226; AE; 24.2mm.;2.5gr.; RIC VII, s.643, no: 4

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi

Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMNA

Kat. No.103; Env.No.1804; AE; 18.9mm.;2.5gr.; RIC VII, s.645, no:15

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP LIC LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran Jüpiter, sağ eliyle üzerinde Victoria olan bir globus taşımaktadır. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e bir çelenk sunmaktadır.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SIS

Kat. No. 104; Env.No.397; AE; 21.3mm.;2.6 gr.; RIC VII s.423, no:8; Lev.XI.

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP G VAL LICIN LICINIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan bir globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONSER-VATORI

Darphane: SMNB

Kat. No.105; Env. No.1803; AE; 19,20mm.; 2.5gr.; RIC VII, s.643, no: 4

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP C VAL LICIN LICINIVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III" rakamı ile elleri bağlı, diz çöktürülmüş bir esir.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SMNA

Kat. No.106; Env.No.1825; AE; 19.5mm.;2.5gr.; Arka Yüz: RIC VII, s.643, no: 4

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysisi dökümlü ve sakallı portresi.

IMP LIC LICINIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan, sol eli bir asa tutan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda bir kartal gagası ile Jüpiter'e çelenk sunmaktadır.

IOVI CONSERVATORI AV GG NN

Darphane: TST

Kat. No.107; Env.No. 301; AE; 23mm.;3.3gr.; RIC VI, s.518, no:54

Ö.Y. :Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP LIC LICINIUS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır.

IOVI CONSERVATORI AV GG NN

Darphane: TS. [G] (T?)

Kat. No.108; Env.No.1794; AE; 21.8mm.;3.48gr.; RIC VI, s.518, no :54

Ö.Y. : Licinius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

IMP LIC LICINIUS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "A" harfi.

IOVI CONSER[VATORI] [AV] GG NN

Darphane: ANT

Kat. No.109; Env.No.437; AE; 21.4mm.;3.7gr.; RIC VI, s.518, no:54

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

IMP LIC LICINIUS P[F] AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "A" harfi.

IOVI CONSERVATORI AVG

Darphane: ANT

Kat. No.110; Env.No.487; AE; 21.6mm.;2.78gr.; RIC VII, s.498, no:3; Lev.15

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Licinius'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), sol eli ile asa tutan giysili portresi.

DN VAL LICIN LICINIVS NOB C

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan bir globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir esir diz çöktürülmüştür.

IOVI CONSER-VATORI CAESS

Darphane: SMANT

Kat. No.111; Env.No.1844; AE;19 mm.; 2.3gr.; RIC VII, s.644, no:11

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

[G]AL VAL LICIN LICIN[IVS] [PF] AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "Z" harfi.

IOVI CON[S]ERVATORI

Darphane: S.MK

Kat. No.112; Env.No.1746; AE; 22.3mm.;2.2gr.; Arka yüz: RIC VII, s.643, no: 4

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP C VAL LIC LICINIVS PF AVG

A.Y. : Sola dönük, ayakta duran, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile patera tutan Genius. Solda;"K", sağda; "P" harfi.

GENIO IMP-ERATORIS

Darphane: ALE

Kat. No.113; Env.No.1781; AE; 24.2mm.;5.3gr.; RIC VI,s.539, no:59 b; J.P.C. Kent; Roman Coins, Pl.157, Lev.621.

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

LICINIVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine iki Victoria; elleri ile cippus üzerinde bir kalkan tutmaktadır. Kalkan üzerinde; "VOT/PR"

VICT LAETAE PRINC PERP

Darphane: SIS

Kat. No.114; Env.No.1821; AE;19.2mm.;2.5gr.; RIC VII, s.435, no:89

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

IMP LICINIVS PF AVG

A.Y. : Sola dönük, ayakta duran, giysili, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile patera tutan Genius. Solda; “T”, sağda; “F?” harfi.

GENIO POP ROM

Kat. No.115; Env.No.1827; AE; 20.8 mm.;4.1gr.; RIC VI, s.132, no:117b-3a

15.3. Maximinus II (M.S.310–313)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximinus’un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

GAL VAL MAXIMINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan bir globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter’e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter’e bir çelenk sunmaktadır.

IOVI CONSER-VATORI AV GG

Darphane: MKVA

Kat. No.116; Env.No.441; AE; 24.6mm.;6.91gr.; RIC VI, s.591, no:79

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximinus’un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP MAXIMINVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan Jüpiter. Solda; bir çelenk, sağda; “E” harfi.

IOVI CONS-ERVATORI

Darphane: SIS

Kat. No. 117; Env. No.1843; AE; 25mm 3.7gr.; RIC VI, s.484, no: 227 b

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximinus'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), sakallı portresi.

IMP C GAL VAL MAXIMINVS PF AVG

A.Y. : Sağa dönük, ayakta duran, sol eli ile Serapis başı tutan Sol. Solda; "III", sağda; yıldız motifi.

SOLI IN-VICTO

Darphane: ANT

Kat. No.118; Env.No.488; AE; 21.4mm.;4.16gr.; RIC VI, s.542, no:78

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Maximinus'un sağa dönük, şua taçlı (İki kurdelesi de arkada), giysili, sakallı portresi.

GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan Hercules ile Jüpiter; Sağda; Jüpiter, sol eli ile cornucopia, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globusu tutmaktadır. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Hercules, sol eli ile bir asa tutmakta ve sağ elini globusu almak için ileri uzatmaktadır.

IOVI ET HERCVLI CONS CAES

Darphane: G
III.

Kat. No.119; Env.No.1802;AE;22mm.;4.0gr.;Arka yüz: RIC V Part II, s.309, no:719; Monnaies VII, s.153, no: 127

15.4. Licinius II (M.S.317–324)

Ö.Y. : Licinius'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN VAL LICIN LICINIVS NOB C

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda; elleri bağlı bir esir diz çöktürülmüştür. Sağda; "E" harfi

IOVI CONS-ERVATORI CAESS

Darphane: SMANT

Kat. No.120; Env.No.490; AE;18.6mm.;3.8gr.; RIC VII, s.644, no:11

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Licinius'un, sola dönük, miğferli, sağ eli ile bir kalkan, sol eli ile asa tutan, zırhlı giysili portresi.

DN VA[L] LICIN [L]ICINIVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda, elleri bağlı bir esir diz çöktürülmüştür. Sağda, "X" ve "III" .

IOVI CONS-ERV[ATO]RI

Darphane: SMHB

Kat. No.121; Env.No.1839; AE; 19.6mm.;2.8gr.; RIC VII, s.646, no:18

15.5. Crispus (M.S.317-326)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Crispus'un sağa dönük, defne çelenkli, (İki kurdelesi de arkada) giysili portresi.

CRISPVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, çelenk içinde; **“VOT/X”**

CAESARVM NOSTRORVM

Kat. No.122; Env.No.378; AE; 18.9 mm.;2.5gr.; RIC VII, s.322, no:246

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Crispus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN FL IVL CRISPVS NOB CAES

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile asa tutan ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda; palmiye ağacı, sağda; “. A” harfi.

PROVIDEN-TIAE CAESS

Darphane: SMN

Kat. No.123; Env.No.1832; AE; 18.8mm.;3.2gr.; RIC VII, s.604, no: 32

15.6. Constantinus II (M.S.337–340)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta, sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLORIA EXERCITVS

Darphane: SMKA

Kat. No.124; Env.No.520; AE;17.6mm.; 2.5gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

[GLOR]-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANE

Kat. No.125; Env.No.309; AE; 18 mm.;2.5 gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır.

Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-[ITV]S

Darphane: SMAN

Kat. No.126; Env.No.431; AE; 18.5mm.;2.6gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

[G]LOR-IA EXERCITVS

Darphane : [S]MAN[A?]

Kat. No.127; Env.No.511; AE; 14.2mm.;1.3gr.; RIC VII, s.458, no:253

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANO

Kat. No.128; Env.No.482; AE; 16 mm.;1.5 gr.; RIC VII, s.458, no:253

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTAN[TINVS] IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: CONS[T?]

Kat. No.129; Env.No.1735; AE; 17.5mm.;2.3gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: CONSO

Kat. No.130; Env.No.1738; AE; 18.5mm.;2.5gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMKE

Kat. No.131; Env.No.518; AE;17.2mm.;2.1gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANT

Kat. No.132; Env.No.1833; AE; 16.7mm.; 2.9gr.; RIC VII, s.558, no:122

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB [C]

A.Y. : Bordür içerisinde, İki burçlu karargah (Kale) binası.

PROVIDEN[TIAE CAESS]

Kat. No.133; Env.No.23; AE;19.5mm.; 3.1gr.; RIC VI, s.335, no:323; Lev.IX

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, bir tahta oturmuş olan ve sol eli ile bir kalkan tutan, giysisi dökümlü Roma. Kalkan üzerinde; "X/V" harfleri.

ROMA A-ETERNIAE

Darphane: P[E/S]R.CD

Kat. No.134; Env.No.113; AE; 18.3mm.;2.8gr.; RIC VII, s.315, no:155

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : Bordür içerisinde, İki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

[PROV]IDEN-TIAE CAESS

Darphane: SMANTI

Kat. No.135; Env.No.328; AE;18.8mm.;2.7gr.; RIC VI, s.335, no:323; Lev.IX

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTINVS IVN NOB C

A.Y. : İki burçlu karargah (Kale) binası. Burçların ortasında bir yıldız motifi.

PROVIDEN-TIAE CAESS

Darphane: SMANT

Kat. No.136; Env.No.512; AE;19.7mm.; 2.9gr.; RIC VI, s.335, no:323; Lev.IX

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN FL CL CONSTANTINVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan, sağ eli ile üzerinde Victoria olan bir globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Solda da bir kartal gagasıyla Jüpiter'e çelenk sunmaktadır. Sağda; "X" ve "III"

IOVI CONS-ERVATORI

Kat. No. 137; Env.No.1829; AE;18mm.; 2.9gr.; RIC VII, s.548, no:51; Lev. 17

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinus'un sola dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), sol eli ile bir asa tutan giysisi dökümlü portresi.

DN CONSTANTINVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, sol eli ile bir asa tutan, sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus taşıyan Jüpiter. Victoria, elindeki çelengi Jüpiter'e sunmaktadır. Sağda; "B" harfi.

[]CONS-ERVATORI CAESS

Darphane: AST

Kat. No: 138; Env.No.121; AE; 21.6mm; 2.94gr.

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinus'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN CONSTAN-TINVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içinde; **VOT/XX/MVLT/XXX**

Darphane: SMAN

Kat. No.139; Env.No. 449; AE; 15mm.;1.4gr.; Ön yüz: RIC VII, s.617, no:107; Arka yüz:RIC VIII, s.475, no:53

15.7. Constans (M.S.337–350)

Ö.Y. : Constans'ın sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

[C]ONS[TA]-NS PF AV[G]

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

[G]LOR-IA EXERC-[I]TV[S]

Kat. No.140; Env.No.142; AE; 14 mm.; 1.0 gr.; RIC VIII, s.490, no:11

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constans'ın sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONST-ANS AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-IT[V]S

Darphane: SMAN(T?)

Kat. No.141; Env.No. 387; AE; 15.6mm.; 1.6gr.; RIC VIII, s.431, no:24

Ö.Y. : Constans'ın sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN CONSTA-NS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERCITI

Darphane: CONS

Kat. No.142; Env.No.1742; AE;14.1mm.; 1,2gr.; RIC VIII, s.491, no: 28

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constans'ın sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN CONSTA-NS PF AVG

A.Y. : Çelenk içinde; **VOT/XX/MVLT/XXX**

Darphane: SMAN

Kat. No.143; Env.No.317; AE; 15.1mm.; 1.7gr.; RIC VIII, s.475, no:51

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constans'ın sola dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTA-NS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran Roma memuru ile bir çocuk; sağda askeri giysili ve sol eli ile bir asa tutan Roma memuru, sağ eli ile çocuğun elinden tutmaktadır.

FEL TEMP REPA-RATIO

Darphane: SMNA

Kat.No.144;Env.No.1808; AE; 21.7mm.;4.6gr.; RIC VIII, s.495, no:72 ;BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins, s.64,no:105

15.8. Constantius II (M.S.337–361)

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN[TIVS]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saplamaktadır.

[FEL] TEMP REPARATIO

Kat. No.145; Env.No.501; AE;16.5mm.;2.4gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTANTIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptlamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Kat. No.146; Env.No.139; AE; 16,3mm.; 2.1gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN [CONSTAN]TIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptlamaktadır. Solda üstte; bir yıldız motifi.

[FEL] TEMP REPARATIO

Darphane: CONSO

Kat. No.147; Env.No.379; AE;19.2mm.;3.49gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptlamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: SMN[A?]

Kat. No.148; Env.No.382; AE; 15.9mm.;2.0 gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTANTIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saplamaktadır. Solda; "G" harfi.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: SMNB

Kat. No.149; Env.No.424; AE; 22.2mm.;5.28gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saplamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: SMHB

Kat. No.150; Env.No. 550; AE; 16.2mm.; 2.26gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşen esire saplamaktadır.

FEL TEMP R-EPARATIO

Darphane: CONSE

Kat. No.151; Env.No.1822; AE;18.5mm.; 2.81gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sola dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran asker, sol eli ile bir kalkan, sağ eli ile bir standart tutmaktadır. Solda, elleri bağlı, diz çöktürülmüş iki esir, ayakta duran askere bakmaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: ANT

Kat. No.152; Env.No.1819; AE; 19.8mm.;4.0gr.; RIC VIII, s.496, no:80

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

[D] N [CO] NSTAN-TIVS PF [AVG]

A.Y. : Sağda ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşen esire saplamaktadır.

[FE] L TEMP REPARATIO

Darphane: SMHA

Kat. No.153; Env.No.1737; AE; 2.5gr.; 17mm.; RIC VIII,s.419, no:189

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşen esire saplamaktadır. Solda; "G" harfi.

FEL TEMP RE-PARATIO

Darphane: ANA

Kat. No.154; Env. No.504; AE; 4.7gr.; 22mm.; RIC VIII, s.419, no:189

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTANTIVS PF AVG

A.Y. : Sağda ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı, atıyla birlikte yere düşen esire saplamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: SMKS

Kat. No. 155; Env.No. 1740; AE; 2.0gr.; 17,2mm.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN CONSTAN-TIVS []

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: G

Kat. No.156; Env.No.304; AE; 23.1mm.;7.0gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

[CONS]TAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptamaktadır. Solda; "E" harfi.

FEL TEMP RE-PARATIO

Darphane: ANT

Kat. No.157; Env.No.497; AE; 19.8mm.; 3.94gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTANTIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptamaktadır.

FEL TEMP REPARATIO

Darphane: SMKT

Kat. No.158; Env.No.1741; AE; 15.2mm.; 2.0gr.; RIC VIII, s.375, no:350

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN C[O]N[S]TAN-TIVS PF A[VG]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, çelenk içinde; **VOT/XX/MVLT/XXX**

Darphane: SMANS

Kat. No.159; Env.No.143; AE; 13.3mm.;1.43gr.; RIC VIII, s.433, no: 45

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN CONSTAN-TIVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içinde; **VOT/XX/MVLT/XXX**

Darphane: SMANBI

Kat. No.160; Env.No.447; AE; 15.6mm.;1.52gr.; RIC VIII, s.433, no: 45

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

CONSTANTIVS []

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, çelenk içinde; **VOT/XX/MVLT/XXX**

Darphane: SMANA

Kat. No.161; Env.No.140; AE; 15.4mm.;1.9gr.; Arka yüz: RIC VIII, s.433, no: 45

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

[CONSTAN]-TIVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içinde; **VOT/XX/MV. LT/XXX**

Darphane: SMANT[G?]

Kat. No.162; Env.No.384; AE; 13.1mm.;1.9gr.; RIC VIII, s.433, no: 45

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

[CONSTAN]TIVS PF AVG

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane : CONSA

Kat. No.163; Env.No.117; AE; 15.2mm.; 1.6gr.; RIC VIII, s.354, no:76

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

CONSTAN-TIVS AVG

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR[IA] EXERC-ITVS

Darphane: SMAN(Z?)

Kat. No.164; Env.No.153; AE; 14.8mm.;1.5gr.; RIC VII, s.557, no:113

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

FL IVL CONSTANTIVS NOB C

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANT

Kat. No.165; Env.No.332; AE;18.8mm.;2.7gr.; RIC VII, s.557, no:113

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

[F]L IVL CONSTANTIVS NOB C

A.Y: Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMANH

Kat. No.166; Env.No.398; AE; 17.5mm.;2.7gr.; RIC VII, s.557, no:113

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

FL IVL CONSTANTIVS NOB C

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker; soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağdaki asker, sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında iki standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Kat. No.167; Env.No.445; AE;17.8mm.;2.2gr.; RIC VII, s.557, no:113

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

[DN] [CONSTA]NTIVS PF AVG

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Constantius ile Victoria; solda askeri giysili, sağ eli ile bir mızrak tutan Constantius, Victoria'nın sağ eli ile sunduğu çelengi almak için başını sağa çevirmiştir. Victoria'nın giysisi dökümlüdür.

VIRTVS [EXERC]TVS

Darphane: SM[]

Kat. No.168; Env.No.138; AE;15.4mm.;2.85gr.; RIC VIII, s.193, no:208

15.9. Constantius Gallus (M.S.351–354)

Ö.Y. : Constantius'un sağa dönük, giysili portresi.

CONSTANT-IVS NOB C AVG

A.Y. : Sağda, ayakta duran, sol eli ile bir kalkan tutan asker, sağ elindeki mızrağı atıyla birlikte yere düşmüş olan esire saptamaktadır.

FEL TEMP [RE]PARATIO

Kat. No.169; Env.No.386; AE;16.3mm.;2.3gr.; RIC VIII, s.375, no:350

15.10. Jovianus (M.S.363–364)

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Jovianus'un sağa dönük, diademli, (İki kurdelesi de arkada) giysili portresi.

DN IOVIANVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içerisinde; **VOT/V/MVLT/X**

Darphane: ANTA

Kat.No.170;Env.No.456;AE; 18.8mm.; 2.1gr.; RIC VIII, s.381, no:425; BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins,s.66,no:110

15.11.Valentinianus I (M.S.364–375)

Ö.Y. : Valentinianus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN VALEN(TINIANVS) [PF AVG]

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, askeri giysili Valentinianus, sol eli ile bir labarium, sağ eli ile diz çöktürülmüş bir esiri, başından tutmaktadır.

GLORIA R[OMANORVM]

Darphane: CONS

Kat. No.171; Env.No.154; AE;15.2mm.; 2.3gr.;15.2mm.; 2.3gr.; RIC IX, s.149, no:21c; Monnaies VIII, s.90, no: 23

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, miğferli diademli (İki kurdelesi de arkada), sağ eli ile bir mızrak tutan portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Kadırğa üzerinde, sağa dönük, ayakta duran, askeri giysili, sağ eli ile selamlama yapan ve sol eli ile labarium tutan Valentinianus ile Victoria. Solda; bir çelenk.

GLORIA RO-MANORVM

Darphane: CONA

Kat. No.172; Env.No.333; AE; 23.3mm.; 4.9gr.;RIC IX, s.194, no: 11b; Monnaies VIII, s.89, no: 22

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), sağ eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, kadirğa üzerinde ayakta duran, askeri giysili, sağ eli ile selamlama yapan Valentinianus ile Victoria. Solda; bir çelenk, sağda; haç işareti.

GLORIA RO-MANORVM

Kat. No.173; Env.No.428; AE; 23 mm.; 4.9gr.; RIC IX, s.197, no:21a; Monnaies VIII, s.89, no: 22

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Valentinianus'un, sağa dönük, miğferli, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili, sağ eli bir mızrak tutan portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, kadirga üzerinde ayakta duran, askeri giysili, sağ elini yukarı kaldırmış olan Valentinianus. Sağda, kadirga içinde Victoria ve üstte bir haç işareti. Sağda ve solda bir çelenk.

GLORIA RO-MANORVM

Darphane: ANTE

Kat. No.174; Env.No.455; AE; 23.7mm.;5.0gr.; RIC IX, s.197, no:21a; Monnaies VIII, s.89, no: 22

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, miğferli diademli (İki kurdelesi de arkada), sağ eli ile bir mızrak tutan portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, kadirga üzerinde ayakta duran, askeri giysili, sağ eli selamlama yapan Valentinianus ile Victoria. Solda, bir çelenk.

GLORIA ROMANORVM

Darphane: ANTA

Kat. No.175; Env.No.489; AE;22.3mm.;3.7gr.; RIC IX, s.197, no:21a; Monnaies VIII, s.89, no: 22

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN VALENTINI-ANVS PF AVG

A.Y. : Sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sağ elindeki çelenk olan Victoria.

SECVRITAS [REIP]VBLICAE

Darphane: SMKA

Kat.No.176;Env.No.429; AE;16.7mm.;2.1gr.;RIC IX,s.146,no:7a; Lev.IX,7; Monnaies VIII, s.92, no: 37

15.12. Valens (M.S.364–378)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valens'in sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN VALENS [PF] [AVG]

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü Victoria.

SECVRITAS REIPVBLICAE

Darphane : [S] MKA

Kat. No.177; Env.No.308; AE;17.4mm.; 2.3gr.; RIC IX, s.147, no:15b; Monnaies VIII, s.110, no: 47

15.13. Valentinianus II (M.S.375–392)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, tahtta oturmuş, sol eli ile bir asa ve sağ eli ile üzerinde Victoria olan globus tutan askeri giysili Roma. Sağda; içki ya da sunu kabı.

CONCOR-DIA AVG GG

Darphane: ANTA

Kat. No.178; Env.No.310; AE, 18.6mm.;1.8gr.; RIC IX, s. 151, no: 27b; Monnaies VIII, s.139, no: 9

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, miğferli, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili, sağ eli ile mızrak tutan portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, kadirga üzerinde ayakta duran, askeri giysili, sağ elini yukarı kaldırmış olan Valentinianus. Sağda, kadirga içinde, ayakta duran Victoria. Solda, bir çelenk.

GLORIA RO-MANOR[VM]

Darphane: CON[S]

Kat. No.179; Env.No.427; AE; 21.9mm.; 4.5gr.; RIC IX, s.194, no:11b; Monnaies VIII, s.141, no: 22

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Valentinianus'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN VALENTINIANVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sol eli ile globus, sağ eli ile labarium tutan Valentinianus. Sağda, elleri bağlı bir esir diz çöktürölmüştür.

VIRTVS E-XERCITI

Darphane: ALEA

Kat. No.180; Env.No.485; AE; 22.1mm.;4.9gr.; RIC IX, s.197, no:24a; Monnaies VIII, s.146, no: 57

15.14. Theodosius I (M.S.379–395)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sol eli ile bir globus, sağ eli ile bir standart tutan Valentinianus.

GLORIA ROMANORVM

Darphane: SMNA

Kat. No.181; Env.No.302; AE;22.9 mm.; 4.9 gr.; RIC IX, s.235, no:88a; Monnaies VIII, s.155, no: 18; BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins, s.72, Lev.121.

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un sağa dönük, miğferli, diademli (İki kurdelesi de arkada), sağ eli ile bir mızrak tutan portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, kadirga üzerinde ayakta duran, askeri giysili Theodosius, sağ elini yukarı kaldırmıştır. Sağda, kadirga üzerinde Victoria ve üstte bir haç işareti. Solda; "T" harfi.

GLORIA RO-MANORVM

Darphane: ANTA

Kat. No.182; Env.No.399; AE; 22.1mm.;5.7gr.; RIC IX, s.194, no:11c; BRENNAN, Peter vd; Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins, s.69, no:115

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, şua taçlı, sağ eli ile labarium, sol eli ile bir globus tutan Theodosius, sol ayağı ile bir esire basmaktadır.

VIRTVS E-XERCITI

Darphane: ANT[]

Kat. No.183; Env.No.435; AE; 21.6mm.;5.4gr.; RIC IX, s.197, no:24b; Monnaies VIII, s.161, no: 54

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Sağa dönük, ayakta duran, sağ eli ile labarium, sol eli ile globus tutan Theodosius, sol ayağı ile bir esire basmaktadır.

VIRTVS E-XERCITI

Kat. No.184; Env.No.1788; AE;22.8mm.;4.7gr.; RIC IX, s.197, no:24b; Monnaies VIII, s.161, no: 54

Ö.Y. : Theodosius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODOSIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, kadirga üzerinde ayakta duran, askeri giysili Theodosius, sağ eli ile labarium, sol eli ile bir globus tutmaktadır. Sağda, kadirga üzerinde bir esir diz çöktürülmüştür.

VIRTVS E-XERCITI

Kat. No. 185; Env.No. 452; AE; 20.7mm.;5.2 gr.; RIC IX, s.197, no:24b; Monnaies VIII, s.161, no: 54

Ö.Y. : Theodosius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, sağa dönük, işlemeli bir tahta oturmuş olan, giysisi dökümlü, sağ eli ile bir asa tutan Theodosius.

CONCOR-DIA AVGGG

Darphane: SMNG

Kat. No.186; Env.No.1734; AE; 16.9mm.;2.3gr.; RIC IX, s.151, no:27d; Monnaies VIII, s.155, no: 14

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODO-SIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, sağ eli ile bir esiri sürükleyen giysisi dökümlü Salus. Solda; "P" harfi.

SALVS REIPVBLICAE

Darphane: SMKA

Kat. No.187; Env. No. 380; AE; 14mm.;0.7gr.; RIC IX, s.188, no:65b

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Theodosius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEODOSIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, çelenk içinde; **VOT/X/MVLT/XX**

Darphane: SMKA

Kat. No. 188; Env.No.66; AE; 14mm.;1.1gr.; RIC IX, s.196, no:19c

Ö.Y. : Theodosius'un sağa dönük, defne çelenkli, (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN THEO[DO]-SIVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içerisinde; **VOT/X/MVLT/XX**

Kat. No.189; Env.No.1743; AE; 12.4 mm.; 0.9gr.; RIC IX, s.196, no:19c; Monnaies VIII, s.163, no: 68

15.15. Arcadius (M.S.383–408)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARCADI-VS PF AVG

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

VIR[TVS] [E]X[E]R[CI]TI

Darphane: SMKA

Kat. No.190; Env.No.112; AE; 18 mm.;2.3 gr.; RIC X, s.247, no:66

Ö.Y. : Arcadius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

[DN] ARCADI-VS PF AVG

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

V[IR]TVS [E]XERC[IT]I

Darphane: CONSO

Kat. No.191; Env.No.166; AE; 17.5mm.;2.0 gr.; RIC X, s.246, no: 60

Ö.Y. : Arcadius'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARCADI[VS] []

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

VIRTVS EXERCITI

Darphane: ANTA

Kat. No.192; Env.No.389; AE; 16.3mm.;2.5 gr.; RIC X, s.247, no:70

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Arcadius'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN ARCADI-VS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

[VIRTVS] EXERCITI

Darphane: SMNA

Kat. No.193; Env.No.493; AE;18.2mm.;2.7gr.; RIC X, s.246, no: 62

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARCADI-VS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

VIRTVS EXERCITI

Darphane: CONSA

Kat. No: 194; Env.No.1736; AE; 18.2mm.;1.7gr.; RIC X, s.246, no:60

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARCADI-VS PF [AVG]

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Sağda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

VIRTVS EXERCITI

Kat. No.195;Env.No.171;AE; 18mm.;2.4gr.; RIC X, s.247, no:66

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARC[ADI]VS PF [AVG]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran Arcadius ile Victoria; solda askeri giysili Arcadius, sağ eli ile asa tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda, Victoria, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunmaktadır.

VIRTVS EXERCITI

Kat. No.196; Env.No.515; AE; 15.7mm.;2.4gr.; RIC X, s.247, no:66

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un, sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada), giysili portresi.

DN ARCADIVS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran Arcadius ile Victoria; solda askeri giysili Arcadius, sağ eli ile asa tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda Victoria, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunmaktadır.

VIRTVS EXERC[IT]I

Darphane: CONSA

Kat. No.197; Env.No.1749; AE; 17.1mm.;1.8gr.; RIC X, s.246, no:60

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN ARCADI[VS] [A]VG

A.Y. : Ayakta duran, birbirine bakan Arcadius ile Victoria; solda, sağ eli ile asa, sol eli ile bir kalkan tutan askeri giysili Arcadius. Solda, sağ eli ile Arcadius'a çelenk sunan Victoria.

VIRTVS EXERCITI

Darphane: SMKA

Kat. No.198; Env.No:1732; AE;18.6mm.;1.8gr.; RIC X, s.247, no: 66

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN ARCADIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, çelenk içinde; **VOT/X/MVLT/XX**

Kat. No.199; Env.No.164; AE;13.4 mm.;1.2gr.; RIC IX, s.244, no:21d

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Arcadius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada) portresi.

DN ARCADIVS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sağa dönük, ayakta duran, giysisini dökümlü Salus. Sağda, bir esir dizini çöktürülmüştür. Solda; "P" harfi.

SALVS REI PVBLICAE

Darphane: SMKA

Kat. No.200;Env.No.1751; AE; 13.3mm.;0.8gr.; Ön Yüz; RIC X, s.246, no:60; Arka Yüz;RIC X, s.249, no:103

Ö.Y. : Arcadius'un sağa dönük, diademli (İki kurdelesini de arkada) portresi.

DN ARCADIVS PF AVG

A.Y. : Çelenk içerisindeki yazı okunamadı.

Kat. No.201; Env.No.119; AE;12.8 mm.;1.1gr.; Ön Yüz; RIC X, s.246,no:60

15.16. Honorius (M.S.393–423)

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Honorius'un sağa dönük, boncuk dizili diademli (İki kurdelesini de arkada) portresi.

DN HONORI-VS PF AVG

A.Y. : Bordür içerisinde, ayakta duran birbirine bakan Honorius ile Victoria; Solda Honorius, sağ eli ile bir asa tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda Victoria, sağ elindeki çelengi Honorius'a sunmaktadır.

VIRTVS EXERCITI

Darphane: SMKA

Kat. No.202; Env.No.163; AE; 16.5mm.;2.3gr.; RIC X, s.247, no:68

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Honorius'un, sağa dönük, defne çelenkli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN HONORI-VS PF AVG

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, birbirine bakan Honorius ile Victoria; solda Honorius, sol eli ile bir asa tutmakta, sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda Victoria, sağ eli ile Honorius'a bir çelenk sunmaktadır.

VIRTVS EXERCITI

Darphane: ANTA

Kat. No.203; Env.No.491; AE; 18.4mm.; 2.2gr.; RIC X, s.247, no:72

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Honorius'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

DN HONORI-[VS] PF AVG

A.Y. : Ayakta duran birbirine bakan Honorius ile Victoria; Solda Honorius, sağ eli ile bir asa tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda Victoria, sağ elindeki çelengi Honorius'a sunmaktadır.

[VIRTVS] EXERCITI

Kat. No.204; Env.No.436; AE; 17.3mm.;2.4gr.; RIC X, s.246, no:61

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Honorius'un, sağa dönük, diademli (İki kurdelesi de arkada) portresi.

[D] N HONORIVS [PF] AV[G]

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, ayakta duran, Honorius ile Victoria; solda, askeri giysili, sağ eli ile bir asa tutan Honorius, sol eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. Sağda, Victoria, sağ eli ile Honorius'a bir çelenk sunmaktadır.

VIR[TVS] EXERCITI

Darphane : []NN[]

Kat. No.205; Env.No.499; AE; 18 mm.;2.6gr.; RIC X, s.247, no:72

16. PERSONİFİKASYON SİKKELER

16.1. Constantinopoli

Ö.Y. : Constantinopolis'in, sola dönük, miğferli, sol eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLI

A.Y. : Ayakta duran, karşılıklı olarak birbirine bakan iki asker. Soldaki asker, sağ eli ile bir mızrak tutmakta, sol eli ile bir kalkana yaslanmakta; sağdaki asker sol eli ile bir mızrak tutmakta ve sağ eli ile bir kalkana yaslanmaktadır. İki askerin ortasında bir standart durmaktadır.

GLOR-IA EXERC-ITVS

Darphane: SMNA

Kat. No.206; Env.No.225; AE; 14.9mm.;1.2gr.; RIC VII, s.635, no:206

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinopolis'in, sola dönük, miğferli, sol eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLI

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile bir kalkan, sağ eli ile bir asa tutan, pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMHA

Kat. No.207; Env.No.394; AE; 17.8mm.;2.5gr.; RIC VII, s.557, no:115

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinopolis'in, sola dönük, miğferli, sol eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLIS

A.Y. : Noktalı bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol yanında bir kalkan olan pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMANT

Kat. No.208; Env.No.269; AE; 15.7mm.;1.4gr.; RIC VII, s.557, no:115

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Constantinopolis'in sola dönük, miğferli, sol eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLIS

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sağ eli bir asa, sol eli ile bir kalkan tutan, pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMAN G

Kat. No.209; Env.No.391; AE;18mm.; 2.3gr.; RIC VII, s.557, no:115

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinopolis'in sola dönük, miğferli, sol eli ile bir mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLIS

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile bir kalkan, sağ eli ile bir asa tutan, pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMANT

Kat. No.210; Env.No.1835; AE; 17.1mm.;2.7gr.; RIC VII, s.557, no:115

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinopolis'in, sola dönük, miğferli, sol eli mızrak tutan, giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLIS

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile kalkan, sağ eli ile bir asa tutan, pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMANT

Kat. No. 211; Env. No.1830; AE;1.1mm.; 18mm.; RIC VII, s.557, no:115

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Constantinopolis'in, sola dönük, miğferli, sol eli mızrak tutan giysili portresi.

CONSTAN-TINOPOLIS

A.Y. : Bordür içerisinde, sola dönük, ayakta duran, giysisi dökümlü, sol eli ile kalkan, sağ eli ile bir asa tutan, pruva üzerindeki Victoria.

Darphane: SMALA

Kat. No.212; Env. No. 1823; AE; 17.6mm.; 2.5gr.; RIC VII, s.557, no:115

16.2. Roma

Ö.Y. : Noktalı bordür içerisinde, Roma'nın sola dönük, miğferli, giysili portresi.

[VR]BS ROMA

A.Y. : Oturmuş vaziyette Romus ve Romulus ayakta duran dişi kurdu emmektedir.

Üstte; iki yıldız motifi.

Darphane: SMALA

Kat. No.213; Env.No.311; AE; 16.1mm.;1.6gr.; RIC VII, s.634, no:195;J.P.C. Kent, Roman Coins, Pl.164,Lev.651.

Ö.Y. : Bordür içerisinde, Roma'nın, sola dönük, miğferli, giysili portresi.

VRBS ROMA

A.Y. : Oturmuş vaziyette Romus ve Romulus ayakta duran dişi kurdu emmektedir.

Üstte; iki yıldız motifi.

Darphane: SMAN(A)

Kat. No.214; Env.No.1841; AE; 14.2mm.;1.7gr.; RIC VII, s.634, no:195

SONUÇ

Hacıbektaş Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan 214 adet sikkenin incelenmesi sonucunda; Antoninler Dönemi, Severuslar Dönemi, Asker İmparatorlar Dönemi, Tetrarşi Dönemi ve Geç İmparatorluk Dönemine ait İmparator, İmparatoriçe sikkeleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İncelenen 214 adet sikke, kronolojik olarak ele alınmış olup; sikkeler, Hadrianus Dönemi ile başlamakta olup, Honorius'a kadar olan sikkelerin incelenmesi ile son bulmaktadır.

Bunun yanı sıra Constantinopolis ve Roma gibi personifikasyon sikkeleri de tez kapsamı içerisinde ele alınmıştır. Sikkeler incelendiğinde; Augustus Dönemi, Claudiuslar Dönemi ve Flaviuslar Dönemi'ne ait herhangi bir sikke bulunmadığı tespit edilmiştir.

İncelenen sikkeler içerisinde, sayısal olarak en az Antoninler ve Severuslar Dönemi'ne ait sikkelerin olduğu tespit edilmiştir. Asker İmparatorlar içerisinde en fazla sikkeyi; Gallienus (10 adet) ve Probus (9 adet) sikkeleri oluşturmaktadır. Tetrarşi Dönemi'nde sikke yoğunluğu en fazla olan imparator ise 10 adet sikke ile Maximianus'tur.

Geç İmparatorluk Dönemi'nin en çok sikkesi olan imparatoru, Constantinus I'dir. Constantinus I Dönemi sikkeleri, çalışılan sikkeler içerisinde 26 adet sikke ile en çok sikkeyi içermektedir. Licinius I ve Constantius II de en çok sikkeye sahip imparatorlar arasındadır. Personifikasyon sikkeler içerisinde ise Constantinopolis'e ait 7 adet sikke ve Roma'ya ait 2 adet sikke bulunmaktadır

Tez çalışmasında, imparatorlara ait sikkeler tespit edildikten sonra sikkelerin ön yüz ve arka yüzlerinde yer alan tanrı tanrıça ve personifikasyonların, oldukça çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Arka yüz sahnelerinde genellikle Jüpiter, Hercules, Virtus, Clementia ve Salus görülmektedir.

Arka Yüz lejantlarında; GLORIA EXERCITVS, VIRTVS EXERCITI, GLORIA ROMANORVM, FEL TEMP REPARATIO, IOVI CONSERVATORI, CLEMENTIA TEMP, CONCORDIA MILITVM lejantları sıklıkla görülmektedir.

Sikkelerin arka yüzlerinde yer alan tanrı ve tanrıçaların atribütleri de çalışma kapsamında ele alınmıştır. Atribütler içerisinde en çok; Caduceus, Cornucopia, Labarium görülmektedir. Askerlerin ellerinde tuttıkları Standart ile tanrıların sundukları Globus ve Victoria gibi sahnelere de sıklıkla yer verilmiştir.

Sikkelerin ön yüz ve arka yüz lejantlarında okunamayan ama o lejant olabileceği tahmin edilen harfler, köşeli ayraç içinde verilmeye çalışılmıştır.

Örnek: [CONS] TANTIVS

Sikke darphaneleri tespit edilirken darphane kısaltmalarının okunamayan ya da az okunabilen harfleri köşeli ayraç içinde harfin yanına (?) işareti konularak verilmeye çalışılmıştır.

Örnek: SMN [A?]

Bazı sikkelerin ön yüz ve arka yüzlerinde yer alan lejantlar, darphane basımı nedeniyle bir harf dizini halinde verilemediği için bu sikkeler; harfler arasına (-) işareti konularak verilmeye çalışılmıştır.

Örnek: E-XERCITI

KAYNAKÇA

AKAT, Yücel; **İncili Pınar Definesi**, İstanbul, 1986.

AKŞİT, Oktay; **Roma İmparatorluk Tarihi (M.S.193-395)**, İstanbul, 1970.

ARSLAN, Melih; **Museum Of Anatolian Civilizations Roman Coins**, İstanbul, 1992.

ARTUK, Cevriye; “Roma İmparatoru Hadrianus’un Sikkeleri” **Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi**, Sayı.5, İstanbul, 1949.

ASHTON, Richard; **Studies in Ancient Coinage from Turkey**, London,1996.

BAYDUR, Nezahat; **Roma Sikkeleri**, İstanbul, 1998.

BELLINGER, A.R.; **Greek Mints Under The Roman Empire**, London, 1956.

BRENNAN, Peter vd; **Faces of Power Imperial Portraiture on Roman Coins**, Sydney, 2007.

BURNETT, A.M.; **Roman Provincial Coins Of The Julia-Claudians**, London, 1993.

BUTCHER, K.; **Provincial Coins; An Introduction To The Greek Imperials**, London, 1988.

CARSON, R.A.G.; **Coins Of The Roman Empire In The British Museum, Vol.VI, Severus Alexander, Balbienus and Pupienus**, London, 1976.

CARSON, R.A.G. vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. X. The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D.395-491**, London, 1994.

COHEN, Henry; **Description Historique Des Monnaies IV.**, Paris, 1884.

COHEN, Henry; **Description Historique Des Monnaies VI.**, Paris, 1886.

COHEN, Henry; **Description Historique Des Monnaies VII.**, Paris, 1888.

COHEN, Henry; **Description Historique Des Monnaies VIII.**, Paris, 1892.

COPE, L.H.; **The Nadir Of The Imperial Antoninianus, Numismatic Chronicle**, 7.Cilt, no.9, 1969.

CRAWFORD, Michael; **Finance, Coinage and Money From Sevarans To Constantine**, ANRW. II.2, 1975.

DENİZHANOĞULLARI, Ahmet; **Zeugma Tetrarahmi Definesi**, Ankara, 2008.

ESTIN, Colette- LAPORTE Helene; **Yunan ve Roma Mitolojisi**, Ankara, 2005.

ER, Yasemin; **Klasik Arkeoloji Sözlüğü**, Ankara, 2006.

ERHAT, Azra; **Mitoloji Sözlüğü**, İstanbul, 1999.

ERDEM, Zeynep Koçel; “Anadolu’da İmparator Hadrianus Dönemi Yapıları”, **Arkeoloji ve Sanat**, sayı.83, Mart-Nisan 1998.

GRANT, Michael; **The Roman Emperors**, Newyork, 1985.

GÜR, Selçuk; **Antik Sikkeler**, İstanbul, 1976.

HARL, Kenneth W.; **Coinage In The Roman Economy 300 B.C. To A.D.700.**, London, 1996.

HARL, Kenneth W.; **Kazılarda Bulunan Sikkelerin Tanımlanması İçin Rehber “Roma” (M.S.238-498)**, İstanbul, 2002.

HOWGEGO, Christopher J.; **Greek Imperial Countermarks; Studies In The Provincial Coinage Of The Roman Empire**, London, 1985.

KENT, J.P.C.; **Roman Coins**, London,1978.

KIENAST, D.; **Romische Kaisertubelle**, Darmstadt, 1990.

KLAWANS, H. Zander; **Reading And Dating Roman Imperial Coins**, Wisconsin, 1959.

LENDERING, Jona; **Roma Mermer Şehir**, İstanbul, 2011.

MATTINGLY, Harold-SYDENHAM, Edward A.; **The Roman Imperial Coinage Vol. IV. Part I. Pertinax To Geta**, London, 1936.

MATTINGLY, Harold; **The Roman Imperial Coinage Vol. IV. Part II. Macrinus To Pupienus**, London, 1938.

MATTINGLY, Harold vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. VI. Part III. Gordian III-Uranus Antoninus**, London, 1949.

MATTINGLY, Harold vd; **The Roman Imperial Coinage Vol.IX. Valentinian I-Theodosius I**, London, 1951.

MATTINGLY, Harold vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. V. Part I.**, London, 1968.

MATTINGLY, Harold vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. V. Part II.**, London, 1968.

MATTINGLY, Harold-SYDENHAM, Edward A.; **The Roman Imperial Coinage Vol II. Vespasian to Hadrian,**

MORRISSON, Cecile; **Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış,** İstanbul, 2002.

ÖZSAİT, Mehmet; “Anadolu’da Hellenistik Dönem”, **Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, 2.Cilt,** 1982.

ROBERTSON, Anne S.; **Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet II,**

ROBERTSON, Anne S.; **Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet III,** 1977.

ROBERTSON, Anne S.; **Roman Imperial Coins in the Hunter Coin Cabinet IV,**

ROSTOVTZEFF M.; **The Social And Economic History Of The Roman Empire 2,** Oxford, 1998.

SALTUK, Secda; **Arkeoloji Sözlüğü,** İstanbul, 1997.

SEAR, David R. ; **Roman Coins And Their Values,** London, 1974.

SCARRE, C.; **Chronicle Of The Roman Emperors,** 2001.

SUTHERLAND, C.H.V. vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. VII. Constantine and Licinius A.D.313–337**, London, 1966.

SUTHERLAND, C.H.V. vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. VI. From Diocletian's reform (A.D.294) To The Death Of Maximinus (A.D.313)**, London, 1967.

SUTHERLAND, C.H.V. vd; **The Roman Imperial Coinage Vol. VIII. Constantine I A.D.337–364**, London, 1981.

TEKÇAM, Tamay; **Arkeoloji Sözlüğü**, İstanbul, 2007.

TEKİN, Oğuz; **Grek ve Roma Sikkeleri**, İstanbul, 1994.

TEKİN, Oğuz; **Eskiçağ'da Para Kitabı**, İstanbul, 1996.

TEKİN, Oğuz; **Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş**, İstanbul, 2010.

TULAY, Ahmet Semih; **Genel Nüvizmatik Sözlüğü**, İstanbul, 2001.

EKLER

EK: 1

KAT. NO	ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ
1	HADRIANVS AVGVSTVS PP
2	ANTONINVS AVG PIVS PP TR COS III
3	L SEPT SEV AVG IMP XI PART MAX
4	ANTONINVS AVGVST[VS]
5	IVLIA PAVLA AVG
6	IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG
7	IMP PHILIPPVS AVG
8	IMP CM Q TRAIANVS DECIVS AVG
9	IMP CC VIB TREB GALLVS PF AVG
10	IMP CC VIB TREB GALLVS PF AVG
11	IMP CAE C VIB TREB [GAL]LVS AVG
12	IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG
13	IMP CP LIC VALERI(AN) VS PF AVG
14	IMP GALLIENVS PF AVG
15	GALLIENVS PF AVG
16	IMP CP LIC GALLIENVS PF AVG
17	GALLIENVS PF AVG
18	GALLIENVS AVG
19	GALLIENVS AVG
20	GALLIENVS AVG
21	GALLIENVS AVG
22	IMP C P LIC GALLIENVS AVG
23	IMP GALLIENVS AVG
24	SALONINA AVG
25	IMP (G/C!) (EVL) QVIETVS PF AVG
26	IMP C CLAVDIVS AVG
27	IMP C CLAVDIVS AVG
28	IMP C CLAVDIVS AVG
29	IMP C CLAVDIVS AVG
30	IMP AVRELIANVS AVG
31	IMP C AVRELIANVS AVG
32	IMP C AVRELIANVS AVG
33	IMP C AVRELIANVS AVG
34	IMP C AVRELIANVS AVG

KAT. NO	ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ
35	VABALATHVS VCRIM[DR]
36	VABALATHVS VCRIMDR
37	SEVERI-NA AVG
38	IMP C M AVR PROBVS PF AVG
39	IMP C M AVR PROBVS PF AVG
40	IMP CM AVR PROBVS PF AVG
41	IMP C M AVR PROBVS AVG
42	IMP C M AVR PROBVS AVG
43	IMP CM AVR PROBVS AVG
44	IMP C M AVR PROBVS AVG
45	IMP CM AVR PROBVS PF AVG
46	IMP C M AVR PROBVS AVG
47	IMP NVMERIANVS AVG
48	IMP C M AVR CARINVS NOB C
49	IMP C C VAL DIOCLETIANVS PF AVG
50	IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG
51	IMP CC VAL DIOCLETIANVS P AVG
52	IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG
53	IMP CC V[AL] DI[OCLET]IANVS AVG
54	IMP CC VAL DIOCLETIANVS AVG
55	IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG
56	IMP C G VAL DIOCLETIANVS PF AVG
57	IMP CMA MAXIMIANVS AVG
58	IMP CMA MAXIMIANVS PF AVG
59	GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES
60	GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES
61	GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES
62	IMP C M AVR VAL MAXIMIANVS PF AVG
63	IMP CM AVR VAL MAXIMIANVS PF AVG
64	GAL MAXIMIANVS PF AVG
65	IMP C GAL VAL MAXIMIANVS [PF] AVG
66	IMP CMA MAXIMIANVS PF AVG
67	FL VAL CONSTANTIVS NOB CAES
68	FLAV MAX FAVSTA AVG
69	FL IVL HE-LENA AVG

KAT. NO **ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ**

70	DN CONSTAN-TINVS PF AVG
71	DN CONSTANTI-NVS PF AV[G]
72	DN CONSTANTI-NVS PF AV GG
73	CONSTANTI-NVS MAX AVG
74	CONSTANTI-NVS MAX AVG
75	CONSTANTI-NVS MAX AVG
76	CONSTANTI-NVS MAX AVG
77	CONSTANTI-NVS MAX AVG
78	CONSTANTI-NVS MAX AVG
79	CONSTANTINVS MAX AVG
80	CONSTAN-TINVS AVG
81	CONSTAN-TINVS AVG
82	IMP CONSTANTINVS PF AVG
83	IMP CONSTANTINVS PF AVG
84	IMP CONSTANTINVS []
85	IMP CONSTANTINVS PF AVG
86	IMP CONSTANTINVS [PF] AVG
87	IMP CONSTANTINVS AV[G]
88	IMP CONSTANTINVS PF AVG
89	IMP CONSTANTINVS PF AVG
90	CONSTANTINVS [] F []
91	CONSTAN-TINVS AVG
92	CONSTAN-TINVS AVG
93	CONSTAN-TINVS AVG
94	CONSTAN-TINVS AVG
95	IMP CONSTANTIN[VS] PF AVG
96	IMP C VAL LICIN LICINVS PF AVG
97	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
98	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
99	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
100	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
101	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
102	IMP G VAL LICIN LICINIVS PF AVG
103	IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG
104	IMP LIC LICINIVS PF AVG

KAT. NO**ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ**

105	IMP G VAL LICIN LICINIVS PF AVG
106	IMP C VAL LICIN LICINIVS NOB C
107	IMP LIC LICINIVS PF AVG
108	IMP LIC LICINIVS PF AVG
109	IMP LIC LICINIVS PF AVG
110	IMP LIC LICINIVS P[F] AVG
111	DN VAL LICIN LICINIVS NOB C
112	[G]AL VAL LICIN LICIN[IVS] [PF] AVG
113	IMP C VAL LIC LICINIVS PF AVG
114	LICINIVS IVN NOB C
115	IMP LICINIVS PF AVG
116	GAL VAL MAXIMINVS PF AVG
117	IMP MAXIMINVS PF AVG
118	IMP C GAL VAL MAXIMINVS PF AVG
119	GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES
120	DN VAL LICIN LICINIVS NOB C
121	DN VA[L] LICIN [L]ICINIVS NOB C
122	CRISPVS NOB CAES
123	DN FL IVL CRISPVS NOB CAES
124	CONSTANTINVS IVN NOB C
125	CONSTANTINVS IVN NOB C
126	CONSTANTINVS IVN NOB C
127	CONSTANTINVS IVN NOB C
128	CONSTANTINVS IVN NOB C
129	CONSTAN[TINVS] IVN NOB C
130	CONSTANTINVS IVN NOB C
131	CONSTANTINVS IVN NOB C
132	CONSTANTINVS IVN NOB C
133	CONSTANTINVS IVN NOB [C]
134	CONSTANTINVS IVN NOB C
135	CONSTANTINVS IVN NOB C
136	CONSTANTINVS IVN NOB C
137	DN FL CL CONSTANTINVS NOB C
138	DN CONSTANTINVS NOB C
139	DN CONSTAN-TINVS PF AVG

KAT. NO **ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ**

140	[C]ONS[TA]-NS PF AV[G]
141	CONST-ANS AVG
142	DN CONSTA-NS PF AVG
143	DN CONSTA-NS PF AVG
144	DN CONSTA-NS PF AVG
145	DN CONSTAN[TIVS]
146	DN CONSTANTIVS PF AVG
147	DN [CONSTAN]TIVS PF AVG
148	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
149	DN CONSTANTIVS PF AVG
150	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
151	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
152	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
153	[D] N [CO]NSTAN-TIVS PF [AVG]
154	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
155	DN CONSTANTIVS PF AVG
156	DN CONSTAN-TIVS []
157	[CONS]TAN-TIVS PF AVG
158	CONSTANTIVS PF AVG
159	DN C[O]N[S]TAN-TIVS PF A[VG]
160	DN CONSTAN-TIVS PF AVG
161	CONSTANTIVS []
162	[CONSTAN]-TIVS PF AVG
163	[CONSTAN]TIVS PF AVG
164	CONSTAN-TIVS AVG
165	FL IVL CONSTANTIVS NOB C
166	[F]L IVL CONSTANTIVS NOB C
167	FL IVL CONSTANTIVS NOB C
168	[DN] [CONSTA]NTIVS PF AVG
169	CONSTANT-IVS NOB C AVG
170	DN IOVIANVS PF AVG
171	DN VALEN(TINIANVS) [PF AVG]
172	DN VALENTINIANVS PF AVG
173	DN VALENTINIANVS PF AVG
174	DN VALENTINIANVS PF AVG

KAT. NO **ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ**

175	DN VALENTINIANVS PF AVG
176	DN VALENTINI-ANVS PF AVG
177	DN VALENS [PF] [AVG]
178	DN VALENTINIANVS PF AVG
179	DN VALENTINIANVS PF AVG
180	DN VALENTINIANVS PF AVG
181	DN THEODO-SIVS PF AVG
182	DN THEODO-SIVS PF AVG
183	DN THEODO-SIVS PF AVG
184	DN THEODO-SIVS PF AVG
185	DN THEODOSIVS PF AVG
186	DN THEODO-SIVS PF AVG
187	DN THEODO-SIVS PF AVG
188	DN THEODOSIVS PF AVG
189	DN THEO[DO]-SIVS PF AVG
190	DN ARCADI-VS PF AVG
191	[DN] ARCADI-VS PF AVG
192	DN ARCADI[VS] []
193	DN ARCADI-VS PF AVG
194	DN ARCADI-VS PF AVG
195	DN ARCADI-VS PF [AVG]
196	DN ARC[ADI]VS PF [AVG]
197	DN ARCADIVS PF AVG
198	DN ARCADI[VS] [A]VG
199	DN ARCADIVS PF AVG
200	DN ARCADIVS PF AVG
201	DN ARCADIVS PF AVG
202	DN HONORI-VS PF AVG
203	DN HONORI-VS PF AVG
204	DN HONORI-[VS] PF AVG
205	[D] N HONORIVS [PF] AV[G]
206	CONSTAN-TINOPOLI

KAT. NO **ÖN YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ**

207	CONSTAN-TINOPOLI
208	CONSTAN-TINOPOLIS
209	CONSTAN-TINOPOLIS
210	CONSTAN-TINOPOLIS
211	CONSTAN-TINOPOLIS
212	CONSTAN-TINOPOLIS
213	[VR]BS ROMA
214	VRBS ROMA

EK: 2

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

1	COS III
2	ANNO-NA AVG
3	AEQVITA-TI AVGG
4	PONTIF TR P III
5	HIL-ARITAS
6	LAETITIA AVG N
7	PM TR P III COS II PP
8	VENVS AVGVST
9	ADVENTVS AVG
10	MARTI [PA]CIFERO
11	LIBERTA-S AV GG
12	RESTIT(VT) ORI – ENTIS
13	(R)ESTITVT ORI-ENTIS
14	LAETITIA AV GG
15	VIRTVS AVG
16	VIRT-VS AV GG
17	VIRTVS AVGVSTI
18	AETERNITAS AVG
19	AETERNITAS AVG
20	SALVS AVG
21	FIDE-S AVG
22	VOTA ORBIS
23	VICTOR-I-A GERMAN
24	ROMAE AETER-NAE
25	AEQVTAS AVGG
26	SALV-S AVG
27	VIRT-VS AVG
28	CONS-E-R AVG
29	FIDE-S AVG
30	RESTITVTOR EXERCITI
31	RESTITVT ORBIS
32	RESTITVT OR-BIS
33	RESTITVT OR-BIS
34	CONS-ERVAT AVG
35	IMP C AVRELIANVS AVG

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

36	IMP C AVRELIANVS AVG
37	CONCORDIAE MILITVM
38	CLEMENTIA T-EMP
39	CLEMENTIA TEMP
40	CLEMENTIA T-EMP
41	CLEMENTIA T-EMP
42	CLEMENTI[A] [T]EMP
43	CLEMENTIA T-EMP
44	CLEMENTIA TEMP
45	RESTITVT ORBIS
46	FELICIT[AS] [AVG]
47	IOVI VIC-TORI
48	VIRTVS A-VGG
49	IOVI CONSERVATO-RI AV GG
50	IOVI CONSERVATOR-I AVG
51	VICTORIA A-VGG
52	CONCORDIA MILI-TVM
53	CONCORDIA MILITVM
54	CONCORDIA MILITV[M]
55	IOV ET HERCV CONSER AV GG
56	IOV ET HERCV CONSER AV GG
57	CONCORDIA MI-LITVM
58	CONCORDIA MI-LITVM
59	CONCORDIA MI-LITVM
60	IOVI ET HERCVLI CONS CAES
61	IOVI ET HERCVLI CONS CAES
62	IOV ET HERCV CONSER AV GG
63	IOVI CONSERVATO-RI AV GG
64	GENIO AVGVSTI
65	HERCVLI VICTORI
66	GENIO POPV-LI ROMANI
67	CONCORDIA MI-LITVM
68	SPES REIP VBLICAE
69	PAX (PV)BLICA
70	GLOR-IA EXERC-ITVS

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

71	OKUNAMADI
72	OKUNAMADI
73	GLOR-IA EXERCITVS
74	GLOR-IA EXERCITVS
75	GLOR-IA EXERC-ITVS
76	GLOR-IA EXERCITVS
77	GLOR-IA EXERC-ITVS
78	GLOR-IA EXERC-ITVS
79	GLOR-IA EXERC-ITVS
80	GLOR-IA EXERCITVS
81	PROVIDEN-TIAE AV GG
82	SOLI INVI-C-TO COMITI
83	SOLI INV-I-CTO COMITI
84	SOLI IN-VI-C-TO COMITI
85	SOLI INV-I-CTO COMITI
86	SOLI- IN-VI-CTO COMITI
87	[SOLI] INVIC-TO COMITI
88	IOVI CONSERVATORI AV GG NN
89	IOVI CONSERVATORI AV GG NN
90	[PRO]VIDEN-TIAE CAESS
91	PROVIDEN-TIAE AV GG
92	PROVIDEN-TIAE AV GG
93	DN CONSTANTININI MAX AVG VOT/ XX
94	DN CONSTANTININI MAX AVG VO[T]/XX
95	VICTORIAE LAETAE PRINC PERP
96	IOVI CONSER-VATORI AVG
97	IOVI CONS-ERVATORI
98	IOVI CONS-ERVATORI
99	IOVI CONS-ERVATORI
100	IOVI CONS-ERVATORI
101	IOVI CONS-ERVATORI
102	IOVI CONS-ERVATORI

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

103	IOVI CONS-ERVATORI
104	IOVI CONS-ERVATORI
105	IOVI CONSER-VATORI
106	IOVI CONS-ERVATORI
107	IOVI CONSERVATORI AV GG NN
108	IOVI CONSERVATORI AV GG NN
109	IOVI CONSER[VATORI] [AV] GG NN
110	IOVI CONSERVATORI AVG
111	IOVI CONSER-VATORI CAESS
112	IOVI CON[S]ERVATORI
113	GENIO IMP-ERATORIS
114	VICT LAETAE PRINC PERP
115	GENIO POP ROM
116	IOVI CONSER-VATORI AV GG
117	IOVI CONS-ERVATORI
118	SOLI IN-VICTO
119	IOVI ET HERCVLI CONS CAES
120	IOVI CONS-ERVATORI CAESS
121	IOVI CONS-ERV[ATO]RI
122	CAESARVM NOSTRORVM
123	PROVIDEN-TIAE CAESS
124	GLORIA EXERCITVS
125	[GLOR]-IA EXERC-ITVS
126	GLOR-IA EXERC-[ITV]S
127	[G]LOR-IA EXERCITVS
128	GLOR-IA EXERC-ITVS
129	GLOR-IA EXERC-ITVS
130	GLOR-IA EXERC-ITVS
131	GLOR-IA EXERC-ITVS
132	GLOR-IA EXERC-ITVS
133	PROVIDEN[TIAE CAESS]
134	ROMA A-ETERNIAE
135	[PROV]IDEN-TIAE CAESS
136	PROVIDEN-TIAE CAESS

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

137	IOVI CONS-ERVATORI
138	[]CONS-ERVATORI CAESS
139	VOT/XX/MVLT/XXX
140	[G]LOR-IA EXERC-[I]TV[S]
141	GLOR-IA EXERC-IT[V]S
142	GLOR-IA EXERCITI
143	VOT/XX/MVLT/XXX
144	FEL TEMP REPA-RATIO
145	[FEL] TEMP REPARATIO
146	FEL TEMP REPARATIO
147	[FEL] TEMP REPARATIO
148	FEL TEMP REPARATIO
149	FEL TEMP REPARATIO
150	FEL TEMP REPARATIO
151	FEL TEMP R-EPARATIO
152	FEL TEMP REPARATIO
153	[FE]L TEMP REPARATIO
154	FEL TEMP RE-PARATIO
155	FEL TEMP REPARATIO
156	FEL TEMP REPARATIO
157	FEL TEMP RE-PARATIO
158	FEL TEMP REPARATIO
159	VOT/XX/MVLT/XXX
160	VOT/XX/MVLT/XXX
161	VOT/XX/MVLT/XXX
162	VOT/XX/MV. LT/XXX
163	GLOR-IA EXERC-ITVS
164	GLOR[IA] EXERC-ITVS
165	GLOR-IA EXERC-ITVS
166	GLOR-IA EXERC-ITVS
167	GLOR-IA EXERC-ITVS
168	VIRTVS [EXERC]ITVS
169	FEL TEMP [RE]PARATIO
170	VOT/V/MVLT/X

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

171	GLORIA R[OMANORVM]
172	GLORIA RO-MANORVM
173	GLORIA RO-MANORVM
174	GLORIA RO-MANORVM
175	GLORIA ROMANORVM
176	SECVRITAS [REIP]VBUBLICAE
177	SECVRITAS REIPVBUBLICAE
178	CONCOR-DIA AVG GG
179	GLORIA RO-MANOR[VM]
180	VIRTVS E-XERCITI
181	GLORIA ROMANORVM
182	GLORIA RO-MANORVM
183	VIRTVS E-XERCITI
184	VIRTVS E-XERCITI
185	VIRTVS E-XERCITI
186	CONCOR-DIA AVGGG
187	SALVS REIPVBUBLICAE
188	VOT/X/MVLT/XX
189	VOT/X/MVLT/XX
190	VIR[TVS] [E]X[E]R[CI]TI
191	V[IR]TVS [E]XERC[IT]I
192	VIRTVS EXERCITI
193	[VIRTVS] EXERCITI
194	VIRTVS EXERCITI
195	VIRTVS EXERCITI
196	VIRTVS EXERCITI
197	VIRTVS EXERC[IT]I
198	VIRTVS EXERCITI
199	VOT/X/MVLT/XX
200	SALVS REI PVBLICAE
201	OKUNAMADI
202	VIRTVS EXERCITI
203	VIRTVS EXERCITI
204	[VIRTVS] EXERCITI
205	VIR[TVS] EXERCITI

KAT. NO ARKA YÜZ LEJANTLARI LİSTESİ

206	GLOR-IA EXERC-ITVS
207	OKUNAMADI
208	OKUNAMADI
209	OKUNAMADI
210	OKUNAMADI
211	OKUNAMADI
212	OKUNAMADI
213	OKUNAMADI
214	OKUNAMADI

EK: 3

HANEDAN/DÖNEM	İMPARATOR/İMPARATORİÇE/ PERSONİFİKASYONLAR	TARİH	SİKKE ADETİ
Antoninler	Hadrianus	M.S.117–138	1
Antoninler	Antoninus Pius	M.S.138–161	1
Severuslar	Septimius Severus	M.S.193–211	1
Severuslar	Caracalla	M.S.198–217	1
Severuslar	Julia Paula		1
Asker İmparatorlar	Gordianus III	M.S.238–244	1
Asker İmparatorlar	Philippus I	M.S.244–249	1
Asker İmparatorlar	Traianus Decius	M.S.249–251	1
Asker İmparatorlar	Trebonianus Gallus	M.S.251–253	3
Asker İmparatorlar	Valerianus	M.S.253–260	2
Asker İmparatorlar	Gallienus	M.S.253–268	10
Asker İmparatorlar	Salonina		1
Asker İmparatorlar	Quietus	M.S.260–261	1
Asker İmparatorlar	Claudius II	M.S.268–270	4
Asker İmparatorlar	Aurelianus	M.S.270–275	5
Asker İmparatorlar	Vabalathus	M.S.271–272	2
Asker İmparatorlar	Severina		1
Asker İmparatorlar	Probus	M.S.276–282	9
Asker İmparatorlar	Numerianus	M.S.283–284	1
Asker İmparatorlar	Carinus	M.S.283–285	1
Tetrarşi ve Geç İmparatorluk	Diocletianus	M.S.284–305	8
Tetrarşi ve Geç İmparatorluk	Maximianus	M.S.286–310	10
Tetrarşi ve Geç İmparatorluk	Constantius I	M.S.305–306	1

EK: 3.1(devam)

HANEDAN/DÖNEM	İMPARATOR/İMPARATORİÇE/ PERSONİFİKASYONLAR	TARİH	SİKKE ADETİ
Tetrarşi ve Geç İmparatorluk	Max Fausta		1
Tetrarşi ve Geç İmparatorluk	Helena		1
Geç İmparatorluk	Constantinus I	M.S.307–337	26
Geç İmparatorluk	Licinius I	M.S.308–324	20
Geç İmparatorluk	Maximinus II	M.S.310–313	4
Geç İmparatorluk	Licinius II	M.S.317-324	2
Geç İmparatorluk	Crispus	M.S.317-326	2
Geç İmparatorluk	Constantinus II	M.S.337–340	16
Geç İmparatorluk	Constans	M.S.337–350	5
Geç İmparatorluk	Constantius II	M.S.337–361	24
Geç İmparatorluk	Constantius Gallus	M.S.351–354	1
Geç İmparatorluk	Iovianus	M.S.363–364	1
Geç İmparatorluk	Valentinianus I	M.S.364–375	6
Geç İmparatorluk	Valens	M.S.364–378	1
Geç İmparatorluk	Valentinianus II	M.S.375–392	3
Geç İmparatorluk	Theodosius I	M.S.379–395	9
Geç İmparatorluk	Arcadius	M.S.383-408	12
Geç İmparatorluk	Honorius	M.S.393–423	4
	Constantinopolis		7
	Roma		2

EK: 4

LEVHALAR LİSTESİ		
KATALOG NO	ENVANTER NO	LEVHA NO
1	522	I
2	1776	I
3	1775	I
4	1774	II
5	1850	II
6	358	II
7	360	III
8	1851	III
9	357	III
10	367	IV
11	364	IV
12	339	IV
13	356	V
14	363	V
15	1767	V
16	340	VI
17	1792	VI
18	1778	VI
19	268	VII
20	341	VII
21	361	VII
22	366	VIII
23	359	VIII
24	1765	VIII
25	1797	IX
26	89	IX
27	51	IX
28	250	X
29	1807	X
30	1772	X
31	1764	XI
32	343	XI
33	523	XI
34	183	XII
35	395	XII
36	514	XII
37	1820	XIII
38	362	XIII
39	1763	XIII
40	1805	XIV
41	365	XIV
42	1799	XIV
43	1813	XV

EK: 4.1 (devam)

LEVHALAR LİSTESİ		
KATALOG NO	ENVANTER NO	LEVHA NO
44	1800	XV
45	1817	XV
46	524	XVI
47	12	XVI
48	1791	XVI
49	426	XVII
50	1785	XVII
51	1784	XVII
52	425	XVIII
53	460	XVIII
54	1796	XVIII
55	1773	XIX
56	1787	XIX
57	1766	XIX
58	1809	XX
59	1780	XX
60	1810	XX
61	434	XXI
62	1782	XXI
63	1798	XXI
64	1777	XXII
65	438	XXII
66	256	XXII
67	1824	XXIII
68	477	XXIII
69	481	XXIII
70	327	XXIV
71	392	XXIV
72	1739	XXIV
73	330	XXV
74	390	XXV
75	430	XXV
76	439	XXVI
77	1837	XXVI
78	519	XXVI
79	1836	XXVII
80	114	XXVII
81	1816	XXVII
82	480	XXVIII
83	516	XXVIII
84	1812	XXVIII
85	1795	XXIX
86	492	XXIX

EK: 4.2 (devam)

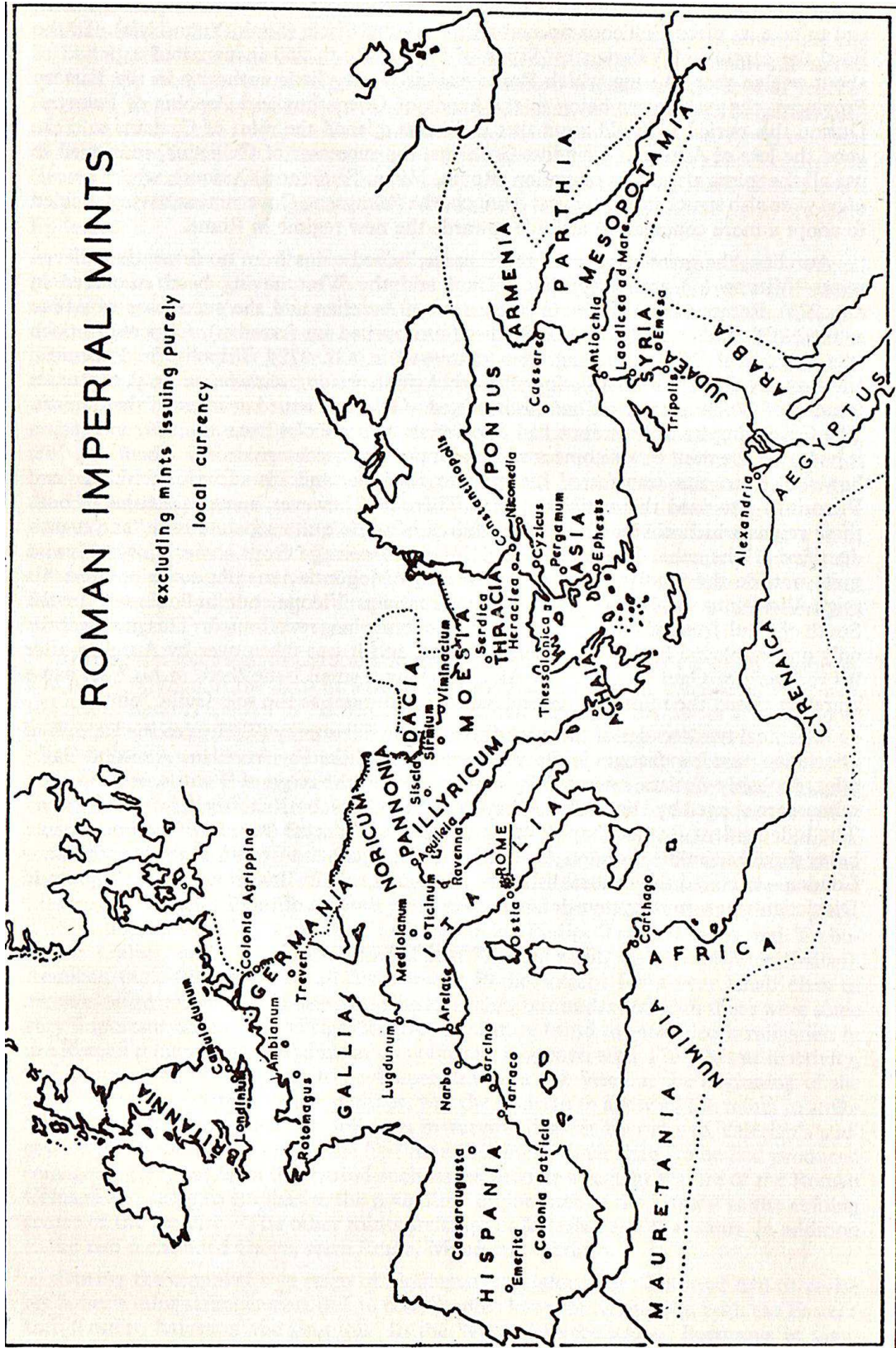
LEVHALAR LİSTESİ		
KATALOG NO	ENVANTER NO	LEVHA NO
87	1806	XXIX
88	1783	XXX
89	479	XXX
90	169	XXX
91	1745	XXXI
92	1834	XXXI
93	30	XXXI
94	433	XXXII
95	263	XXXII
96	1814	XXXII
97	1811	XXXIII
98	521	XXXIII
99	478	XXXIII
100	484	XXXIV
101	1831	XXXIV
102	226	XXXIV
103	1804	XXXV
104	397	XXXV
105	1803	XXXV
106	1825	XXXVI
107	301	XXXVI
108	1794	XXXVI
109	437	XXXVII
110	487	XXXVII
111	1844	XXXVII
112	1746	XXXVIII
113	1781	XXXVIII
114	1821	XXXVIII
115	1827	XXXIX
116	441	XXXIX
117	1843	XXXIX
118	488	XL
119	1802	XL
120	490	XL
121	1839	XLI
122	378	XLI
123	1832	XLI
124	520	XLII
125	309	XLII
126	431	XLII
127	511	XLIII
128	482	XLIII
129	1735	XLIII

EK: 4.3 (devam)

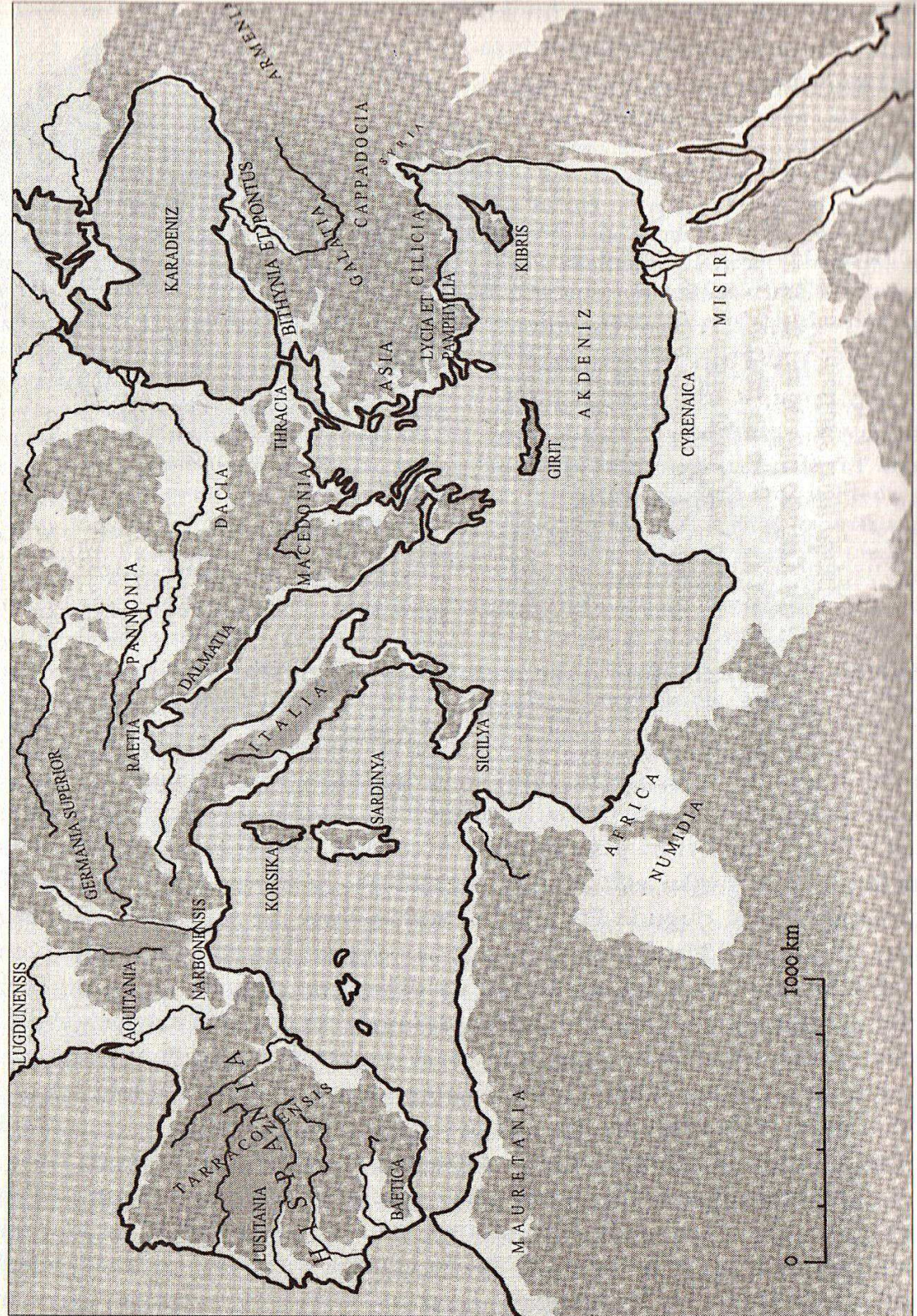
LEVHALAR LİSTESİ		
KATALOG NO	ENVANTER NO	LEVHA NO
130	1738	XLIV
131	518	XLIV
132	1833	XLIV
133	23	XLV
134	113	XLV
135	328	XLV
136	512	XLVI
137	1829	XLVI
138	121	XLVI
139	449	XLVII
140	142	XLVII
141	387	XLVII
142	1742	XLVIII
143	317	XLVIII
144	1808	XLVIII
145	501	XLIX
146	139	XLIX
147	379	XLIX
148	382	L
149	424	L
150	550	L
151	1822	LI
152	1819	LI
153	1737	LI
154	504	LII
155	1740	LII
156	304	LII
157	497	LIII
158	1741	LIII
159	143	LIII
160	447	LIV
161	140	LIV
162	384	LIV
163	117	LV
164	153	LV
165	332	LV
166	398	LVI
167	445	LVI
168	138	LVI
169	386	LVII
170	456	LVII
171	154	LVII
172	333	LVIII

EK: 4.4 (devam)

LEVHALAR LİSTESİ		
KATALOG NO	ENVANTER NO	LEVHA NO
173	428	LVIII
174	455	LVIII
175	489	LIX
176	429	LIX
177	308	LIX
178	310	LX
179	427	LX
180	485	LX
181	302	LXI
182	399	LXI
183	435	LXI
184	1788	LXII
185	452	LXII
186	1734	LXII
187	380	LXIII
188	66	LXIII
189	1743	LXIII
190	112	LXIV
191	166	LXIV
192	389	LXIV
193	493	LXV
194	1736	LXV
195	171	LXV
196	515	LXVI
197	1749	LXVI
198	1732	LXVI
199	164	LXVII
200	1751	LXVII
201	119	LXVII
202	163	LXVIII
203	491	LXVIII
204	436	LXVIII
205	499	LXIX
206	225	LXIX
207	394	LXIX
208	269	LXX
209	391	LXX
210	1835	LXX
211	1830	LXXI
212	1823	LXXI
213	311	LXXI
214	1841	LXXII

EK: 5

EK: 5.1 (devam)

KATALOG

LEVHA I

KAT. NO: 1

KAT. NO: 2

KAT. NO: 3

LEVHA II

KAT. NO: 4

KAT. NO: 5

KAT. NO: 6

LEVHA III

KAT. NO: 7

KAT. NO: 8

KAT. NO: 9

LEVHA IV

KAT. NO: 10

KAT. NO: 11

KAT. NO: 12

LEVHA V

KAT. NO: 13

KAT. NO: 14

KAT. NO: 15

KAT. NO: 16

KAT. NO: 17

KAT. NO: 18

LEVHA VII

KAT. NO: 19

KAT. NO: 20

KAT. NO: 21

LEVHA VIII

KAT. NO: 22

KAT. NO: 23

KAT. NO: 24

LEVHA IX

KAT. NO: 25

KAT. NO: 26

KAT. NO: 27

KAT. NO: 28

KAT. NO: 29

KAT. NO: 30

KAT. NO: 31

KAT. NO: 32

KAT. NO: 33

KAT. NO: 34

KAT. NO: 35

KAT. NO: 36

LEVHA XIII

KAT. NO: 37

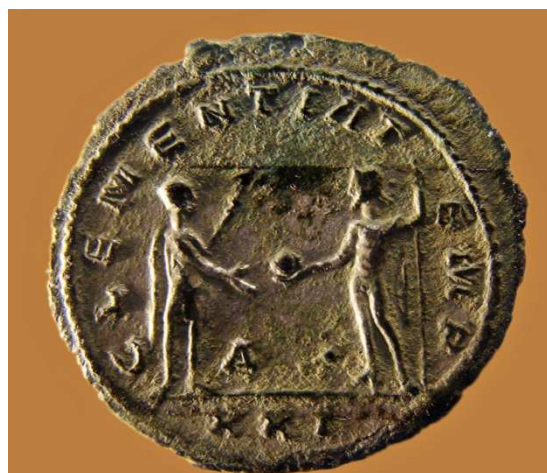
KAT. NO: 38

KAT. NO: 39

KAT. NO: 40

KAT. NO: 41

KAT. NO: 42

KAT. NO: 43

KAT. NO: 44

KAT. NO: 45

LEVHA XVI

KAT. NO: 46

KAT. NO: 47

KAT. NO: 48

KAT. NO: 49

KAT. NO: 50

KAT. NO: 51

LEVHA XVIII

KAT. NO: 52

KAT. NO: 53

KAT. NO: 54

LEVHA XIX

KAT. NO: 55

KAT. NO: 56

KAT. NO: 57

KAT. NO: 58

KAT. NO: 59

KAT. NO: 60

KAT. NO: 61

KAT. NO: 62

KAT. NO: 63

LEVHA XXII

KAT. NO: 64

KAT. NO: 65

KAT. NO: 66

LEVHA XXIII

KAT. NO: 67

KAT. NO: 68

KAT. NO: 69

KAT. NO: 70

KAT. NO: 71

KAT. NO: 72

KAT. NO: 73

KAT. NO: 74

KAT. NO: 75

LEVHA XXVI

KAT. NO: 76

KAT. NO: 77

KAT. NO: 78

LEVHA XXVII

KAT. NO: 79

KAT. NO: 80

KAT. NO: 81

LEVHA XXVIII

KAT. NO: 82

KAT. NO: 83

KAT. NO: 84

LEVHA XXIX

KAT. NO: 85

KAT. NO: 86

KAT. NO: 87

LEVHA XXX

KAT. NO: 88

KAT. NO: 89

KAT. NO: 90

LEVHA XXXI

KAT. NO: 91

KAT. NO: 92

KAT. NO: 93

LEVHA XXXII

KAT. NO: 94

KAT. NO: 95

KAT. NO: 96

KAT. NO: 97

KAT. NO: 98

KAT. NO: 99

LEVHA XXXIV

KAT. NO: 100

KAT. NO: 101

KAT. NO: 102

KAT. NO: 103

KAT. NO: 104

KAT. NO: 105

LEVHA XXXVI

KAT. NO: 106

KAT. NO: 107

KAT. NO: 108

LEVHA XXXVII

KAT. NO: 109

KAT. NO: 110

KAT. NO: 111

LEVHA XXXVIII

KAT. NO: 112

KAT. NO: 113

KAT. NO: 114

LEVHA XXXIX

KAT. NO: 115

KAT. NO: 116

KAT. NO: 117

KAT. NO: 118

KAT. NO: 119

KAT. NO: 120

KAT. NO: 121

KAT. NO: 122

KAT. NO: 123

KAT. NO: 124

KAT. NO: 125

KAT. NO: 126

KAT. NO: 127

KAT. NO: 128

KAT. NO: 129

LEVHA XLIV

KAT. NO: 130

KAT. NO: 131

KAT. NO: 132

KAT. NO: 133

KAT. NO: 134

KAT. NO: 135

LEVHA XLVI

KAT. NO: 136

KAT. NO: 137

KAT. NO: 138

LEVHA XLVII

KAT. NO: 139

KAT. NO: 140

KAT. NO: 141

LEVHA XLVIII

KAT. NO: 142

KAT. NO: 143

KAT. NO: 144

LEVHA XLIX

KAT. NO: 145

KAT. NO: 146

KAT. NO: 147

LEVHA L

KAT. NO: 148

KAT. NO: 149

KAT. NO: 150

LEVHA LI

KAT. NO: 151

KAT. NO: 152

KAT. NO: 153

LEVHA LII

KAT. NO: 154

KAT. NO: 155

KAT. NO: 156

LEVHA LIII

KAT. NO: 157

KAT. NO: 158

KAT. NO: 159

KAT. NO: 160

KAT. NO: 161

KAT. NO: 162

KAT. NO: 163

KAT. NO: 164

KAT. NO: 165

LEVHA LVI

KAT. NO: 166

KAT. NO: 167

KAT. NO: 168

KAT. NO: 169

KAT. NO: 170

KAT. NO: 171

KAT. NO: 172

KAT. NO: 173

KAT. NO: 174

KAT. NO: 175

KAT. NO: 176

KAT. NO: 177

LEVHA LX

KAT. NO: 178

KAT. NO: 179

KAT. NO: 180

LEVHA LXI

KAT. NO: 181

KAT. NO: 182

KAT. NO: 183

KAT. NO: 184

KAT. NO: 185

KAT. NO: 186

KAT. NO: 187

KAT. NO: 188

KAT. NO: 189

KAT. NO: 190

KAT. NO: 191

KAT. NO: 192

LEVHA LXV

KAT. NO: 193

KAT. NO: 194

KAT. NO: 195

LEVHA LXVI

KAT. NO: 196

KAT. NO: 197

KAT. NO: 198

LEVHA LXVII

KAT. NO: 199

KAT. NO: 200

KAT. NO: 201

LEVHA LXVIII

KAT. NO: 202

KAT. NO: 203

KAT. NO: 204

KAT. NO: 205

KAT. NO: 206

KAT. NO: 207

KAT. NO: 208

KAT. NO: 209

KAT. NO: 210

LEVHA LXXI

KAT. NO: 211

KAT. NO: 212

KAT. NO: 213

KAT. NO: 214